

ΠΑΝΔΗΝΑΙΑ

15 Ἀπριλίου 1908

ΕΤΟΣ Η' ΤΕΥΧΟΣ 181

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΤΡΟΥ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ Αἰγυπτὸς Κόνι.
Ε. Χρ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ Στὸ θάνατο τῆς μάμμης μου, ποίημα
Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ Τὰ καλαμπούρια ἐνὸς δασκάλου.
Ε. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ Ἡ Βυζαντινὴ Ἀναγέννησις, Μυστράς Γεράκι.
ΔΗΜ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ Παπᾶς εἰδωλολάτρης, διήγημα, συνέχεια.
ΠΕΡ. Δ. ΡΕΔΙΑΔΗ Ἑλληνικὸν Ναυτικὸν Μουσεῖον.
ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ Ἐπὶ ἐνὸς ὑποσπάσματος τῆς «Ὀδυσσεΐας».
ΕΜΜΕΡΣΟΝ Ὁ ποιητής, τέλος.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι ὑπὸ Π. Νβ.
Τὰ βιβλία ὑπὸ Π. Νβ., Γρηγ. Ξενοπούλου κλπ.
Μουσικὴ ὑπὸ Θ. Ι. Σακελλαρίδη.
Ἐπιστολαὶ ἐκ Παρισίων ὑπὸ Ἰωνος.
Ὁ Γουλιέλμος Β' εἰς τὴν Κέρκυραν.
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ Ἀπὸ τὰ διάφορα περιοδικὰ καὶ τὰς
ἐφημερίδας. — Ὀλιγόστιχα. — Νέαι ἐκδόσεις.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ὁ Κάϊξερ ὑπὸ Α. Σβάργς, ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — Ἡ Προπομπὴ τῶν μαρτύρων
καὶ ἡ Ἀγία λειτουργία, ἀπὸ τὸν Μυστράν. — 3 εἰκόνες ἀπὸ τὴν ἐκθεσιν τοῦ
Ζαπτείου: Σ. Βικάντου, Ε. Ἰωαννίδη, Γ. Ροῦλου. — 2 εἰκόνες ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴν
τῶν Γερμανῶν Αὐτοκρατόρων εἰς τὴν Κέρκυραν. — Αὐτόγραφον Ἀρ. Βαλαωρίτη.

Ἀθῆναι, ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35

Ἐκάστον Τεύχος Δραχ. 1,20

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Αι έγγραφα αρχίζουν κατά μήνα.
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος δρ. 25
» δι' έξ μην. » 13
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος φρ. 25
» δι' έξ μην. » 13

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΑΘΗΝΑΙ. 35 Όδός 'Αριστοτέλους.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

εκδίδονται την 15 και 30 εκάστου μηνός.
Έκαστον έτος αποτελείται από δύο τόμους από 15 'Οκτωβρίου και από 15 'Απριλίου.
Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.
Έν τεύχος αποστέλλεται δωρεάν ως δείγμα.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ. Φρ. 4 κατά διμηνίαν, προπληρωτέα. Η 1η δόσις Δρ. Φρ. 5.
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΜΗΝΙΑΙΟΙ (διά την Ελλάδα μόνον) Δρ. 2 κατά μήνα, προπληρωτέα. Η 1η δόσις Δρ. 3.
— Πάσα αίτησις προς έγγραφην συνοδεύεται απαραίτητως υπό του αντιτίμου εις τραπεζ. ή ταχ. έπιταγήν.

Προς τον κ. ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ
Διευθυντήν των «Παναθηναίων» ΑΘΗΝΑΣ

Όλα τα τεύχη των προηγουμένων έτών πωλούνται υπερτιμημένα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΟΣ των «Παναθηναίων» εις όλην την Ρωσίαν ο κ. 'Αναστάσιος Μάλτος.
Όδησός rue Rouschkin No 66.

Ι. Ι. ΜΙΝΕΤΤΑΣ. — ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. ΔΙΕΥΘ. ΜΙΝΕΤΤΑΣ

Τò παρά τò Χρηματιστήριον τραπεζιτικόν γραφείον **Ι. Ι. Μινέττα** προμηθεύει οιονδήποτε ποσόν όμολογιών των κάτωθι Έλληνικών Έθνικών Δανείων εις τας τρεχούσας τιμάς των Χρηματιστηρίων 'Αθηνών, Λονδίνου και Παρισίων τας όποιās θεωρεί ως τας ασφαλεστάτας, συμφερωτέρας και ευκολώτερον διαπραγματευσίμους.

Δάνειον των 120 εκατομ. του 1881 αποδίδ.	τόκον 4 1/2 %
» 135 (Μονοπωλείων) του 1887	» 4 1/2 %
» 125 (Πάγιον) 1889	» 4 1/2 %
» 76,350,000 (Ηνοποιημένον) 1898	» 5 %
» 11,750,000 (Σιδ. Π. Κ. Μεταγ.) 1900	» 5 %

'Αναλαμβάνει επίσης την προμήθειαν και των εξής άρίστων Έλληνικών άξιών:

Όμολογία Λαχειοφόροι της Έθνικής Τραπεζης δίδουσαι τόκον 2 3/4 %	
Μετοχή Έθνικής Τραπεζης	5 1/4 %
» Τραπεζης 'Αθηνών	7 1/2 %
» Τραπεζης Κρήτης	4 1/2 %
» Τραπεζης Ανατολής	6 1/2 %
» Σιδηροδρόμου 'Αθηνών — Πειραιώς	6 1/4 %
» Θεσσαλίας	6 1/4 %
» Εταιρία Διαχειρίσεως Δημοσίων Προσόδων	4 1/2 %
» Σιδηροδρ. Πειραιώς — 'Αθηνών — Πελοποννήσου	5 %

Και προσφέρεται την έκτέλεσιν πάσης Τραπεζικής και Χρηματιστικής εργασίας δεχόμενον έντολās εκ τε των επαρχιών και του έξωτερικού.

ΣΗΜ. 'Υπολογιζομένων των τόκων προς τας τρεχούσας τιμάς και τὰ μερίσματα του τελευταίου έτους.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΗΛΟΠΟΙΕΙ ΟΤΙ

Συμφώνως τῷ άρθρῳ 6 τῆς ἀπὸ 28 Φεβρουαρίου 1903 συμβάσεως μεταξὺ τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, κυρωθεῖσης διὰ τοῦ νόμου Β' 25 καὶ τοῦ ἀπὸ 16 Μαρτίου ἰδίου έτους Β. Διανάγματος, τὰ ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικὰ γραμματῖα τῆς Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας καὶ αἱ παρὰ πόδας περιγραφόμεναι ἐκδόσεις καὶ κατηγορίαι τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἀντικατασταθεῖσαι δι' ἐκδόσεων νεωτέρων τύπων, ἀποσύρονται τῆς κυκλοφορίας.

Οἱ κάτοχοι τραπεζικῶν γραμματίων τῶν ἀποσυρομένων ἐκδόσεων παρακαλοῦνται ὅπως προσάγαγαι τὰυτὰ ἐντός έτους ἀπὸ σήμερον εἰς τὰ ταμεία τοῦ Κεντρικοῦ καταστήματος καὶ τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς πρὸς ἀνταλλαγὴν.

Μετὰ τὴν πάροδον τῆς ἐτησίως ταύτης προθεσμίας ἐξακολουθήσουσι πάντοτε νὰ ὦσιν ὑποχρεωτικῶς δεκτὰ τὰ τραπεζικὰ γραμματῖα τῶν ὡς ἄνω ἀποσυρομένων κατηγοριῶν μόνον εἰς τὰ ταμεία τοῦ κεντρικοῦ κατα-

στήματος καὶ τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς πληρωμὰς καὶ πρὸς ἀνταλλαγὴν.

Τὰ ἀποσυρόμενα τῆς κυκλοφορίας τραπεζικὰ γραμματῖα εἰσὶ τὰ ἐπόμενα:

Α'. Τὰ τραπεζικὰ γραμματῖα τῆς Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας πάσης ἐκδόσεως καὶ κατηγορίας.

Β'. Τὰ τῆς Ζ'. ἐκδόσεως τῶν δραχμῶν νέων 25.

Τὰ τραπεζικὰ γραμματῖα τῆς ἐκδόσεως ταύτης διακρίνονται εὐχερῶς ἐκ τῆς πρὸς τὰ ἀριστερὰ εἰκόνης τῆς Ἀθηνᾶς, ἐκ τῆς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς προσόψεως ἐν ἑλλειπσοειδῇ πλαισίῳ εἰκόνης ἐκ προτομῆς τοῦ πρώτου Διοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς Γεωργίου Σταύρου καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ὀπισθίας ὀψεως εἰκόνης τῆς προτομῆς τοῦ Ἐρμού τοῦ Πραξιτέλους.

Γ'. Τὰ τῆς Α'. ἐκδόσεως τῶν δραχμῶν νέων 5.

Τὰ τραπεζικὰ γραμματῖα τῆς ἐκδόσεως καὶ κατηγορίας ταύτης διακρίνονται εὐχερῶς ἐκ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς προσόψεως ἐν κυκλικῷ πλαισίῳ εἰκόνης τοῦ πρώτου Διοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς Γεωργίου Σταύρου, ἐν ᾧ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει, τῇ καὶ τελευταίᾳ τῶν γραμματίων τούτων, ὑπάρχει αὕτη πρὸς τὸ ἀριστερὰ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ἰανουαρίου 1908.

Ὁ Διοικητὴς
Σ. ΣΤΡΕΪΤ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΥΠΟΚΑΜΙΣΩΝ

ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΚΥΡΙΩΝ

ΙΔΡΥΘΗ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑ ΣΙΔΗΡΩΤΗΡΙΟΥ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

33 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 33

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10. Παρά τῇ πλατείᾳ Συντάγματος

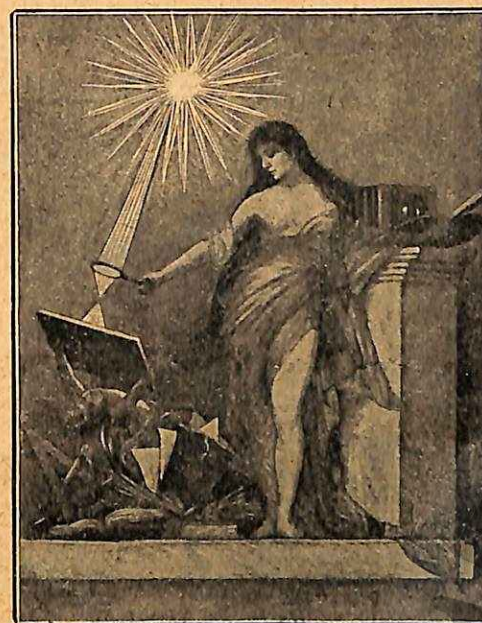
ΤΑ ΜΕΤΑΞΩΤΑ

ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΡΑΣΤΑΜΑΤΗ

ΗΕΙΩΘΗΣΑΝ 10 ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΤΙΜΗΘΗΣΑΝ ΔΙΑ ΧΡΥΣΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΙΤΛΩΝ ΤΙΜΗΣ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Τὰ περίφημα ταῦτα μεταξωτὰ τῆς κ. **Σπάρτης Καρασταμάτη**, τὰ ὑμνηθέντα εἰς ὅλας τὰς γλώσσας καὶ διαδοθέντα εἰς ὅλον τὸν κόσμον κατέστησαν περιώνυμα διὰ τὴν ἀπαράμιλλον στερεότητά των καὶ τὴν ἐκ καθαρᾶς καὶ φυσικῆς μετάξης λεπτειλέπτον τέχνην των.

11 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 11

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ, ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ & ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΑΡ. ΛΑΪΟΥ

Αριστούχου τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν

Ἀριστούχου τῆς Ἀκαδημίας Μονάχου

ΑΘΗΝΑΙ. — ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ 1.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΗΛΙΑ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΕΦΥΡΟΠΟΙΩΝ

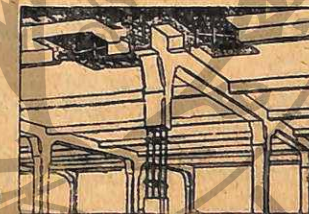
5 — ΟΔΟΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ — 5

Μελέται καὶ ἐκτελέσεις μηχανικῶν καὶ οἰκοδομικῶν έργων. — Ἐφαρμογὴ συστήματος Hennebique.

Κατασκευὴ γεφυρῶν, ἀφλέκτων οἰκιῶν, δαπέδων, στηλῶν κ.τ.λ. διὰ συρροκονιάματος σιδηροπαγούς (béton armé) συστήματος Hennebique.

ΜΕΓΑ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΝ ΤΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙᾳ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ 1900

Ἀντιπροσωπεῖα ἐν Ἑλλάδι τοῦ ἐν Παρίσι οἴκου Hennebique.

RICHARD JOHNSON CLAPHAM & MORRIS L^D

24-26 LEVER STREET

MANCHESTER

Ἐμποροὶ καὶ Προμηθευταὶ εἰς τὰ ἐξῆς εἶδη:

Γαλβανισμέναι λαμαρῖναι ἴσαι καὶ ἀδλακωταί.
Λαμαρῖναι μαῦραι.
Τενεκέδες διάφοροι.
« γαλλικοί.
Μόλυβδος εἰς φύλλα καὶ χελώνας.
Κασσίτερος.
Χαλκὸς εἰς φύλλα καὶ κύκλους.
Σωλῆνες διὰ κλίνας.
Σιδηροσωλῆνες διὰ φωταέριον καὶ ὕδωρ.
Σωλῆνες ἐκχαλκοῦ, ὀρειχάλκου καὶ μολύβδου.

Σύρματα σιδηρᾶ, γαλβανισμένα καὶ μὴ.
» χάλκινα, ὀρειχάλ. καὶ κασσιτερωμένα.
Συρματοφράκται γαλβανισμένοι.
Σουηδικὸς Σίδηρος.
Ἄγκυραι καὶ Ἄλυστοι.
Κλῖναι διάφοροι.
Χημικὰ προϊόντα.
Χρώματα διάφορα.
Ἐλαία
Γλυκερίνη.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

HOBBS, HART & CO L^D

ΜΟΝΟΚΟΜΜΑΤΑ

ΧΑΛΥΒΔΙΝΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ
ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΕΠΤΩΝ

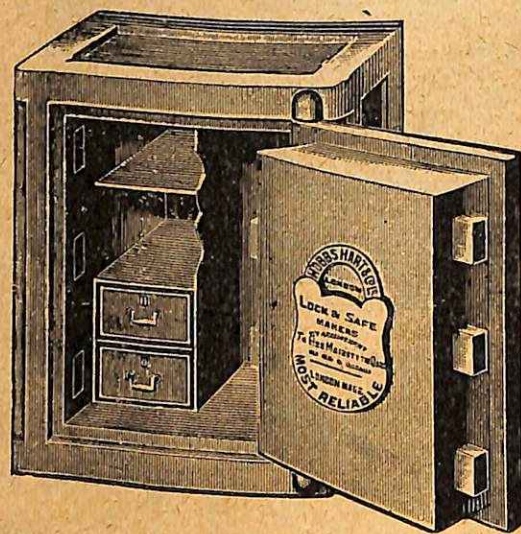
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ

ΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ: 76, Cheapside, London E. C.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: Arlington Street, Islington, N.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΥΛΟΓΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΚΑΙ

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΛ. ΚΑΖΑΝΗ

ΜΕΓΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ

Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιὸς Αἰς τῆς ἀνωτάτης Φαρμακευτικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων.

Ἀκριβεστάτη ἐκτέλεσις ὅλων τῶν συνταγῶν ὑπὸ προσωπικοῦ ἀπαρτιζομένου ὑπὸ ἐπιστημόνων φαρμακοποιῶν. — Γαλλικαὶ καὶ Ἀγγλικάι εἰδικότητες (Spécialités). — Πρόσφατα μεταλλικὰ ὕδατα. — Ἀπολυμάνσεις καὶ ἀποστειρώσεις διὰ τελειοτάτων συσκευῶν καὶ κλιβάνων. — Τεχνητὸς ὀρρός.

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν χημικῶν ἀναλύσεων. — Ἀναλύσεις ὑδάτων μετὰ μικροβιολογικῆς ἐρεῦνης. — Μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

Ὅλα τὰ φαρμακευτικὰ εἶδη εἰς τιμὰς ἀκαταγώνιστους.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΦΩΤΙΣΜΟΣ

ΘΕΡΜΑΝΣΙΣ

ΚΙΝΗΤΗΡΙΟΣ ΔΥΝΑΜΙΣ

διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος

Ὁ Φωτισμὸς διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος ἀποχρῶνται τὸ σάρας φορὰς εὐθιγότερα ἀπὸ τὸν φωτισμὸν διὰ τοῦ πετρελαίου, δὲν ἀλλοιώνει τὸν ἀέρα, οὔτε παράγει καπνὸν ἢ ὀσμὴν. — Κίνδυνος κανεῖς. — Καθαριότης τελεία.

Μηχανήματα μαγειρείου Rechauds καὶ λουτροῦν. — Σίδερα διὰ σιδερώμα.

Θερμάστραι διὰ δωμάτια παντὸς μεγέθους.

Κινητῆρες δυνάμεις $\frac{1}{2}$ ἕως 30 ἵππων, τῶν καλυτέρων μηχανουργείων τοῦ ἐξωτερικοῦ Otto Deutz, Christoph etc.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΑΠΟΛΛΩΝ"

ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ

ΑΘΗΝΑΙ. Ὁδὸς Φειδίου 3. — ΑΘΗΝΑΙ

Ἐν τῷ Ὁδεῖῳ τούτῳ διδάσκουσιν οἱ ἐξῆς δεδοκιμασμένοι καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι:

Ἡ Κ^α Αἰνὰ φὸν Λόττνερ, Διευθύντρια, κλειδοκίμβαλον.

Ὁ Κ^{ος} Κάρλος Μπέμμερ, Βιολοντζέλον, χορφεδία καὶ musique d'ensemble.

Ὁ Κ^{ος} Τὼν Σούλτσε, Βιολίον.

Ἡ Κ^α Νίνα Φωκά, Μονωδία.

Ἡ Δ^{ις} Σ. φὸν Χαίρσελμαν, Κλειδοκίμβαλον.

Ὁ Κ^{ος} Νικ. Δέλλιος, Θεωρία τῆς Μουσικῆς.

Ἡ Κ^α Ε. Κισσίασγλου, Κλειδοκίμβαλον.

Ἐκτενέστεραι πληροφορίες, ὁ κανονισμὸς τοῦ Ὁδεῖου ὡς καὶ τὸ καταστατικὸν τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου "Απόλλων" στέλλονται ταχυδρομικῶς τῷ αἰτούντι.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣΗΣ ΤΩ 1886

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧ. 5.000.000

Τμήμα Τραπεζικόν. — Συναλλάγμα. — Έκδοσις έπιταγών (chèque). — Πιστωτικά έπιστολάι. — Είσπραξις. — Δάνεια επί ενεχύρω Χρεωγράφων. — Προεξοφλήσεις. — Καταθέσεις. — Φύλαξις τίτλων και τιμαλφών.

Τμήμα Ταμιευτηρίου. — Ταμιευτήριο 4 % — Μηνιαία καταθέσεις ανατοκιστικά.

Τμήμα Χρηματιστηρίου. — Αγοραπωλησία χρεωγράφων. — Χρηματιστικά έντολάι.

Τμήμα Έμπορίου. Προμήθεια έμπορευμάτων. — Αντιπροσωπεία οίκων. — Πληροφορία έμπορικά. — Δέματα κατεργασμένα βυρσοδεψίου Μοσχάτου.

Γενικόν Πρακτορείον εν Ελλάδι του Γαλλικού «Phenix» ασφαλείας κατά του πυρός και της ζωής.

ΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

3 1/2 %	απόδοσις εις πρώτην ζήτησιν.	4 1/2 %	απόδοσις μετά έν έτος.
4 0/0	» μετά τρεις μήνας.	5 0/0	» μετά δύο έτη.
4 1/4 %	» μετά έξι μήνας.	5 1/2 %	» μετά τρία έτη και πλέον.

Διά καταθέσεις εις χρυσόν κατά 1/2 % δλιγώτερον.

Τα κομψότερα **Σακάκια** από τα έλκευότερα Άγγλικά και Γαλλικά ύφάσματα εις τὸ μέγα έμποροοραπτικόν κατάστημα:

ΣΩΚΡ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Όδὸς Σταδίου 12. (Έναντι Βουλῆς).

ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΟΣ ΑΛΗΘΕΙΑ

έκφεύγουσα μετά θάνασμοῦ
ἐκ τοῦ στόματος δλοκλήρον τῆς μεγίστης πελατείας
τοῦ Ὑποδηματοποιείου

Ζ. ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ ΑΡ. 10

ὅτι οὐδέποτε ἀπενεμήθη δικαιότερον βραβείον ἀπὸ τὸ **Χρυσὸν Βραβείον** τῆς τελευταίας Διεθνούς Έκθέσεως, δοθὲν εἰς τὸ Κατάστημα **ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ**.

ΔΙΟΤΙ

τὰ ὑποδήματά του, γόβες, σκαρπίνια, μπότες
καὶ ἡ ἐν γένει ἐργασία του φέρει

Σφραγίδα τῆς Τελειότητος

ὑπὸ ἔποψιν κομψότητος καὶ στερεότητος.

ΛΑΡΥΓΓΟ-ΩΤΟΛΟΓΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πλατεία Ἁγίου Γεωργίου 4.

Ἀκριβῶς ἔμπροσθεν τοῦ Συλλόγου Παρνασσού
καὶ τῆς ἐκκλησίας ἁγ. Γεωργίου (Καρύτση)

Ὡραὶ ἐπισκέψεως 10—12 π. μ. 3—5 μ. μ.

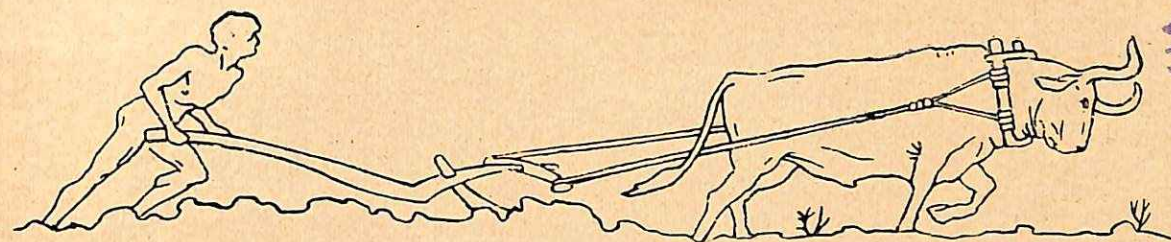

Ο ΚΑΪΣΕΡ — ΥΠΟ Α. ΣΒΑΡΤΣ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1908-
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1908 * ΤΟΜΟΣ ΙΓ'.

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Η' 15
ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1908

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΝΤ

Ἦμουν εἰς τὴν Κων/πολιν ὅταν εἶδα στὶς Παρισινὲς ἐφημερίδες ὅτι ὁ Σύλλογος τῶν θετικιστῶν ἐόρτασε τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ θανάτου τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς θετικῆς φιλοσοφίας Αὐγούστου Κόντ. Εἶχα τὸ εὐτύχημα νὰ ἔχω μελετήσῃ τὸ ἔργον του καί, διὰ πολὺν καιρὸν, ἴσως καὶ ἔως τώρα νὰ εἶμαι θαυμαστὴς τοῦ φωτεινοῦ πνεύματος του. Ὁμολογῶ σήμερα ὅτι ἐκ τῆς μελέτης αὐτῆς ὠφελήθηκα πολὺ. Ἡ σκέψις μου ἐγίνε περισσότερον μεθοδικὴ καὶ ἐμαθὴ νὰ εἶμαι ἐπιφυλακτικὸς πρὸς τὴν ἄκρατον μεταφυσικὴν. Καὶ αὐτὸ δὲν εἶνε ὀλίγον. Δι' αὐτὸν μάλιστα τὸν λόγον ἀπεφάσισα νὰ γράφω διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» κἄτι τι περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Κόντ, τὸ ὁποῖον θὰ ἤθελα καὶ θὰ ἦτο εὐχάριστον νὰ μετεφράζετο εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐπισταμένη μελέτη του θὰ ὠφέλει πολλοὺς ἐκ τοῦ λογοτεχνικοῦ, ἐπιστημονικοῦ καὶ πολιτικοῦ κόσμου, διότι εἶνε ἔργον πού ἀξίζει τὸν κόπον νὰ σπουδάσῃ κανεὶς, ἀφοῦ, ὥς εἶπεν καὶ ὁ Φαγκέ, «προκαλεῖ τὴν σκέψιν».

Τὸ ἔργον τοῦ Αὐγούστου Κόντ ὑπῆρξε κολοσιαῖον. Ὑπῆρξε κἄτι περισσότερον ἀκόμα. Τίμιον καὶ εἰλικρινές. Δὲν μᾶς εἶπε πράγματα εἰς τὰ ὁποῖα σήμερον νὰ εἴμποροῦμε νὰ στήσωμεν τὴν ἀμφιβολίαν μας καὶ νὰ θέσωμεν ἐρωτηματικά. Ὁχι. Ὁ Κόντ μᾶς ὠμίλησε πάντοτε ὥς ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁμοίους μας. Μᾶς ὠμίλησεν ὥς ἄνθρωπος σκεπτόμενος καὶ αἰσθανόμενος, καὶ ἀπετάθη συγχρόνως εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας. Ἐπάνω εἰς τὸ αἶσθημα καὶ τὴν ἐπίγνωσιν ἠθέλησε νὰ στήσῃ τὸν φιλοσοφικὸν του ναόν. Καὶ συγχρόνως ἐπάνω εἰς τὴν κοινωνικὴν τάξιν. Τὴν φιλοσοφίαν του δὲν τὴν ἐξήτησε μέσα εἰς τὸ ἄπειρον καὶ εἰς τὴν μεταφυσικὴν, ἀλλὰ τριγύρω του, ὅπως ὁ Σωκράτης, μέσα εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἠθέλησε νὰ τὴν κατεβάσῃ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν — ἂν ἀνῆλθε μέχρις αὐτοῦ — εἰς τὴν γῆν, διὰ νὰ τὴν κάμῃ καθαρῶς ἀνθρωπίνην.

Ἡ ἐποχὴ ὅπου ὁ Κόντ ἐνεφανίσθη εἰς τὸν φιλοσοφικὸν ὁρίζοντα ἦτο υπερπλημμυρισμένη ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ἀναρχίαν καὶ τὴν μεταφυσικὴν. Μετὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν καὶ τοὺς Ναπολεοντείους πολέμους. Εἰς τὴν φιλολογίαν ὁ ῥομαντισμὸς ἔθνε καὶ ἀπόλυεν. Εἰς τὴν φιλοσοφίαν πάλιν ὑφίστατο μία ὑπόκωφος κρίσις, ἡ ὁποία εἶχεν ἀρχίσει ἀπὸ τὸν Ντεκάρτ ἀκόμη καὶ τὸν Μπέικον. Καὶ εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ φιλοσοφικὴ ἐπανάστασις ἐγκαινιάσθη ἀπὸ τοὺς δύο ἀνωτέρω φιλοσόφους συνεπληρώθη ἀπὸ τὸν Λάϊμπνιτς καὶ τὸν Κάντιον, ἀλλ' ὁ Κάντιος ἦτο περισσότερον μεταφυσικὸς παρ' ὅσον ἐφαίνετο καὶ ἡ μεταφυσικὴ εἶχε κουράσει τὰ πνεύματα. Ὁ κόσμος προσδοκοῦσε κἄτι τι νέον πού γὰ μὴ τὸν ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸ παρελθόν. Κἄτι τι νέον ἀλλ' ὀρισμένον, σαφὲς καὶ θετικόν. Ἦτο τὸ ἰδεῶδες τῆς ἐποχῆς. Μετὰ τὴν τρικυμίαν τῶν ἰδεῶν καὶ τὴν κοινωνικὴν ἐπανάστασιν, ἡ ἀνθρωπότης ἐδίψα τὴν γαλήνην καὶ τὴν τάξιν. Ὡς ἐκ τούτου τὸ ἀναλυτικὸν καὶ ἐπαναστατικὸν πνεῦμα ὥφειλε νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸ ταξινόμον καὶ συνθετικόν. Καὶ ἡ ἀνθρωπότης εἶχεν ὑπερτάτην ἀνάγκην τῆς μετατροπῆς ταύτης διότι τὸ συνθετικὸν καὶ ταξινόμον πνεῦμα ἐπιλαμβάνομενον τῶν ὁμοιοτήτων συναρμῶζει καὶ οἰκοδομεῖ, ἐνῶ τὸ ἀναλυτικὸν ἐπιλαμβάνομενον τῶν ἀνομοιοτήτων δὲν κάμνει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ διαιοῇ καὶ κατεργάζεται τὴν ὕλην.

Ἀπὸ μίαν τοιαύτην φιλοσοφικὴν ἀντίληψιν κατείχετο ὁ Κόντ ὅταν προέβη εἰς τὴν συστηματοποίησιν τῆς θετικῆς φιλοσοφίας, ἡ ὁποία ἤλθε νὰ καταρρίψῃ ὅλας τὰς παλαιὰς θεολογικὰς καὶ μεταφυσικὰς θεωρίας καὶ ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτάς διὰ τῶν κοινωνικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν γνώσεων, βασιζομένων ἐπάνω εἰς τοὺς φυσικοὺς καὶ ἠθικοὺς νόμους πού διευθύνουν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἀπόφοιτος τῆς πολυτεχνικῆς Σχολῆς καὶ ὁπαδὸς τοῦ Σιμωνισμοῦ,

τῆς θαυμαστῆς αὐτῆς ἐταιρίας τῶν σοφῶν ἦτις ὡς μόνον σκοπὸν εἶχε τὴν εἰρηνικὴν κατάκτησιν τοῦ κόσμου διὰ τῆς ἐπιστήμης, νεώτατος ἀκόμη ἐβυθίσθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν μαθηματικῶν καὶ τῆς ἱστορίας καθὼς καὶ εἰς τὰ διάφορα κοινωνικὰ προβλήματα. Ἦτο δεκαεννέα ἐτῶν ὅταν ὡς βόμβαν ἔρριψε μέσα εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον τὸ ἀξίωμα ὅτι «τὸ πᾶν εἶνε σχετικόν» διὰ τὴν ἀνακάλυψιν μετὰ πέντε ἔτη τοὺς κοινωνιολογικοὺς νόμους ποὺ καθώρισαν πλέον τὴν φιλοσοφικὴν του κατεύθυνσιν καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ὁ πλέον θεμελιώδης, — ὡς ἐκτίθεται εἰς τὸ ἐξάτομον ἔργον τοῦ φιλοσόφου «Μαθήματα θετικῆς φιλοσοφίας» — συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἐκάστη τῶν ἀρχικῶν μας συλλήψεων, ἕκαστος κλάδος τῶν γνώσεων μας, διέρχεται διαδοχικῶς ἀπὸ τρεῖς διαφόρους θεωρητικὰς καταστάσεις. Πρῶτον ἀπὸ τὴν θεολογικὴν, δεύτερον ἀπὸ τὴν μεταφυσικὴν καὶ τρίτον ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν κατάστασιν. Μὲ ἄλλα λόγια τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ὡς ἐκ τῆς φύσεως του μεταχειρίζεται ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰς ἐρεῦνας του τρεῖς μεθόδους ὅπως φιλοσοφίᾳ, τῶν ὁποίων ὁ χαρακτήρ εἶνε καθολικηρίαν διαφορετικὸς καὶ μάλιστα ῥιζικῶς ἀντίθετος.

Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὁ Κόντ καταγινόμενος εἰς τὴν ταξινόμησιν τῶν ἐπιστημῶν συνέλαβε καὶ τὸ μέγα σχέδιον τῆς ἰδρύσεως μιᾶς νέας παγκοσμίου θρησκείας βασιζομένης εἰς τὴν θετικὴν συστηματοποίησιν τῶν αἰσθημάτων. Ἐνεκα τῆς ιδέας του ταύτης μάλιστα ἔδιδε καὶ δημοσίας διαλέξεις εἰς μίαν αἴθουσαν τοῦ Palais-Cardinal εἰς τὸ Παρίσι περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἀνθρωπότητος. Τὰ μαθήματα ταῦτα τὰ ὁποῖα παρηκολούθουν πλείστοι σοφοὶ ἄνδρες μετὰ τῶν ὁποίων ὁ Ταῖν καὶ ὁ Ρενάν, οἵτινες καὶ ἐπηρεάσθησαν ὅχι ὀλίγον ἀπὸ τὰς ιδέας τοῦ μεγάλου φιλοσόφου, περιστρέφοντο εἰς τὴν ἐκλαίκευσιν τῶν φιλοσοφικῶν του θεωριῶν, διότι ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς τὸν λαὸν ἀκριβῆ ἰδέαν τοῦ ἐσωτερικοῦ συνδέσμου ποὺ ὑφίσταται μετὰ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ συνόλου τοῦ παρελθόντος καὶ νὰ κάμῃ ὥστε κάθε ἄνθρωπος νὰ ἐννοῇ τὸ κοινωνικὸν μέλλον χωρὶς καμίαν οὐτοπίαν.

Ἄλλ' ἀπὸ τὸ 1826, ὅτε ἔθετε τὰς βάσεις τῆς παγκοσμίου θρησκείας του, μέχρι τῆς ὀριστικῆς διοργανώσεως τῆς παρηλθον ἀρκετὰ χρόνια καὶ μόλις κατὰ τὸ 1845 ἐδοκίμασε νὰ δώσῃ εἰς τὰς συλλήψεις του χαρακτήρα κάπως πρακτικώτερον. Εἰς τὸ ἔργον του «Πραγματεία Θετικῆς Πολιτικῆς» τὸ ὁποῖον φέρει τὸ θαυμάσιον ἐπίγραμμα «ἡ ἀγάπη ὡς ἀρχή, ἡ τάξις ὡς βᾶσις καὶ ἡ πρόοδος ὡς σκοπός» ἐκθέτει τὰ τῆς νέας θρησκείας τῆς ἀνθρωπότητος. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Κόντ μεταφορῶντας τὴν ἐπιστήμην εἰς φιλοσοφίαν καὶ τὴν πολιτικὴν εἰς ἐπιστήμην ἀπεκάλυψε,

πῶς ἡ ἐπιστήμη ὁδηγεῖ εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἡ φιλοσοφία εἰς τὴν θρησκείαν. Καὶ ἦτο φυσικὸν νὰ καταλήξῃ αὐτοῦ διότι, ἀφοῦ ὠμίλησεν εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον ἐν ὀνόματι τοῦ παρελθόντος, ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ πλέον εἰς τὸ μέλλον ἐν ὀνόματι τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος.

Ἄλλ' ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτό, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ Κόντ ἠπατήθη. Μολονότι ἐβεβαίωσεν ὅτι τὰ πρῶτα καὶ τελικὰ αἷτια δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συζητηθοῦν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν, καὶ μολονότι οὔτε ἐβεβαίωσεν οὔτε ἠρνήθη τίποτε ἐκ τῶν ζητημάτων ποὺ ἀδυνατεῖ κανεὶς ν' ἀρνήθῃ ἢ νὰ βεβαιώσῃ, ἐν τούτοις δὲν κατώρθωσε νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ δύσκολον τῆς προσηλυτίσεως τῶν λαῶν εἰς τὴν νέαν θρησκείαν. Ἐπίστευεν εἰς τὸ δυνατόν τῆς μεταβάσεως τῶν λαῶν ἀπὸ τὴν μίαν κατάστασιν εἰς τὴν ἄλλην, διότι δὲν ὑπελόγισεν εἰς τὰς θρησκευτικὰς των προλήψεις ἀπὸ τὰς ὁποίας ἔπρεπε πρῶτον ν' ἀπαλλαγθοῦν διὰ νὰ ἐγκολπωθοῦν τὸ νέον εὐαγγέλιον μιᾶς θρησκείας καθαρῶς ἀνθρωπίνης. Εἶνε ἀναμφισβήτητον, ὅπως εἶπεν ὁ Μολενάαρ, ὅτι ἡ ἀνάγκη μιᾶς νέας θρησκείας εἶνε ἀπὸ πολλοῦ αἰσθητὴ διότι ὁ κόσμος ἐβαρύνθη τὰς ἀτελευτήτους δογματολογικὰς συζητήσεις καὶ ποθεῖ κατὰ τι νέον καὶ περισσότερον εὐγενικόν. Τὸ ζήτημα ὅμως μιᾶς λατρείας ἡθικῆς καὶ αἰσθητικῆς ἐξωραϊζομένης ἀπὸ τὴν ποίησιν, τὴν μουσικὴν καὶ ὅλας τὰς ἄλλας ὠραίας τέχνας, δὲν ἐλύθη ἀκόμη. Ἡ καλαισθησία ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν διάνοιαν δὲν ἀρκοῦν, διότι ἡ ἀντιδραστικὴ δύναμις τῆς ἐκκλησίας μὲ τὴν γιγαντιαίαν διοργάνωσιν τῆς θέλει παρομοίαν διοργάνωσιν τὴν ὁποίαν δὲν εἶχεν ἡ φιλοσοφικὴ θεωρία τοῦ Κόντ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἰδρύσεως τῆς νέας θρησκείας τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ ζωὴ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς θετικῆς φιλοσοφίας διαιρεῖται εἰς τρεῖς φάσεις. Τὰ ὅρια τῶν «Παναθηναίων» δὲν μοῦ ἐπιτρέπουν ἀναλυτικώτερον νὰ παρουσιάσω αὐτάς. Ὡς ἐκ τούτου θὰ περιορισθῶ νὰ τὰς χαρακτηρίσω μὲ ὀλίγα λόγια. Εἰς τὴν πρώτην φάσιν ἡ ὁποία εἶνε χαρακτήρος ἐντελῶς κοινωνικοῦ, ὁ Κόντ προκηρύσσει τὴν ἀνάγκην τῆς πνευματικῆς παλιννοστίσεως. Εἰς τὴν δευτέραν καθαρῶς φιλοσοφικὴν, ἰδρύει συστηματικῶς τὰς βάσεις αὐτῆς τῆς νέας ἀρχῆς. Εἰς δὲ τὴν τρίτην, οὐσιαστικῶς θρησκευτικὴν, ἐπιβάλλει τὴν λατρείαν εἰς ἕνα δόγμα ἐκ τῶν προτέρων ἐπεξεργασμένων.

Καὶ ὅμως ἐκτὸς τῆς κοινωνιολογικῆς ἐμπνεύσεως καὶ τοῦ θετικοῦ πνεύματος, εἰς τὸν Κόντ εὐρίσκει κανεὶς ὅλην τὴν ἀνακαινιστικὴν φλόγα μιᾶς ἀληθινῆς μεγαλοφυΐας καὶ συγχρόνως τὸ προτέρημα ποὺ ἔχουν ὅλοι αἱ προνομιῶχοι ἰδιοσυγκρασίαι, νὰ ἔχῃ θερμὴν τὴν καρδιά. Ἡ

ἀγάπη του καὶ ἡ ἀφοσίωσις του πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἦσαν παροιμιώδεις, διότι εἰς τὴν φρεγγολογίαν τοῦ πνεύματος, εἰς τὴν θερμότητα τῶν αἰσθημάτων καὶ τὴν δύναμιν τοῦ χαρακτήρος συνήνωσε τὴν ὑπέροχον ἀρετὴν τῆς ἡθικῆς. Μιᾶς ἡθικῆς ὅμως ἀποδείξιμον, ποὺ νὰ δύναται νὰ κανονίσῃ τὸ σύνολον τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων καὶ νὰ ὑποβάλλῃ κατὰ τὴν ὠραίαν ἔκφρασιν τοῦ ἰδίου «τὴν ἡρεμον ἐκπλήρωσιν τῶν καθήκοντων εἰς τὴν θυελλώδη σιζήτησιν τῶν δικαιωμάτων». Διότι, εἰς τὰς δυσκόλους ἐποχὰς ποὺ διερχόμεθα, τὸ ζήτημα δὲν εἶνε πλέον ὅπως λέγει ὁ Τάκιτος «νὰ κάμῃ κανεὶς τὸ καθήκον του» ἀλλὰ νὰ γνωρίζῃ ποῦ συνίσταται αὐτὸ τὸ καθήκον διὰ νὰ τὸ ἐκπληροῖ εὐσυνειδήτως κατόπιν, ἂν εἶνε δίκαιον.

Καὶ ἡ ἀποδείξιμος αὐτὴ ἡθικὴ βασίζεται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν αὐθόρμητον ἡθικὴν ἢ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τ' ἀγαθὰ αἰσθημάτων ποὺ ἐνυπάρχουν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὰς λαϊκὰς δοξασίας τὰς παγκοίνως παραδεκτάς. Διὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ δὲ τούτου τρόπου ὁ Κόντ ἐγκατέστησε τὴν ὑπαρξιν μιᾶς αὐθορμητικῆς ἡθικῆς εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἡ ὁποία κατὰ τὸν Λαφίτ εἶνε ἡ μεγαλειτέρα τῶν φιλοσοφικῶν ἀνακαλύψεων εἰς τὰ νεώτερα χρόνια, διότι ἂν ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἐγωϊστῆς, εἶνε ἔξ ἴσου καὶ ἀλτρουϊστῆς.

Θὰ ἤθελα νὰ ὁμιλήσω ἐκτὸς τοῦ φιλοσοφικοῦ ἔργου τοῦ Κόντ καὶ διὰ τὴν ἀτομικὴν του ζωὴν. Διὰ τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας του, διὰ τὴν δυσαρμονίαν μὲ τὴν σύζυγον του, τὰς ἀσθενείας του, τὴν ἀλληλογραφίαν του μὲ τὸν Ἀγγλον φιλόσοφον Στούαρτ Μίλλ μέγαν θαυμαστήν καὶ μεταφραστήν του, τὰς φιλονεικίας μὲ τοὺς μαθητάς του καὶ ἰδίως διὰ τὸν τρελὸν ἔρωτα του μὲ τὴν Κλοτίλδην δὲ Βώ, τὴν δαιμονίαν αὐτὴν γυναῖκα ποὺ τοῦ ἰσχυροποίησε τὴν νεανικὴν του σκέψιν περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς θρησκείας τῆς ἀνθρωπότητος, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ συχνὰ καὶ μὲ κάποιαν ὑπερηφάνειαν βραδύτερον τὴν φράσιν τοῦ Alfred de Vigny ὅτι, «μία ὠραία ζωὴ δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ μία σκέψις νεανικῆς πραγματοποιουμένη εἰς τὴν ὥριμον ἡλικίαν». Ἄλλ' ὅπως προανέφερα δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ἐπεκταθῶ καὶ περιορίζομαι μόνον εἰς τὸ νὰ εἴπω ὀλίγας λέξεις ἀκόμη διὰ τὸ ὕφος τοῦ Κόντ.

Ὑπὸ λογοτεχνικὴν ἔποψιν ὁ Κόντ δὲν ὑπῆρξε μέγας. Τὸ ὕφος του δὲν θαυμάζεται. Ὡς ἐκ τούτου ἡ φιλολογικὴ του ἐπίδρασις ἦτο μηδαμινή. Εἶνε δὲ περιέργον πῶς αὐτός, ὅστις ἐξωνύχισεν ὅλους τοὺς ἀρχαίους ἑλληνας φιλοσόφους καὶ ποιητὰς ὡς ἐκ τῆς λατρείας του πρὸς τὸ παρελθόν, δὲν ἠδυνήθη νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἐπίδρασιν

τῆς μοναδικῆς λεπτότητος τοῦ ὕφους των. Τὴν γλῶσσαν φαίνεται ὅτι δὲν τὴν εἶχεν ἐκλάβει ὅπως ὁ Ρενάν ἢ ὁ Ταῖν ὡς ὄργανον διὰ τῆς ὁποίας ἠδύνατο νὰ διατυπώσῃ καλλιτεχνικῶς τὰς σκέψεις του. Ἐνδιαφέρετο διὰ τὰς σκέψεις του καὶ ὄχι διὰ τὸ ὄργανον. Καὶ τὰς ἐξέφρασε καλά. Εἰμποροῦσεν ὅμως νὰ τὰς ἐκφράσῃ καλύτερον ἂν ἐσκέπτετο ὅπως ὁ μέγας συμπατριώτης του ὁ Πασκάλ, ἀφοῦ τὸ γλωσσικὸν ὕφος ἔχει διαφόρους βαθμούς. Εἰμπορεῖ ἕνας συγγραφεὺς νὰ ἐκφράσῃ μίαν ἰδέαν πολὺ καλά. Καὶ ὅμως δὲν εἶνε τὸ ἴδιον ἂν ἕνας ἄλλος τὴν αὐτὴν ἰδέαν διατυπώσῃ μὲ τὴν σφραγίδα τῆς τελειότητος. Ἄλλ' ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτὸ εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι τοῦ ἔλειπεν ὁ καιρὸς, καὶ ἀντὶ οἵαςδήποτε ἄλλης γνώμης, ἃς ἀκούσωμεν τὸν ἴδιον ὅστις εἰς τὸν πρόλογον τοῦ ἔργου του «Σύστημα Θετικῆς Πολιτικῆς» ἐκφράζεται ὡς ἑξῆς.

«Ἦμουν εἰκοσιδύο ἐτῶν ὅταν ἐδημοσιεύθῃ ἡ πρώτη μου ἐργασία περὶ τῆς ἱστορικῆς συναρμολογήσεως καὶ μοῦ διέγραψε τὸ σύνολον τῆς φιλοσοφικῆς μου σταδιοδρομίας ἀμετακλήτως καθορισθείσης: δύο ἔτη βραδύτερον ἀνεκάλυψα τοὺς κοινωνιολογικοὺς νόμους. Ἐν τούτοις ἡ πρωτόμότης αὐτὴ δὲν θὰ ἦτο ἀρκετὴ νὰ μοῦ προμηθεύσῃ μίαν δευτέραν ζοὴν χωρὶς τὴν ἀδιάσειστον ἀπόφασίν μου ἡ ὁποία μὲ ἔκαμε νὰ θυσιάσω κάθε φιλολογικὴν ματαιοδοξίαν μου εἰς τὴν υπερτάτην ἀνάγκην τοῦ νὰ περατώσω ἐν καιρῷ τὴν κολοσιαίαν ἀντικειμενικὴν ἐργασίαν μου. Ἡ ἐκτέλεσίς της ποὺ διήρκεσε δώδεκα ἔτη, θ' ἀπῆτει τοῦλάχιστον ἄλλα ἔξ χρόνια ἐπιπλέον, ἂν ἤθελα ὅπως τὸ εἶχα κάμει προτύτερα, νὰ ἐπαναγράψω τὸ χειρόγραφον μου ἀντὶ νὰ τὸ παραδίδω ἀμέσως καὶ ὅπως ἦτο γραμμένον ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, εἰς τὴν δημοσιότητα». Καὶ παρὰκάτω προσθέτει «Καὶ ὅμως γνωρίζω καλὰ πόσον κερδίζουν τὰ φιλοσοφικὰ διανοήματα ὅταν διατυπώνονται μὲ χάριν. Ὁ καιρὸς δυστυχῶς μοῦ ἔλειπεν, ἀλλ' ἂν ποτε εὔρω τὴν εὐκαιρίαν θὰ ξαναγράψω ἡρέμως τὸ βιβλίον μου χωρὶς ἐν τούτοις νὰ παραβλάψω τὴν πρωτοτυπίαν του».

Μ' ὅλα ταῦτα ὁ Κόντ ἂν δὲν εὔρεν αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ξαναγράψῃ τὰ ἔργα του λογοτεχνικώτερον, ὠμίλησε διὰ μακρῶν περὶ τῆς αἰσθητικῆς εἰς τὴν τέχνην ὅπου καὶ ἔδωκε ὠραιοτάτους ὁρισμούς. Αἱ αἰσθητικαὶ θεωρίαι του ἀποτελοῦν ἕνα ἀπὸ τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα ἄλλα καὶ ὀλιγώτερον γνωστὰ μέρη τοῦ μεγάλου ἔργου τοῦ Κόντ. Εἰς τὴν αἰσθητικὴν του ὁ Κόντ δὲν ἀποδέχεται τὸν ὁρισμὸν τῆς ἐκπορεύσεως τῆς τέχνης ἀπὸ τὴν φαντασίαν καὶ τὴν ἐξιδανίκευσιν τοῦ μύθου διότι θεωρεῖ τὴν φαντασίαν καὶ τὸν μῦθον ὡς στοιχεῖα κατ' ἐξοχὴν ἀντιποιητικά. Καὶ αὐτὸ τὸ αἰσθητικὸν τῆς τέχνης συνίσταται εἰς τὸ αὐθόρμητον τῶν συγκινήσεων τὰς ὁποίας

βαθύτατα αισθανόμεθα, ἡ δὲ αἰσθητικὴ εἶνε ἡ τέχνη τοῦ συνδυάζειν, ἐξωραΐζειν καὶ ἐκφράζειν τὰς ὑποκειμενικὰς ἐντυπώσεις ἔπειτα ἀπὸ τὴν προσδοχὴν τῶν ἀντικειμενικῶν ἐντυπώσεων. Ὡς ἐκ τούτου θέλει τὴν τέχνην νὰ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸ αἶσθημα καὶ νὰ ἐξιδανικεύῃ τὴν πραγματι-

κότητα, καὶ καθορίζει τὴν ποίησιν ἢ οἰανδήποτε ἄλλην τέχνην ὥς ἰδεώδη ἀναπαράστασιν τῆς ἀληθείας, προωρισμένην νὰ καλλιεργήσῃ τὸ ἔνστικτον τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος. Ἀλλὰ περὶ τῶν ἰδεῶν τοῦ αὐτῶν ἴσως ὁμιλήσω βραδύτερον ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν «Παναθηναίων».

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΗΣ ΜΑΜΜΗΣ ΜΟΥ

— Νανούρισμα —

Κοιμοῦ, γερόντισσα, σὲ νανουρίζω
καθὼς ποὺ μὲ νανούριζες μικρό.
Κοιμοῦ τὸν ὕπνο σου τὸν ἐλαφρὸ
κ' ἐγὼ τὴ μοῖρα σου τὴν μακαρίζω.

Μὲ μιὰ φωνὴ στήν κούνια μου δειλὴ
μοῦ τραγουδοῦσες φτερωτὲς ἐλπίδες
ὥς τόσ' ὅμως τὴν τύχη μου τὴν εἶδες...
Κοιμοῦ, κ' εἶν' ἡ ἀνάπαυσι καλή.

Εἶχες ἀγάπη ξέχωρη γιὰ μένα,
καὶ μόλις εἶχα μάθη ν' ἀγαπῶ,
μοῦ πῆρες—τώρα πειὰ θά σοῦ τὸ πῶ—
τὰ φύλλα τῆς καρδιάς μου ἓνα ἓνα.

Εἶδα τὸν κόσμον τῶν παραμυθιῶν σου:
τοὺς δράκους, τὲς νεράιδες, τὰ θεριά,
μ' ἀνθρώπου σὰν ποὺ πίστεια θωριά
δὲν εἶδες σὺ στὸν δρόμον τῶν χρονῶν σου.

Σ' αὐτὴ τὴ γῇ τὴ ψεύτρα καὶ πεζὴ
ποὺ τ' ὄνειρό μου δίπλα σου ἐκοιμήθη
τὸ πειὸ ὠμορφο γιὰ μένα παραμύθι
εἶν' ἡ ζωὴ ποὺ ζήσαμε μαζί.

Γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ τὰ χρόνια μας ἐκεῖνα
θὰ ῥθῶ νὰ τὰ σκορπίσω μιὰν αὐγὴ
στὴ λαφριά ποὺ σὲ σκεπάζει γῇ,
σὲ γιούλια, σὲ τραντάφυλλα, σὲ κρῖνα.

Ε. ΧΡ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΤΑ ΚΑΛΑΜΠΟΥΡΙΑ ΕΝΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

— Ἀναμνήσεις φοιτητικοῦ βίου —

Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον — ἦτο, νομίζω, εἰς τὰ 1874—εἶχε στηθῇ καὶ ὁ ἀνδριὰς τοῦ Κοραΐ, ἐκεῖ ὅπου εἶνε. Μίαν πρωΐαν, εὐθὺς μετὰ τ' ἀποκαλυπτήρια, εὐρέθη ἐπὶ τοῦ βάρους χαραγμένον ἀωνυμῶς διὰ μολυβοκονδύλου τὸ ἐξῆς δίστιχον:

Ἐν τῆς Πεντέλης παγετὸν τεμάχιον μαρμάρου
Λαβὼν, κυλίσθητι καὶ σὺ στὸν δρόμον τοῦ χειμάρρου.

Τὸ δίστιχον ἔκαμεν αἰσθησιν τότε· δὲν εἰσέφρω ἂν ἀνεκαλύφθη ποτὲ ὁ ποιητής.

Τότε ἔζη ἀκόμη ὁ σοφὸς Φίλιππος Ἰωάννου, ὁ Κουμανοῦδης καὶ ἄλλοι ἄνδρες χρηστοί. Ὁ ἀείμνηστος Φίλιππος, μὴ ἔχων ἐξωτερικὰ χαρίσματα, δὲν εἴλκυε τοὺς ἀκροατάς. Ἀλλὰ τὴν ἡμέραν τοῦ τελευταίου μαθήματος, μεσοῦντος τοῦ Μαΐου, ἡ αἴθουσα τῆς Νομικῆς, ὅπου ἐδίδασκεν, ἐγέμιζεν ἀπὸ φοιτητάς. Ὑπέγραφεν εἰς ὅλους τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀκροάσεως, ἀλλὰ τοὺς ὑπεχρέωνε νὰ προσθέσουν εἰς τὸ κείμενον «ἡκροάσθη, ὡς αὐτὸς λέγει».

Γενικὴν ἡδουλγέντισαν καὶ ἄφρουν ἁμαρτιῶν εἰς ὅλους ἀνεξαίρετως ἐχορήγει ὁ μακαρίτης γέρο - Κοτζιάς. Ὁ Ψαριανὸς φιλόσοφος, ὡς ἐκαλεῖτο συνήθως ἀπὸ τοὺς πατριώτας του, ἦτο καθηγητὴς τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας. Ἐνῶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος δὲν εἶχε παραπάνω ἀπὸ 25—30 ἀκροατάς, εἰς τὸ τελευταῖον μάθημα ἐπαρουσιάζοντο τριακόσιοι, καὶ εἰς ὅλους ὑπηγόρευε τὴν ἀπόδειξιν ἀνεπιφυλάκτως. Δύσκολος ὅμως καὶ αὐστηρὸς εἰς τὰς ἀποδείξεις ἦτο ὁ μακαρίτης Φιντικλῆς· ἐὰν εἶχες πέντε ἀπουσίας τὸ ἔτος εἰς τὸ κατὰ Σάββατον φροντιστήριον (ἐρμηνεία Θουκυδίδου) ἠδύνατο νὰ σὲ ἀποκλείσῃ.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, εἰς τὴν δεξιὰν πλευρὰν τῆς προσόψεως, ἐθριάμβευε πολὺ ὁ Κόντος· ἡ ἄκρα αἴθουσα ἐγέμιζε, τὴν 12—1 μ. μ., ἀπὸ ἀκροατάς, ὅχι μόνον φιλολόγους, ἀλλ' ἔξ ὅλων τῶν σχολῶν, τοὺς πλείστους ὁρθίους ἱσταμένους. Ἀλλὰ καὶ ὁ μακαρίτης Σεμιτέλλος, διδάσκων μίαν ὥραν ἐνωρίτερα, ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῆς Νομικῆς, εἶχε πλείστους ἀκροατάς. Συγχρόνως ὅμως ἐδίδασκεν εἰς τὴν γείτονα αἴθουσαν ὁ γέρον Πυλαρινός, μὲ κεραινωδὴ φωνήν, ὅλος

χειρονομία καὶ ἑξαρσις· ἦτο καθηγητὴς τῆς «Φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας» οὗτος. Οἱ ἀκροαταὶ του, συμπεριλαμβανομένων τριῶν καλογήρων, δύο γερόντων μὲ γυαλιά, καὶ 5—6 ἰσοβίων φοιτητῶν, ὅποιοι ποτὲ δὲν ἔλειπαν, δὲν ὑπερέβησαν ποτὲ τοὺς δέκα ἢ δώδεκα.

Εἰς ἐκ τῶν τελευταίων τούτων, τῶν μὴ διδόντων ποτὲ ἐξετάσεις, ἦτο ὁ «Κυπραῖος» καλούμενος τὸν ὅποιον ἔτυχε νὰ γνωρίσω. Ὁγκώδης κεφαλὴ, χωμένη εἰς παχὺν κορμὸν μὲ βραχὺ ἀνάστημα, πυκνὴ γενειὰ καὶ κόμη. Ἀνθρώπος τριακοντούτης, εὐθυμὸς, ἄφροντις, καὶ ἀγαπῶν τὰ λογοπαίγνια, ἔστω καὶ τὰ ἀποπνέοντα ὁσμὴν τινα βαναυσότητος.

Ἦτο ἀξιοπερίεργος τύπος, κρᾶμα κυνικοῦ καὶ ἐπικουρείου. Εἶχεν ἰδιαιτέρας ὀνομασίας, ἰδικὰς του λέξεις δι' ὅλα. Τὸ Ἀρσάκειον τὸ ὠνόμαζεν Ἀρνάκειον. Τὸ Βαρβάκειον λύκειον — ἐδῶ ἔτρεπε τὸ οὐρανοκόφωνον τῆς παραληγούσης εἰς ὀδοντόφωνον, sans façon, — ὑπῆρχε δὲ καὶ καθηγητὴς τῆς Γαλλικῆς μὲ παραπλήσιον ὄνομα. Τὰ δένδρα, τὰ κοσμοῦντα τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας τῆς πρωτευούσης, τὰ ὠνόμαζε δερδρεῖκελα, κατὰ τὸ ἀνδρεῖκελα.

Εἰς δύο ξενῶνας παρὰ τὴν Καπνικαρέαν — καλουμένους ξενοδοχεῖον τῆς Πετροποπόλεως τὸ ἓν, τῆς Ἐπτανήσου τὸ ἄλλο — εἶχον καταλύσει ἐν φθινόπωρον εἰς φουστανελλὰς ἐπαρχιώτης γέρον μὲ δύο ἀνεψιάς του, καὶ εἰς Τουρκομερίτης ἔμπορος μὲ δύο υἱοὺς του. Οἱ δύο νέοι ἐφαίνοντο κοιμισμένοι πολὺ, αἱ δύο νεάνιδες ἦσαν μᾶλλον ἀσχημοί, μὲ μεγάλα γουρλωμένα ὄμματα καὶ πολὺν σιμὰς ῥίνας.

Συνέβη νὰ συναντηθῶ μὲ τὸν Κυπραῖον μίαν πρωΐαν, εἰς καφενεῖον τῆς γειτονίας. Ἐκεῖ κατὰ σύμπτωσιν ἦλθε καὶ ὁ φουστανελλὰς μὲ τὰς δύο ἀνεψιάς του.

Ὁ Κυπραῖος, ἀφοῦ τὰς ἐκύτταξεν ἐπὶ πολὺ, αἴφνης στρέφεται καὶ μοῦ λέγει δεικνύων διὰ νεύματος τὸν γέροντα.

— Γλαῦκας εἰς τὰς Ἀθήνας κομίζει.

Ὅλίγα λεπτὰ ὕστερον, κατὰ συγκυρίαν καὶ

πάλιν εισέρχεται ὁ φεσοφόρος ξένος με τοὺς δύο υἱούς του. Ὁ Κυπραῖος, ἀφοῦ τοὺς ἐκύτταξε καλά, γυρίζει πάλιν καὶ μοῦ λέγει.

— *Blākas* εἰς τὰς Ἀθήνας κομίζει.

Δὲν ἠμπόρεσα νὰ μὴ γελάσω.

Εἰς τὸ καφενεῖον ἐκεῖνο, παρὰ τὴν ὁδὸν Καλαμιώτου, ἐσύχναζα ὁπωσοῦν. Καὶ ὁ Κυπραῖος δὲν ἔλειπε. Ἐκεῖ ἤρχοντο παλαιοὶ ἄνθρωποι, οἰκοκυραῖοι, ἐντόπιοι καὶ ἄλλοι, μερικοὶ γνωστοὶ ἀγορηταὶ τῶν καφενεῶν, καὶ αἱ πολιτικαὶ συζητήσεις ποτὲ δὲν ἐσχόλαζον.

Προκειμένου περὶ ἑνὸς τοιούτου γνωστοῦ καφερρήτορος, ὁ Κυπραῖος, λογοπαικτῶν ἐπὶ τοῦ ὀνόματός του μίαν ἐσπέραν, εἶχε παρῶδῃσει ἀρχαῖον τινὰ στίχον, σκόλιον, νομίζω, τὸ ἑξῆς.

«Ἄλει, μύλε, ἄλει, καὶ γὰρ Πιττακὸς ἀλεῖ...»
τὸ ὁποῖον ὁ σοφὸς Κοραῖς εἶχε μεταφράσει οὕτω:
«Ἄλεθε, μύλε, ἄλεθε, καὶ ὁ Πιττακὸς ἀλέθει...»

Τώρα, ἰδοὺ πῶς τὸ μετέτρεψεν ὁ Κυπραῖος, ὁ δάσκαλος *Δάλει, Μήλα, λάλει, καὶ γὰρ πιττακὸς λαλεῖ...*

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Η ΠΡΟΠΟΜΠΗ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ

ΜΥΣΤΡΑΣ

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

ΜΥΣΤΡΑΣ—ΓΕΡΑΚΙ

Ἀπὸ ἑνὸς βράχου τοῦ Ταυγέτου ἐξεπήδησεν ἐξαίφνης κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας μία μεγάλη καὶ εὐδαίμων πόλις. Καὶ σήμερον ἀπλώνονται ἀκόμη ἐπάνω εἰς τὴν κλιτὺν τοῦ βουνοῦ τὰ εἰρήνια τῆς πόλεως τῶν Παλαιολόγων, παράγοντα θέαμα κατακλήσοντος τὴν ψυχὴν μεγαλείου.

Ὁ *Μυστράς* ἦτο ἀντανάκλασις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μία πρωτεύουσα καὶ αὐτός. Ἀπὸ τῆς Μονεμβασίας, ὅπου «ἤρχονταν τὰ πλευντικά τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων», μία εὐρεῖα λεωφόρος ἔφερεν εἰς τὸ κάστρον τοῦ *Μυστρά*. Εἰς τὸ μέσον δὲ τῆς λεωφόρου ταύτης ὑψώνεται ἀγέρωχον τὸ κάστρον τοῦ Γερακίου. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ κάστρου, εἰς τὴν σημερινὴν κωμόπολιν, σκορπισμένα λείψανα μεσαιωνικῶν συνοικισμῶν. Ὁ *Μυστράς* ἔρριψε τὰς ἀκτῖνας του εἰς τὴν πέριξ χώραν καὶ τὰς φωτεινότερας εἰς τὸ *Γεράκι*. Ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Ταυγέτου καὶ τοῦ Πάρωνος οἱ Παλαιολόγοι ἔστησαν τὸ ὕστατον ἔρεισμα τῆς ὑπερτάτης ἀμύνης.

Ὅχι μόνον ἀμύνης. Ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπερτάτης προσπάθειας πρὸς μίαν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν. Διότι μία ἀληθινὴ Ἀναγέννησις, τέχνης καὶ βίου, λαμπρύνει τὴν Πελοπόννησον τὸν ΙΔ' καὶ ΙΕ' αἰῶνα κατὰ τὰς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας ἐπιπτεν τὸ ἐπίσημον Βυζάντιον.

Τὴν Ἀναγέννησιν ταύτην τὴν εὐρίσκομεν εἰς ὅλα τὰ στάδια τοῦ πνευματικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου τῶν χρόνων ἐκείνων. Εἰς τὴν λογοτεχνίαν: τὰ διαπλασθέντα τότε ἀπὸ τὰς γαλλικὰς romances ἑλληνικὰ ἐπύλλια μας εἶναι πολλάκις ἀνώτερα ἀπὸ τὰ πρωτότυπά των. Οἱ πρότερον ἀπόλεμοι Πελοποννήσιοι καθίστανται κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Παλαιολόγων πολεμοχαρεῖς καὶ δῶκουσι περιορίζοντες τοὺς Φράγκους εἰς τὴν Ἥλιδα. Ὁ τολμηρὸς φιλόσοφος Γεμιστὸς δημιουργεῖ, διδάσκων εἰς αὐτὸν τὸν *Μυστράν*, μίαν ἰδεώδη πολιτείαν καὶ νέαν κοινωνικὴν τάξιν.

Ἀλλὰ τὰ κάλλιστα τεκμήρια τῆς Ἀναγεννήσεως ταύτης εἶναι τὰ μνημεῖα τοῦ *Μυστρά* καὶ

τοῦ *Γερακίου*. Εἰς τὴν δις ἐσχάτως γενομένην διάλεξίν μου ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρείᾳ, ἀφορμὴν λαμβάνων ἀπὸ τὰς ἐκτελουμένας διὰ δαπάνης τῆς Ἑταιρείας ἐργασίας συντηρήσεως καὶ ἀναστηλώσεως τῶν βυζαντινῶν μνημείων, ὠμίλησα γενικώτερον περὶ τοῦ *Μυστρά* καὶ τοῦ *Γερακίου*. Εἰς τὰ «*Παναθήναια*» θὰ εἴπω μόνον διὰ τὴν τέχνην τῶν τοιχογραφιῶν, εἰς τὰς ὁποίας κυρίως ἀναλάμπει ἡ Ἀναγέννησις.

Υψηλὴ ἀλλὰ καὶ γνησίᾳ ἑλληνικῇ τέχνῃ εἶναι ἡ τέχνη τῶν τοιχογραφιῶν, αἱ ὁποῖαι σκεπάζουν τοὺς τοίχους καὶ τοὺς θόλους τῶν ναῶν τοῦ *Μυστρά* καὶ τοῦ *Γερακίου*. Εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν παρατηροῦμεν μικρὰν φραγκικὴν ἐπίδρασιν. Ἀλλ' εἰς τὴν ζωγραφικὴν ἀποκαλύπτεται ἕνα κίνημα Ἀναγεννήσεως τῆς τέχνης, παράλληλον πρὸς τὴν Ἰταλικήν, ἀλλ' ἐντελὼς ταύτης ἀνεξάρτητον.

Τὸ κωδωνοστάσιον τῆς Παντανάσσης, ὁ πύργος τῆς Περιβλέπτου κοσμοῦνται μετὰ παράθυρα τέχνης γαλλικῆς καὶ μετὰ ὀξυκορυφούς πυργίσκους καὶ ἀετώματα. Ἰδίως τὴν ξενικὴν ἐπίδρασιν βλέπομεν εἰς τὰ θυρώματα τῶν ναΐσκων τοῦ *Γερακίου* καὶ ἄλλας ἀρχιτεκτονικὰς διακοσμήσεις.

Ἡ ἐπίδρασις αὕτη δὲν εἶναι ἄμεσος. Γάλλοι ἀρχιτέκτονες δὲν εἰργάσθησαν εἰς τὸν *Μυστράν*. Ἐγὼ τὴν γνώμην, — καὶ θὰ τὴν ἀναπτύξω ἄλλοτε εὐρύτερον, ὅτι προήλθεν διὰ τῆς Κύπρου ἐκ τοῦ φραγκικοῦ βασιλείου τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπου εἰργάζοντο παραπλεύρως ἐπὶ χρόνον πολὺν Ἕλληνες καὶ Φράγκοι ἀρχιτέκτονες.

Ποῖοι εἶναι οἱ κύριοι χαρακτῆρες τῆς νέας ταύτης τέχνης; Εἰς ποῖα σημεῖα διακρίνεται αὕτη ἀπὸ τὴν παλαιότεραν;

Πλήθος προσώπων κινοῦνται εἰς τὰς εὐθείας συνθέσεις τῶν ναῶν τοῦ *Μυστρά* καὶ τοῦ *Γερακίου*. Τὸ πολυσύνθετον τῆς παραστάσεως διακόπτει τὴν ἀρχαίαν βυζαντινὴν λιτότητα.

Ἀρχιτεκτονικαὶ λεπτομέρειαι, τοπία, διακο-

σμήσεις, ένδυμασιών ποικιλία, καθιστάνουν ζωντανωτέραν τὴν τέχνην τοῦ Μυστρᾶ.

Ἰδίως ὁμως αἱ τοιχογραφίαι αὐταὶ κατανύσσουσι τὴν ψυχὴν μας διὰ τῶν οἰκιακῶν καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως ἐμπνευσμένων λεπτομερειῶν. Ποιμένες βόσκοντες, ἀγραυλοῦντες καὶ παίζοντες αὐλόν, κυνηγοὶ ἐμφυσῶντες εἰς κυνηγετικὸν κέρας, παιδιά παίζοντα καὶ ἐπὶ δένδρων ἀναρριχώμενα, γυναῖκες σύρουσαι τὰ τέκνα των, ὀρχηστρίδες, ποιμένες κληματοστεφεῖς, — δίδουσιν εἰς τὰς παραστάσεις τῶν ναῶν τοῦ Μυστρᾶ ζωὴν καὶ δρόσον, μίαν πνοὴν τέχνης ἐμπνεομένης ἀπὸ αὐτὴν τὴν φύσιν, ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν.

Τὴν ἐμπνευσιν ἀπὸ τὴν φύσιν ὁμως τὴν βλέπομεν ἰδίως εἰς αὐτὴν τὴν παράστασιν τῶν προσώπων. Ἐνώπιόν μας δὲν ἔχομεν πλέον τὴν ἄτονον παράδοσιν τοῦ βυζαντινοῦ τύπου. Βυζαντινοὶ ἅγιοι, ὅπως τοὺς φανταζόμεθα, ξηροὶ καὶ κατεσκληρότες, δὲν ἐξωγραφήθησαν εἰς τὰ βουναὶ τοῦ Ταῦγέτου καὶ τοῦ Πάρωνος. Ἐκεῖ ἐπάνω ἔπνευσεν ἄνεμος ζωῆς φυσικῆς ὅπως ἄγνός ἦτο καὶ ὁ αἶρ τῶν ὀρέων. Πρότυπα ζωντανὰ εἶχον ἐνώπιόν των οἱ ἄγνωστοι ζωγράφοι τοῦ Μυστρᾶ. Πρόσωπα εὐγενείας κλασσικῆς ἔξωντάνειψεν εἰς τοὺς θόλους καὶ τοὺς τοίχους τῶν ναῶν ἐκείνων χεῖρ ἀσφαλῆς καὶ τολμηρὰ ζωγράφων ἐμπνευσμένων.

Καὶ τέλος νέα τέχνη ἐπιφαίνεται εἰς τὴν λαμπρότητα ἐκείνην τῶν χρωμάτων, τὰ ὅποια, ἐπὶ αἰῶνας, μυρίας κακοπαθήσεις ὑφιστάμενα διτηρήθησαν ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ δροσερότητι. Ἀπαλοὶ καὶ ἄβροὶ χρωματισμοὶ διακόπτουσι τὴν παλαιὰν μονοτονίαν τῶν ὀλιγοχρόμων ψηφιδωτῶν, καὶ ἀπλώνονται ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους καὶ κάτω ἀπὸ τοὺς θόλους ὡς τάτης μυριόχρωμος λεπτότατα ποικιλιμένος, ἀληθὴς ὀφθαλμῶν πανήγυρις.

Αὕτη εἶναι ἡ νέα τέχνη, ἡ νέα ζωὴ, ἡ ὁποία ἀνθίζει, ἀμέσως εἰς ἀκμὴν ὑψωθείσα, εἰς τοὺς βράχους τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου.

Εἰς τὰς δύο εἰκόνας, τὰς ὁποίας ἐξ ἀντιγράφων ἀναπαριστάνουσι τὰ «Παναθήναια», εὐρίσκονται τὰ κύρια χαρίσματα τῆς ἀναγεννωμένης τέχνης. Τὰς εἰκόνας ταύτας, καθ' ὑπόδειξιν καὶ προτροπὴν μου, ἀντέγραψεν δεξιῶς, μεταβὰς εἰς Μυστρᾶν ὁ νεαρός ζωγράφος κ. Κώστας Ἀρτέμης. Ἡ μία τούτων προέρχεται ἀπὸ τὸ Ἀφεν-

τικό, ἡ Προπομπὴ τῶν μαρτύρων, ἐξωγραφήθη δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, ἡ ἑτέρα, ἡ Ἀγία Λειτουργία, ἐκ τῆς Περιβλέπτου τὰ μέσα τοῦ ΙΔ' αἰῶνος.

Τὰ ζωντανὰ καὶ ῥοδινὰ πρόσωπα εἰς τὴν Προπομπὴν τῶν Μαρτύρων ἐκπλήσσουν ὅταν ἀναλογισθῶμεν τὸν βυζαντινὸν τύπον, ἰσχνὸν καὶ ξηρόν, τῆς προγενεστέρης περιόδου. Εἰς μίαν ἄλλην εἰκόνα, τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, βλέπομεν τὴν γαληνιαίαν εὐγένειαν, μετὰ τῆς ὁποίας ὁ Χριστὸς παρατηρεῖ τὴν Θεοτόκον. Ἀνέκφραστος ἡρεμία, μειδιῶσα πρὸς τὸν θάνατον, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰσοδος εἰς ἄλλον τελειότερον βίον. Πλήθος συρρέει νὰ ἴδῃ τὴν Θεοτόκον κοιμωμένην — γέροντες, γυναῖκες, παιδιά. Ἡ ἀντιγραφὴ τῆς εἰκόνης ἔμεινεν ἀτελείωτος. Βλέπομεν τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς ἐκ περάτων, γέροντας μετὰ γλυκύτητος, σεμνοῦς, καὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ ἐδάφους ἀκόμη διαγραφόμενους.

Εἰς τὴν Ἀγίαν Λειτουργίαν τρέχουσιν εἰς τὰ νέφη ἄγγελοι ῥόδινοι, ἐπὶ ἐδάφους κυανοῦ, μὲ μακρὰ ποδήρη περιβλήματα. Πλουσία εἶναι ἡ πτύχωσης, ζωντανὴ ἡ κίνησις, κλασσικὴ τῶν μορφῶν ἡ εὐγένεια, ἡ ἐμπνευσις ὑψηλή.

Μὲ τὰς τρίχας κομποπρεπῶς ἀναπεπλεγμένας οἱ ἄγγελοι τρέχουν κρατοῦντες τὰ τίμια δῶρα. Πομπὴ Παναθηναίων—ἐπάνω νεφέλας, ἀνὰ τὰς ἀπείρους ἐκτάσεις τοῦ ὑπεργείου κόσμου.

Ἐμπρὸς εἰς τὰς ζωγραφίας ταύτας κλασσικῆς εὐγενείας, τὰς ὁποίας διαγράφει χεῖρ ἀσφαλῆς καὶ τολμηρὰ, συχνάκις ἀναπολοῦμεν τὰς τοιχογραφίας τῶν διδασκάλων τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγεννήσεως. Ἡ Θεοτόκος τοῦ Ἀφεντικοῦ μᾶς ἐνθυμίζει τὸν Fra Angelico. Αἱ μορφαὶ τῶν ἁγίων τῆς Μητροπόλεως νομίζεις ἐξωγραφήθησαν ἀπὸ τὸν Giotto καὶ τοὺς μαθητάς του. Ἐκστατικὸς δὲ ἐνώπιον τῶν ἁβρῶν ἐκείνων λαμπρῶν χρωματισμῶν τῆς Περιβλέπτου, αἱ ὁποῖαι ὡς τάτης βελούδινος ἐκτυλίσσονται εἰς τοὺς τοίχους, συλλογίζεσαι τὸν Mantegna τῆς Ἑνετικῆς Σχολῆς. Καὶ αἱ οἰκιακαὶ λεπτομέρειαι τῶν εἰκόνων τῆς Παναγίας σου φέρουν μίαν ἡχὴ τῶν εὐρείας ἐκτελέσεως παραστάσεων ἐνὸς Botticelli, ὅστις ὅμοιος μὲ τοὺς ζωγράφους τοῦ Μυστρᾶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον συμβολίζει καλύτερον τὸ πνεῦμα τῆς Ἀναγεννήσεως, καὶ τὸν συνενώ-

Η ΑΓΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΜΥΣΤΡΑΣ

νει, μὲ τὸν ἐνθουσιασμόν τῆς ἀρχαιότητος, τὴν μυστικοπάθειαν καὶ τὴν ἀνήσυχον μελαγχολίαν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Μὲ κάποιαν ἀφελὴ ἀδεξιότητα ἐνίστε εἰς τὸ σχέδιον, — ὁ διδάσκαλος φαίνεται δὲν ἐξωγράφει πάντοτε μόνος ὅλας τὰς λεπτομερείας, — οἱ ἄγνωστοι αὐτοὶ ζωγράφοι τοῦ Μυστρᾶ, βαδίζον τὸν ἴδιον δρόμον, τὸν ὁποῖον καὶ οἱ παλαιότεροι διδάσκαλοι τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγεννήσεως. Τὸ ἴδιον γενναῖον κίνημα τέχνης, παράλληλον, — τί λέγω; προγενέστερον ὀλίγον τοῦ Ἰταλικοῦ.

Μία καλλιτεχνικὴ ἀναγέννησις, ἡ Βυζαντινὴ Ἀναγέννησις, ἐπανθίζει ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους τῶν ναῶν τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Γερακίου.

Ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασεν ἡ Ἀναγέννησις αὕτη ἡ Ἑλληνικὴ νὰ φθάσῃ τὴν ὑψίστην αὐτῆς ἀνθῆσιν. Ὁ τουρκικὸς ἀνεμοστρόβιλος τὴν ἀνέκοψεν εἰς τὴν εὐγενεστέραν αὐτῆς πτῆσιν. Ἄλλως σήμερον θὰ εἶχεν ἡ Ἑλλὰς τὴν δόξαν τῆς Ἀναγεννήσεως. Καὶ πάλιν ὁμως αὕτη ἡ Βυζαντινὴ Ἀναγέννησις ἔρριψεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀκτινοβολίαν αἰγλήσσαν τῆς λογοτεχνικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς καὶ κοινωνικῆς αὐτῆς ἀνθήσεως. Εἰς τὴν ὥραιν ταύτην χώραν, ἐν μέσῳ κήπων καὶ ὑπὸ τὰ σύσκη δένδρα, ὅπως εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, ἀπεκάλυπτεν τὰς ιδεώδεις πλατωνικὰς πολιτείας αὐτοῦ ὁ Γεώργιος Πλήθων, ὁ ὄνειροπόλος φιλόσοφος τοῦ Μυστρᾶ.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

Η γλυκὴς ὥρες, σὰν ὥρες δραπέτιδες κόσμων ἄλλων, γρήγορα ἔφυγαν γιὰ νὰ δώσουν τὴ θέσι τους στὶς ὥρες τῆς στενοχωρίας, τῶν φροντίδων, τῆς λύπης.

Ἡ Ἑλένη τὸν ἔσυρε στὸ σπῖτι της. Καὶ ὅταν αὐτὸς μπόρεσε νὰ συνέλθῃ, συνήλθε ἀπὸ ἓνα κράξιμο ἄγριο πετεινοῦ, ποὺ τὸν ἔκανε, παράξενα, νὰ θυμηθῇ τὸν Πέτρο καὶ τὴν ἄρνησί του ὅτι εἶνε μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ.

Ἐφυγε, καὶ σχεδὸν τρέχοντας πῆγε στὸ σπῖτι του, ἐνῶ ὅλη ἡ φύσις, ποὺ ἄρχισε νὰ ξυπνᾷ, τοῦ φαινόταν ὅμοια μὲ φρεῖδια, ποὺ ξυπνοῦν ἀπ' τὴ νάρκη τῶν ἑτοιμα νὰ δαγκάσουν.

Βαρὺς ἔπεσε καὶ βυθίσθηκε στὸν ὕπνο ὅμοιος μὲ ἄνθρωπον, ποὺ πέφτει στὴ θάλασσα νὰ πνιγῇ ἀφίνοντας ἐπάνω στὴ γῆ ὅλα, φροντίδες, βάσανα!

Καὶ ὁ ὕπνος τὸν παρηγόρησε.

Παρηγόρητος καὶ μάντις κάποτε, τὸν ἔφερε σὲ χρόνια περασμένα, καὶ καθὼς ξύπνησε, νόμισε ὅτι ἀκουγε τὴ φωνὴ μιᾶς μικρῆς κασιόκας, ποὺ εἶχε στὰ μικρά του χρόνια, νὰ φωνάζει, δεμένη, σῆνα χωράφι.

Καὶ ὅμως μὲ ὅλη τὴ μετάνοια ποὺ ἔδειξε, μὲ ὅλη τὴ λύπη, τὴν πάλι μὲ τὴν ἀγάπη, καὶ τὸ βοήσιμο τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ Βάσου, πῆγε ὅταν ἦλθε ἡ νύχτα.

Εἶχε πιά κυριαρχήσῃ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἡδονή, πρὸς τὸ πλάσμα κεῖνο μὲ τὰ βαθεῖα μαῦρα μάτια ποὺ ἡ λαμπάδες τῶν ἐκκλησιῶν σβύνανε ἔμπρός τους, καὶ μὲ τὸ σῶμα κεῖνο μὲ τὴ μυρουδιά τῆς βιολέτας, ποὺ τὸν ἔκανε νὰ μεθᾷ σὰν ἀπὸ κρασί κάποιας μάγισσας λάγνας...

Ὅταν ἔφυγε, εἶχε βγῇ ὁ αὐγερινός, καὶ ὁ θόρυγος ἄρχισε νὰ ξετυλίγεται πέρα μακριὰ πρὸς τὴν μικρὴ ἀγορὰ τοῦ χωριοῦ.

Τυλιγμένος σῆνα μανδύα μακρὸ καὶ ἀπὸ κάτω ἔχοντας κουμμένο τὸ καλμαῦχι ἔφρευε γρήγορος. Ἐσχίσε τοὺς ἡσυχούς δρόμους μὲ φόβο μὴ τὸν δῇ κάποιο μάτι χωρικοῦ, κάποιας χωρικῆς. Καὶ περιγελαστικά κουδούνιζαν στὸ νοῦ του κάτι λόγια ποὺ εἶχε ἀκούσῃ κάποτε.

— Περισσότερο φοβούμεθα τὸν κόσμον παρὰ τὸν Θεό!

Κοντὰ στὸ σπῖτι του ἀκουσε σφυροκόπημα ἀραιὸ σιδηρουργοῦ. Μπήκε στὸν κῆπο. Ἡ μυρουδιά τῶν λουλουδιῶν του τὸν κύκλωσε. Αὐτὸς χώθηκε στὴν κάμαρά του.

— Πρέπει νὰ δοκισθῶ, πρέπει νὰ δοκισθῶ! εἶπε μὲ βία καθὼς πέταξε τὸν μανδύα καὶ ἔβαλε τὸ καλμαῦχι πάνω στὸ κρεβάτι του. Καθὼς ἔφρευε, ἡ ἰδέα τοῦ ὅρκου ὑπῆρχε χωρὶς νὰ φανερώνη.

* «Παναθήναια» 31 Μαρτίου. Τεύχος 180.

ταί. Καὶ πρὶν ἀκόμα, ὅταν ἔτρεχε στὴν ἁμαρτία, τοῦ εἶχε παρουσιασθῇ, καὶ ἔτσι ἔτρεχε κεῖ ἡσυχος, ὅτι ἔπειτα ἓνας ὄρκος, ποὺ θὰ γινόταν τριγύρω του, θὰ ἦταν καλὸ καὶ βαθὺ χαντάκι, γιὰ νὰ τὸν χωρίσῃ ἀπ' τὸν κυνηγὸν μικρὸν θεὸν Ἐρωτα!

Καὶ στὴν ἡσυχὴ νύχτα μέσα, ἄρχισε νὰ λέγῃ σιγὰ σιγὰ, ἓναν ὄρκο!.. Τὸ παράθυρο ἦταν ἀνοιχτὸ καὶ ἡ μυρουδιάς τῶν λουλουδιῶν ἐρχόνταν μέσα στὸ δωμάτιο.

Μετὰ τὸν ὄρκο αἰσθάνθηκε ἀνακούφισι.

— Οὐδεὶς ἀναμάρτητος! εἶπε.

Τὸ ὅτι ἐχάλασε θὰ τὸ διορθώσω μὲ μεγάλη μετάνοια καὶ μὲ τὰ καλά, ποὺ θὰ κάνω! Ὁ καιρὸς δὲν ἦταν ψυχρὸς καὶ στάθηκε λίγο στὸ παράθυρο.

Τὸ σφυρί, ποὺ εἶχε ἀκούσῃ νὰ χτυπᾷ ἀραιὰ, ἄρχισε νὰ χτυπᾷ κανονικά, γρήγορα.

Αἰσθάνθηκε μιὰ ἀγάπη σὲ ὅλους καὶ χαρὰ μαζί, σ' αὐτοὺς ποὺ δούλευαν, στὸν σιδηρουργό, τὸν ὁποῖον ἤξευρε μὲ τὰ δασέα ξανθὰ γένεια καὶ τὰ φρύδια τὰ μαῦρα, σὲ ὅλους, σὲ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα!...

Ἐκλείσε τὸ παράθυρο καὶ πλάγιασε μὲ τὴν ἴδια εὐχαρίστησι καὶ μὲ μιὰ ἐπιθυμία νὰ ψάλλῃ κάποιον ὕμνον στὴν ἀγάπη, στὸν Θεόν!

Δὲν βράδυνε νὰ κοιμηθῇ. Ὁ ὕπνος, ὁ μικρὸς τεχνίτης τῆς νύχτας, τῆς ὑφάντριας τῶν καλῶν καὶ κακῶν ὀνείρων, τὸν τύλιξε στὸν δικό του κόσμον.

Ἡ Ἑλένη τοῦ ἔδινε καφεὲ σῆνα βάζο μεγάλο καὶ τοῦ φλυαροῦσε σ' αὐτιά του, τοῦ ἔλεγε χίλια δύο πράγματα, ποὺ αὐτὸς δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ, ἀλλὰ μόνο τὴ φωνὴ τῆς ἀκουγε...

Ἐνας κρότος ἔγινε. Ὁ Ἰερώνυμος ἐξύπνησε. Τὸ ῥολόγι χτυποῦσε τὶς ὥρες.

Ἐκύτταξε ἔξω καὶ εἶδε τὴν ἡμέρα σὰν ἀπὸ βαθὺν ὕπνο νὰ ἀνοίγῃ κόκκινα τὰ μάτια της.

Θυμήθηκε τὴν Ἑλένη, ἔπειτα τὸ ὄνειρο, τὸ ὁποῖο αὐτὸς σὰ νὰ τὸ παρουσίασε στὸν Θεό. Δὲν τὸ ἤθελε αὐτός, ποὺ τὸ εἶδε ἦταν ἔργον ἄλλου!...

Ἀργὰ λιγάκι σηκώθηκε καὶ ἀνοίξε τὸ παράθυρο. Εἶχε ἀκούσῃ κάποιο ὄργανο νὰ παίζῃ ἔξω.

Κυκλωμένος ἀπὸ παιδιὰ καὶ γυναῖκες, ποὺ στεκόνταν στὶς πόρτες, ἔπαιζε ἓνας Ἀτσίγγανος κλαρίνο καὶ μιὰ μαϊμού χόρευε ντυμένη κόκκινα φορέματα.

Ἡ ἡμέρα ἦταν ὥραία.

Στὰ βουνὰ ὅμως σύννεφα, ἄλλοι ἀτσίγγανοι οὐράνιοι, ξεκουράζοντο στὶς ῥάχες τῶν ψηλῶν βουνῶν.

Ἡ μυρουδιά λεπτὴ καὶ λιγοστὴ ἀνέβαινε στὸ παράθυρο καὶ ὄχι ὅπως τὴν νύχτα. Τὴν ῥου-

φούσε τώρα τὸ λαμπερὸ τέρας, τὸ ἀπλωμένο πάνω τους.

— Καλὴ μέρα, ἅγιε πάτερ! τοῦ φώναξε μιὰ γρηά, ποὺ περνοῦσε καὶ τὸν διέκρινε πίσω ἀπ' τὰ κλαδιὰ τῶν δένδρων τοῦ κήπου του.

— Καλὴ μέρα, θεῖα Παναγούλα!

Ἦταν ἡ θεῖα ἡ Παναγούλα, τὸ ἀηδόνι τοῦ χωριοῦ καθὼς τὴν ἔλεγαν. Μιὰ γλώσσα! Ἀκουγόταν ἀπ' τὴν μιὰν ἄκρη τοῦ χωριοῦ στὴν ἄλλη καὶ ἀλλοίμονο σὲ κεῖνον ποὺ θάπεφτε σαυτήν.

Πίσω τῆς ἔσερνε τὸν ἔγγονό της τὸν Σηλιάρη, ὅπως τὸν φώναζαν τὰ παιδιὰ καὶ ἡ γιαγιά του ἀκόμα.

Ὁ Σηλιάρης ξυπόλυτος, καθὼς πάντοτε, μὲ τὸ βρακί ὑψωμένο περισσότερο ἀπ' τὴν μιὰ μεριά, τὴν ἀκολουθοῦσε κρατώντας ἓνα κλαδί γιὰ ῥαβδί καὶ μὲ τὸ κεφάλι στραμμένο στὸν Ἀτσίγγανο καὶ στὴν μαϊμού ποὺ χόρευε.

Ἡ θεὰ του τοῦ θύμιζε τὸ γράμμα τῆς Ἑλένης. Μ' αὐτὸν τὸ εἶχε στείλῃ. Καὶ μὲ μιᾶς εἶδε, σὰ νὰ ἔλαμψαν ἀκτινοβολοῦντα ἔμπρός του, τὰ χέρια τῆς γυμνά, οἱ ὅμοι τῆς, τὸ γέλιο, μιὰ σειρὰ ἄσπρων δοντιῶν μὲ μιὰ μεγάλη, μεγάλη πρόσκλησι γιὰ φίλημα! Ἐτρόμαξε. Εἶδε τὸν ἑαυτό του νὰ θέλῃ νὰ ἀκουμπήσῃ τὰ χεῖλια του στὰ χεῖλια τὰ μαγικὰ ἐκεῖνα.

— Ὁχι! ὄχι!

Χτύπησε δυνατὰ τὸ χέρι του στὸ παράθυρο καὶ προσπάθησε νὰ ἀκούσῃ τὸ σκοπὸ, ποὺ ἔπαιζε ὁ Ἀτσίγγανος.

Πάλι σὲ λίγο εἶδε τὴ σκέψι κεῖνη νὰ τὸν ἀκολουθῇ, νὰ τοῦ παρουσιάσῃ ἄλλες στάσεις τῆς Ἑλένης, ἄλλες γεμάτες ἡδονή, χάρι!

— Θεέ μου! εἶπε. Ὁ Σατανᾶς βάλθηκε νὰ μὲ ῥίξῃ ἀπ' τὸν ὄρκο μου!

Καὶ ἄρχισε νὰ ψάλλῃ. Ἐπειτα εἶπε ἓνα μέρος τοῦ Εὐαγγελίου καὶ μὲ μιᾶς στάθηκε.

— Ναί! εἶπε σιγὰ. Ἀλήθεια λέει. Κ' ἐγώ;...

Θεέ μου! Ἐπάτησα τὸ ἀξίωμά μου, ἐπάτησα τὸ ὅτι εἶχα ἱερὸ καὶ ἀκόμα ἀφίνω τὸ νοῦ μου νὰ μοῦ φέρῃ αὐτά! Ἀχ!...

— Ὁ πανιερώτατος μὲ φώναξε;

Ἡ φωνὴ τοῦ Βάσου. Στεκόταν στὴν πόρτα μὲ γελαστὰ μάτια.

Ὁ Ἰερώνυμος δὲν θυμώταν ἀν τὸν φώναξε.

— Ὁ καφές μου; ῥώτησε.

— Μετὰ μιὰ στιγμὴ ἑτοιμός!

Ὁ Βάσος ἔφυγε ψάλλοντας σιγὰ. Ὁ Ἰερώνυμος τὸ πρόσεξε. Ἐφαλλε ὁ Βάσος: «Τοῦ λίθου σφραγισθέντος ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων...»

Ὁ Παπα-Ἰερώνυμος κινήθηκε νευρικά.

— Ντροπὴ, ντροπὴ! Πᾶνε τὰ καθήκοντα τοῦ ἱερέως, πᾶνε! Πάει καὶ ἡ ἀκολουθία! Ὅλα αὐτὰ χαθήκανε! Καταστράφηκα!...

Ἐξαφνα θυμήθηκε.

— Καὶ αὐριο εἶνε ἐορτή!.. Ὁ ὄρκος μου θὰ μένῃ ὄρκος ἀληθινός! Ναί!

Ἀκουσε τὴ φωνὴ τοῦ Βάσου νὰ πλησιάζῃ καὶ νὰ λέγῃ ψάλλοντας:

«Διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἐβόων σοι, ζωοδότα!...»

Ἐπαψε καὶ παρουσιάσθηκε μὲ τὸν καφέ.

Ὁ Ἰερώνυμος ἤπιε σιγὰ τὸν καφέ του καὶ βγήκε ἔξω.

Εἶδε τὸν Ἀτσίγγανο νὰ φεύγῃ ἔχοντας στὸν ὄμο τὴ μαῖμού καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ πλήθος παιδιῶν.

Πρῶτον ἀπ' ὅλα εἶδε τὸν Σηλιάρη νὰ ἀκολουθᾷ ἔχοντας τὸ ἓνα χέρι, ποὺ κρατοῦσε τὴ βέργα πίσω του, σὰν κύριος, καὶ νὰ κουνᾷ τὴ βέργα χτυπώντας τὴ ῥάχη του. Μὲ τὸ ἄλλο κρατοῦσε μιὰ σακκούλα ἄσπρη.

Πῆρε τὸ δρόμο, ποὺ ἔβγαινε στὴ λίμνη. Περνώντας ἀπ' τὸ δρόμο, ποὺ ἔφερε στὸ σπῖτι τῆς Ἑλένης, ἐβράδυνε τὸ βῆμα.

Ὁ δρόμος τοῦ φάνηκε νὰ τὸν προσκαλοῦσε, νὰ τοῦ ἔλεγε.

— Ἐλα ἀπ' ἐδῶ!

Πέρα λίγο ἀπ' ἐκεῖ εἶδα σὲ μιὰ λουρίδα δρόμου, ποὺ ἦταν κοιμμένη μέσα στὴν πρασινάδα, νὰ στέκονται ἀκίνητα δύο μεγάλα κοράκια σὰ σύμβολα τοῦ θανάτου μαζί καὶ τῆς ζωῆς!

Τὸ τελευταῖο σπιτάκι χάθηκε τοῦ χωριοῦ.

Στὸ νοῦ του τώρα ἄρχισε κάποιος νὰ τοῦ μιλῇ, κάτι νὰ τοῦ λέγῃ.

Τοῦ θύμιζε, σὰ ξένη φωνή, τὴν ἀγάπη τῆς Ἑλένης, τὴν λατρεία, ποὺ εἶχε σ' αὐτόν. Μὰ καὶ αὐτὴ δὲν ἀμάρτανε; Δὲν ἐπρόδιδε τὸν σύζυγό της γι' αὐτόν, γιὰ τὴν ἀγάπη του; Καὶ αὐτὴ δὲν θὰ αἰσθανόταν λύπη, δὲν θὰ εἶχε συνειδήσι; Δὲν θὰ ἦτο μεγάλη τιμωρία γι' αὐτήν, ὅταν θὰ ἀναγκαζόταν νὰ ὑποκρίνεται στὸν σύζυγό της;

— Γιατί δὲν τὸ λέει; Νὰ τὸ πῇ; ῥώτησε καὶ αὐτὸς μὲ πείσμα.

— Νὰ τὸ πῇ; Τολμᾷ; Θέλει αὐτὸ θάρρος, ἀναίδεια! Δὲν εἶνε ζήτημα εὐλικρινείας! Νὰ τοῦ τὸ πῇ!.. Καὶ πῶς; Νὰ τοῦ πῇ ὅτι δὲν τὸν θέλει καὶ ὅτι ἀγαπᾷ ἐσένα; ἔ;

Καὶ μὲ τὰ λόγια τὰ φλύαρα αὐτὰ κύλησε ἔπειτα στὴν ἐνθύμησι τὴν μακρινή τῆς Ἑλένης, ὅταν τὴν εἶχε γνωρίσῃ.

Θυμήθηκε τὸ μικρὸ του δωμάτιο, τὸ παράθυρά του μὲ τὰ σίδερα φραγμένο, τὸ σχολεῖο, τὸν δάσκαλο, ἓναν κουτσὸ θυμώδη, ἓναν φίλο του βλοσυροκοιμμένο παιδί, κοντὸ, μὲ πρόσωπο ὀλοστροφύλλο καὶ μὲ ἄγρια, ἀχτένιστα μαλλιά πάντοτε. Οὕτε τὸν ξαναεἶδε πιά ἀπὸ τότε! Ἐπειτα θυμήθηκε τὴν τραπεζαρία τοῦ πλουτοῦ σπιτιοῦ, μὲ τὸ ταβάνι του ποὺ εἶχε μιὰ γραμμὴ στὴ μέση σὰ σημάδι σπαθιάς, τὴν αἰθουσα τῆς ὑποδοχῆς μὲ τὰ ὥραια κοσμήματα καὶ τὶς ζωγραφίες, ποὺ παρίσταναν ναυμαχίες Ἑλλήνων καὶ Τούρκων!.. Στὰ μάτια του τώρα φαινόταν περισσότερο, ἢ ἔβλεπε τὴν κόκκινη

σημαία και τις φλόγες κάποιου καραβιού, που καιόταν!..

— Έπειτα πέρασε απ' το νού του ο γέρος υπηρέτης, αυτός που του είχε καταστρέψει τη χαρά, την έλπιδα! Και θυμήθηκε την ημέρα κείνη της μεγάλης ντροπής όπου και η αγάπη είχε κρυφθί εμπρός της!..

Τί ντροπή πέρασε! Και τώρα ακόμα, που το σκέπτεται, αισθάνεται να κοκκινίζει.

— Όταν τον φώναξαν, ο πατέρας της Ελένης καθόταν στο τραπέζι κοντά και δάγκανε τα νύχια του, ή πάντα της ήταν όρθια με το πρόσωπο κόκκινο και άγριο. Αυτή τον έβρισε μόλις μπήκε, ενώ ο άνδρας της σιγά σιγά του είπε, χωρίς να βγάλη το δάκτυλο απ' το στόμα του, του είπε να έτοιμασθί για το χωριό του!.. Πόσο την αγαπούσε! Ήταν όνειρο πλούσιο σ' έναν φτωχό!

Και χωρίς να το σκεφθί, σά να βγήκε από κάποια εκδίκηση, είπε.

— Έτσι τότε νίκησε η εκκλησία! τώρα όμως νικά η αγάπη την εκκλησία!..

— Θεέ μου, τί λέγω!..

Και η φωνή ή σοβαρή, σά φωνή δικαστού τιμίου και σκληρού, είπε:

— Όλα λησμόνησε! Μή δίνης άφορμή στο νού σου!

Είχε φθάση κοντά στη λίμνη. Με νερά γαλήνια άπλονόταν ή λίμνη και καθρέφτιζε ένα άσπρο όγκώδες σύννεφο. Τις άκρες της στόλιζαν ή καλαμιές, βυθισμένες λίγο στο νερό και κυττάζοντας πάντα σ' αυτό την μορφή τους, στην όποια κάποτε τραγουδούσαν και σφύριζαν όνυμικά έρωτικούς σκοπούς!..

Γύρισε πάλι με βραδύ βήμα. Όταν έφθασε στο σπίτι του, κάτι σά να του είπε, ότι κάποιος τον περίμενε. Και αυτό δεν έλεγε ψέματα, γιατί να ο Βάσος παρουσιάσθηκε γελαστός και του είπε σιγά.

— Μιά κυρία σάς ζητά! Η κυρία Ελένη!..

Η καρδιά του χτύπησε τρομακτικά. Νόμισε ότι διέκρινε στον τρόπο, που του τά είπε αυτά ο Βάσος, μιá ύποψία, αλλά δεν μπόρεσε, ή δεν ήταν καιρός να σκεφθί. Αισθάνθηκε το χρώμα του να αλλάζει. Άλλ' αυτό μόνο; Άλλαζε και αυτός! Και έλεγε με το νού του.

— Κάνει πολύ κακά, θά την δούνε!.. Να βλέπουν μιá γυναίκα νέα να μπαίνει στο σπίτι μου! Δεν είναι διόλου προσεχτική!..

— Έπειτα συνήλθε λίγο και ρώτησε.

— Να πάω μέσα, ή να μην πάω;

Αυτό το ερώτημα ήλθε έλαφρό στο νού του. Και εύθυς όμως σά σπαθιά ίσια απήντησε ή άυστηρή σκέψη:

— Να φύγης!

— Άλλ' άλλη σκέψη ήλθε και μίλησε σά να μιλούσε αυτός ο ίδιος τώρα.

— Γιατί να φύγω; Ίσα ίσα, θά δοκιμάσω και τη δύναμή μου! Έχω δοκιμασθί! Πρέπει! Έδω ίσα-ίσα θέλω να δώ και εγώ!

Κρυφά γελούσε τον έαυτόν του, ή γελούσε τη σκέψη εκείνη τη σκληρή, τη γεμάτη ήθικότητα. Και μπήκε μέσα.

Κοντά σένα παράθυρο μεγάλο του διαδρόμου άνοιχτό, καθόταν ή Ελένη. Φορούσε ένα καφετί καπέλο μεγάλο με μαύρα και άσπρα φτερά και φόρεμα νέο σταχτερό.

Τον κύτταξε καθώς έμπαινε με τά μάγα κείνα μάτια που αυτός χανόταν σά να αναγός σε μεγάλη θάλασσα.

— Έλα λοιπόν! Τί; Αντικάμαρα ήθελες να μου κάνης;

— Όχι, δεν...

— Αφησέ τα! Για κύτταξε πώς σε περιμένω! Ούτε έφαγα! Για το χατήρι σου, κύριε!..

Και επειδή ο Ίερώνυμος της ένευσε για τον Βάσο, που άκουγε, είπε.

— Μά τί κακό, είναι αυτό, που λέω; Μή βάλλη ο Βάσος κακές ιδέες; Δεν πιστεύω να είναι τόσο κουτός! Έ, Βάσο, τί λές;

— Ο Βάσος σήκωσε τους ώμους και χωρίς να την κυττάξη, απήντησε:

— Δεν ξέρω τίποτα, κυρία!..

— Ο Ίερώνυμος είχε δυσανεστηθί. Κάτι σά να σκάλισε το νού του, ή σά να βγήκε από κάποιο σωρό, του είπε.

— Αναίδεια!

— Εθύμωσε με τη σκέψη, αλλά και ή Ελένη τον κύτταξε.

— Θύμωσες, Δέσποτα;

— Όχι!.. Γιατί;

Και της χαμογέλασε.

— Ο Βάσος έφυγε.

Αυτή σηκώθηκε και ο Ίερώνυμος είδε πόσο καλά της πήγαινε το νέο φόρεμά της. Όλες ή γραμμές του σώματός της θά φαινόταν καλά με το στενό κείνο φόρεμα, που είχε φτιαχθί για να δείχνη θαμπά τα κρυμμένα κάλλη.

— Επιτέλους έφυγε! σκέφθηκε.

Και με μιá κίνησι, μένα βήμα που ήταν βήμα νεράιδας, λάγνας νεράιδας, τον πλησίασε.

— Τί έχεις; τον ρώτησε, σε λύπησα; Είμαι τρελή! Συχώρα με!

— Η αναίδεια έγεινε με μιá παιδική θάρρος, το κίνημα κείνο, που νόμισε ότι ήταν γεμάτο λαγνεία, έγεινε αγάπη τρυφερή!..

— Όχι! Όχι! Σά να με συχωρήσης!

Ζητούσε συχώρησι για κείνο, που είχε σκεφθί. Τα χείλια της ζήτησαν τά δικά του καθώς τά μάτια της, που τον έκαναν να βυθισθί, να χαθί.

Τρελός την έσφιξε στην άγκαλιά του και καθώς αισθανόταν το σώμα κείνο της μάγισσας στα χέρια του, του ήλθε και ο όρκος στο νού...

— Έκλεισε τά μάτια, και τά χείλια του ζήτησαν τά δικά της.

— Θά έλθης το βράδυ; Και θά είναι ώραια βραδεία!.. Θά πάμε περίπατο! Είναι έρημιά κεί το βράδυ! Και έπειτα φορείς πανταλόνια! Τί ώραία! Άλήθεια, φόρεσε το βράδυ!..

Αυτός της χαμογελούσε προσπαθώντας να κρατή κλεισμένο το νού του στη σκέψη του όρκου.

— Θά τά φορέσης;

— Ναί!..

Την κρατούσε απ' τη μέση και άρχισε να της λέγη.

— Άκου! Όλα τά λησμόνησα, τά πάτησα για σένα! Όλα, όλα! Κοντά σου είμαι εύτυχής!

— Άς με κυκλώνουν τύψεις. Όλα θά τά περιφρονώ! Έγεινα έπιόρκος! Άλλά περισσότερο, μαυτό που έκανα, αισθάνομαι τώρα τη γλύκα του φιλιού σου, την ήδονή της άγκαλιάς σου!

— Άς θυμώñ από πάνω ο ουρανός! Άς θυμώñ! Τί σε μέλει; Ένα φίλημά σου είναι το πάν!

— Νά ή εύτυχία! Νά. Μ' αγαπάς;.. Πέ το πάλι!.. Πάλι... Πάλι! Αιώνια να μου το λές και άς πάσχω τη φρικτότερη τιμωρία! Όλα θά τά λησμονώ άμα τάκούω!..

— Η Ελένη τραβήχθηκε έξαφνα απ' την άγκαλιά του. Το αυτί της, γυναικείο αυτί, είχε άκούση πατήματα.

— Τί είναι; ρώτησε αυτός.

Με κίνημα της κεφαλής έδειξε προς το μέρος, που ήταν ο Βάσος. Άκουσε το συρτό του βήμα και αυτός, και σε λίγο τον είδαν να παρουσιασθί.

— Το τραπέζι είναι έτοιμο! είπε και έφυγε.

— Έλα να φάμε! της είπε ο Ίερώνυμος.

— Τί λές; Θά φύγω!.. Σε περιμένω!

— Όχι, μιá στιγμή ακόμα!..

Πάλι την έπιασε απ' τη μέση και κυττάζοντας την στο πρόσωπο άρχισε να της λέγη.

— Σά ή Ελενίτσα είσαι; Σά!.. Θεέ μου! Μην είναι όνειρο;.. Η Ελενίτσα! Και στάθηκε.

— Ο νους του την έφερε μικρή όπως την γνώρισε.

— Θεέ!.. Και την έχω στην άγκαλιά μου!..

— Σά είσαι, σά;..

Αυτή με γέλιο τον κύτταξε.

— Θυμάσαι μιá φορά, που μουπες ότι σου φάνηκα σάν άγγελος!.. Είχα βγή στο παράθυρο με τη φανέλα, μιá άσπρη με θαλασσί γύρο, και σε κύτταξα και έτσι μου είπες. Με γελούσες δε με γελούσες, εγώ το πίστεψα! Το θυμάσαι;

— Πού να το θυμηθώ! Έκανε κείνη με γέλιο: έπειτα πρόσεξε σε κάτι που άκουγόταν μέσα.

— Άκούς! Ο Βάσος θά χαλάση κόσμο! πάλ' τά πιάτα!..

— Ο Βάσος χτυπούσε τά πιάτα, τά μαχαιροπήρουνα, έκανε θόρυβο δαιμονισμένο μέσα.

— Πάω, πάω! Σε περιμένω!

Και έφυγε. Η μαγεία διαλυόταν, άλλ' άφινε πίσω τη μυρουδιά της, την εικόνα της.

Με στηριγμένο το μέτωπο στο παράθυρο της γαλαρίας έμεινε βαρύς, κουρασμένος.

— Ό,τι έγεινε, έγεινε! είπε σιγά.

Βγήκε σχεδόν πρωί απ' το σπίτι κείνο. Η νύχτα δεν ήταν ήσυχη όπως την άλλη φορά. Ο άνεμος φυσούσε δυνατός και ή βροχή, άραιά, τον χτυπούσε στο πρόσωπο.

Πήρε πάλι τον ίδιο δρόμο γρήγορος, συντριμμένος πιο πολύ απ' την άλλη φορά, και χωρίς καμιά έλπιδα ήσυχίας όπως κείνη του όρκου. Το καλιμαύχι αυτή τη φορά δεν το έκρυψε, το φόρεσε μόλις είχε προχωρήση λίγα βήματα απ' το σπίτι.

Ψηλά κρυμμένη ή σελήνη έρχιχνε κάποιο θαμπό φώς και μαυτό έβλεπε ότι όλα ήταν κατάκλειστα, όλα, και αυτός βάδιζε σά ζωσμένος από σύννεφα.

Πώς ήθελε, αν ήταν δυνατόν, να κρατούσε αυτό το σκοτάδι, αυτός ο καιρός, ο ήλιος να μη μπορούσε πιά να διαλύση αυτή την καταχνιά!

Θαμπά, σάν το θαμπό φώς της σελήνης, αισθανόταν αυτά να κυλούν στο νού του.

— Όταν πάλι, σε μιá στιγμή, που είδε τον έαυτό του μόνο κυκλωμένο απ' την καταχνιά, φωτισμένο θαμπά απ' το φώς της σελήνης, και ο άνεμος να του βουίξη άγρια στα αυτιά του και ή βροχή να τον δέρνη, του φάνηκε να έμοιαζε με τον Κάιν όταν έφευγε μετά τον φόνο του άδελφού του.

— Αντί να διευθυνθί στο σπίτι του, διευθύνθηκε πέρα ίσα στη λίμνη. Περιπατούσε γρήγορα.

— Σιγά, σιγά κουράσθηκε. Μιά μανία έκαμε την εμφάνισί της!..

Μέσα στον ταραγμένο του νού έπρεπε κάτι να γείνη. Πάλι γύρισε προς το σπίτι του. Καθώς έφθασε στον κήπο του κοντά, έφυγε για την εκκλησία. Είχε το κλειδί μαζί του και άνοιξε.

Μπήκε μέσα με ύφος, που έμοιαζε λίγο, με ανθρώπου που πιάνεται να κάνη κάτι κακό και, για να σκεπάση τη ντροπή του, θυμώνει και βρίζει. Και το κάνει αυτό, έτσι μπορεί να πη κανείς, αυτή ή ίδια ή ντροπή και όχι αυτός με σκέψη.

Μένα μικρό, μικρό φώς, το όποιο κάποτε κουνιόταν, έλαφρά φωτισμένες ή εικόνες, ή μιá μετά την άλλη φαινόταν στα μάτια του. Αυτός έμεινε, αφού έκαμε λίγα βήματα άκίνητος. Τά μάτια του άγρια ζήτησαν τά μάτια των εικόνων.

— Σείς φταίτε! είπε.

Και έπειτα με μανία:

— Εγώ σάς παρακάλεσα, σάς παρακάλεσα να με βοηθήσετε! Τίποτα! Λοιπόν!.. Νά!

Θέλησε να τά πη πιο καθαρά και σά να μη του άρεσαν έτσι.

— Επιτέλους την έκαμα την άτιμία. Άτίμασα έναν άνθρωπο, που θαλασσοδέρνεται! Τον

ατίμασα! Πάτησα τὸ ἄξιμά μου! Τὸν ὄρκο μου! Τὸν ὄρκο μου! Καὶ σὰς ἀκόμη σὰς ἐγέλασα! Ναί, σὰς ἐγέλασα μπρὸς στὴν ἡδονή! Λοιπὸν τώρα; τιμωρήστε με! Τιμωρήστε με! Τὴν θέλω τὴν τιμωρία τώρα, ὅπως ἤθελα πρὶν τὴν ἡδονή!! Ἐλάτε!..

Θυμήθηκε ὅτι ὅταν ἔτρεχε ἔξω ὁ κεραυνός, δὲν ἤλθε νὰ τὸν χτυπήσῃ καὶ οὔτε ἀκόμα φαινόταν νὰ ταράζῃ μὲ τὴν βροντερὴ φωνή του τὴν πλάσι ὅλη!

— Ἐλάτε λοιπόν!

Καὶ καθὼς ἔλεγε αὐτὰ, κύτταζε τὰ μάτια ἐνὸς ἀγίου, ποὺ τοῦ φάνηκαν νὰ τὸν κυττάζουν.

— Τὸ ἔκαμα καὶ ἔτσι ἤθελα! Τί μὲ κυττάζεις;

Πλησίασε στὴν εἰκόνα καὶ τῆς εἶπε πάλι:

— Τί μὲ κυττάζεις; Σὲ περιφρονῶ!..

— Ναί, σὲ περιφρονῶ! Κατάρ! Ἡ μανία ἐρχόταν, τὸν κυρίευε, τυφλὴ ὅπως εἶνε, ὁρμητικὴ. Τοῦ ἐρχόταν ὅλα νὰ τὰ συντρούψῃ, νὰ τὰ ποδοπατήσῃ, νὰ τὰ σκορπίσῃ! Καὶ τὰ μάτια τοῦ ἀγίου ξακολουθοῦσαν νὰ τὸν κυττάζουν. Τοῦ κεντοῦσαν τὴ μανία του καὶ μὲ μιᾶς ὥρμησε στὴν εἰκόνα καὶ ἀρπάζοντάς την, τὴν ἔρριξε μὲ δύναμι κάτω... .

Μιὰ λάμψη φώτισε τὸν παπᾶ μαῦρο, ἄγριο πάνω ἀπ' τὴν εἰκόνα καὶ μὲ τὸ πόδι ἔτοιμο νὰ τὴν συντρούψῃ· ἔπειτα μιὰ βροντὴ ἐτάραξε τὴν ἐκκλησία.

— Νά την! Τὴν περιμένω! Ἐλα!..

Καὶ ὁ παπᾶς στράφηκε ψηλὰ ἀνοίγοντας τὰ χέρια.

— Ἐλα... εἶπε πάλι.

Βροχὴ δυνατὴ ἀκούσθηκε ἔξω νὰ πέφτῃ καὶ χτύπησε τὰ γυαλιὰ τῆς ἐκκλησίας δυνατὰ σὰν πολλές, μὰ πολλές στρίγγλες νὰ τὴν εἶχαν κυκλώσῃ καὶ κυττάζοντας ἀπ' τὰ παράθυρά της μέσα, νὰ ἔπαιζαν χτυπώντας μὲ τὰ δάκτυλα τὰ γυαλιὰ!

Ὁ παπᾶς ἔσκυψε τὸ κεφάλι. Λὲς καὶ μὲ τὴ βροχὴ αὐτὴ ἡ μανία του διαλυόταν. Κουρασμένος, μὲ τὴν ἀπελπισία μέσα του ἀκόμη πιὸ βαρειά, ποὺ στὴ στιγμὴ τῆς μανίας του δὲν αἰσθανόταν, ἔμενε.

— Μπορῶ νὰ μένω δῶ; ῥώτησε τὸν ἑαυτό του.

Καὶ ἔπειτα, σὰ νὰ θέλησε νὰ καθαρίσῃ αὐτό, ποὺ εἶπε:

— Ὅχι γι' αὐτό, ποὺ ἔκανα τώρα, ὄχι! ἀλλὰ γιὰ κεῖνο τὸ πρὶν! Τώρα ἤθελα τὴν τιμωρία! Εἶνε πολιεύσπλαχνος ὁ Θεός;

Πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ του, μὴ ὁ κεραυνὸς ποὺ ἔπεσε, σκότωσε κάποιον ἀθῶον καὶ μὲ μιᾶς πάλι στράφηκε ψηλὰ καὶ εἶπε:

— Ἐδῶ πρέπει! Τί ἐκεῖ!..

Ἐνας χτύπος καμπάνας τὸν διέκοψε, ἔπειτα ἄλλος, ἄλλος... Σὰ νὰ πετοῦσαν βγαίνοντας ἀπ' τὴ φωνὴά τους ὁ ἕνας ἡχος, ὁ ἄλλος, ἔτρεχαν φτερουγίζοντας σὲ σκοτάδι, ποὺ ἦταν ἀκόμη.

— Θεέ μου!

Καὶ σὰν ὁ χτύπος τῆς καμπάνας ἔπεφτε καὶ χτυποῦσε τὸν θυμὸ του, τὴ μανία του αὐτὴ, σωριάσθηκε καὶ ὁ παπᾶς ποὺ μόνο αὐτὴ τὸν κρατοῦσε ὄρθιο, ἔπεσε στὰ γόνατα καὶ τὸ μέτωπό του ἀκούμπησε τὶς ψυχρὲς πλάκες!

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές]

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ

Ἀν πιστεύσῃ κανεὶς μαζί μὲ τὸν Büchner ὅτι ὁ νοῦς καὶ ἡ σκέψις τοῦ ἀνθρώπου στηρίζονται εἰς προηγηθεῖσαν πάντοτε πείραν τοῦ κόσμου, ἡ μελέτη τῶν ἀφορώντων γενικῶς τὸ παρελθὸν εἶναι σπουδαιότατος παράγων διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ καὶ δὲν θὰ φαίνεται τότε ὅτι, διὰ τῆς ἀρχαιολογίας, μόνον ἡ περιέργειά μας ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἱκανοποιεῖται. Νομίζω πραγματικῶς ὅτι ἐκ τῆς ἀρχαιολογίας, εὐρύτατα χρονολογικῶς θεωρουμένης, ἀντλεῖ τις σπουδαῖα πορίσματα διὰ τὸν σύγχρονον κόσμον καὶ φρονῶ ἀδιστάκτως ὅτι τὰ μουσεῖα, παρέχοντα κατὰ τὸ ἐφικτὸν ἀναπαράστασιν τῶν παρωχημένων, συντελοῦν τὰ μέγιστα εἰς τοῦτο.

Ἐνα καράβι εἶνε ἕνα κομμάτι γῆς τῆς χώρας

εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνήκει, ἀλλὰ γῆ ἢ ὁποῖα κινεῖται, ἢ ὁποῖα ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ διαφόρους λαούς, ἢ ὁποῖα γίνεται φορεὺς πολιτισμοῦ, ἡθῶν ξένων, ἢ ὁποῖα ἐν τῇ μετακινήσει της παλαίει πρὸς τὰ στοιχεῖα ἀποτελοῦσα πάντοτε μικρόκοσμον ἀληθῆ, ἐνίοτε ὀπλιζομένη διὰ τῶν ὀπλῶν τῆς χώρας πρὸς πόλεμον. Ἔχει τόσῃν ποικιλίαν ἢ ζωὴ ἐνὸς πλοίου, ὥστε συμφωνῶ καὶ ἐγὼ μὲ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ κορεσθῶσιν ἀπὸ ὅλας τὰς ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς, ρίπτονται εἰς τὰ ταξείδια, διότι εἰς αὐτὰ μόνον εὐρίσκουν πλέον ποικιλίαν καὶ φαντάζομαι ὅτι ἡ θαλασσογραφία ἀντιπροσωπεύει τὸ πλουσιώτερον εἶδος τῆς ζωγραφικῆς. Ἐν ναυτικὸν Μουσεῖον ἐπομένως δύναται νὰ ἐκταθῇ ὑπὸ διαφόρους ἐννοίας, δύναται νὰ εἶνε

Ε. ΙΟΑΝΝΙΔΗΣ

ΣΠΟΥΔΗ

Ἀπὸ τὴν ἑκδοσὴν τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐταιρείας

Σ. ΒΙΚΑΡΤΟΥ

ΚΕΦΑΛΗ

ΚΕΦΑΛΗ

εθνολογικόν, τεχνικόν, πολεμικόν, μουσεῖον προτύπων. Εἰς τὸ Musée de la Marine τοῦ Λουντε υπάρχουν καὶ αἰθουσαὶ ἔχουσαι χαρακτηρηθῆσαν ἐθνογραφικόν: ἀναπαραστάσεις ἐκ χωρίων τῆς Αὐστραλίας, τῆς Πολυνησίας, ἐπιπλα σινικά κλπ. Εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Amsterdam ὑπάρχει ὡραία συλλογὴ τροπαίων, εἰς τὸ Greenwich πλουσία ναυτικὴ πινακοθήκη καὶ κειμήλια διάφορα ναυτικῶν ἁγγλων, παρ' ἅπασιν σχεδὸν τοῖς Κράτεσιν συλλογαὶ τῶν προτύπων τῶν πλοίων, ὧν τινες ὡς ἡ γαλλικὴ, ἡ ἰταλικὴ ἔχουσι καὶ ἱστορικὴν ἀξίαν.

Ἐν τούτοις εἰς ὅσα μέρη τοῦ κόσμου καὶ ἂν ἔχω ἕως τώρα περιηγηθῇ, δὲν συνήντησα πουθενὰ λαὸν ὁ ὁποῖος νὰ κρύπτῃ τόσον ἐπιμελῶς τὰς δάφνας του, ὅσον ὑπερμέτρως διατυμπανίζει τὰς ἀτελείας του, ὅπως ὁ ἑλληνικὸς καὶ ἀληθῶς εὐρίσκω ἄξιον θαυμασμοῦ πῶς ἔθνος τοῦ ὁποῖου ὁ βίος δλόκληρος συνεδέθη μετὰ τὴν θάλασσαν ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, δὲν ἔχει ἀκόμη ἀποκτήσει ναυτικὸν μουσεῖον. Εἶνε δὲ τοῦτο ἔτι μᾶλλον ἄξιον θαυμασμοῦ ὅταν ἀναλογισθῇ κανεὶς ὅτι ναυτικὸν μουσεῖον ἀπέκτησαν καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη οἱ ὁποῖοι μόλις σήμερον δύνανται νὰ καυχῶνται ὅτι, παρήλθε πλέον ὁ καιρὸς κατὰ τὸν ὁποῖον μία δανικὴ φρεγάδα εἶχεν ἀποκλείσει δλόκληρα τὰ παράλια τῶν. Ἐκ τῆς ἐντυπώσεως τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν εἰς ἐμέ, ξένον ὄντα, τὰ ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Amsterdam τρόπαια τῶν ἁγγλικῶν σημαίων καὶ ἀκροστολιῶν πλοίων κλπ., τὰ λάφυρα ἐκεῖνα τὰ ἔνδοξα τῆς μοναδικῆς ἐποχῆς καθ' ἣν εἶδεν ὁ κόσμος τὴν θάλασσαν σαρωνομένην ἀπὸ τοὺς Ἁγγλους ὑπὸ τῶν Van Tromp καὶ Ruyter καὶ ὁ Τάμισις ξένον στόλον νὰ τὸν ἀναπλέῃ τόσον αὐθαδῶς, συμπεραίνω ποῖον φρονηματισμὸν καὶ πόσῃν ὑπερηφάνειαν θὰ ἐξασκῇ ἐπὶ τῶν Ὀλλανδῶν ἡ παράταξις ἐκείνη τῶν ναυτικῶν τῶν δαφνῶν. Καὶ τοὺς ζηλεύω.

Ἐν Ἑλληνικὸν Ναυτικὸν Μουσεῖον ἐν τούτοις θὰ ἡδύνατο χρονολογικῶς νὰ ἔχῃ μεγαλυτέραν σπουδαιότητα, θὰ ἡδύνατο νὰ περισυλλέξῃ ὅ,τι ὑπάρχει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀρχαῖον ναυτικὸν λείψανον, ἀνάγλυφα, ἀγκύρας ἢ δέστρας, ὁμοιώματα ἀρχαίων πλοίων τριήρεων, νεωσοίκων καὶ θὰ ἐφθάνε διὰ μέσου τῆς «Καρτερίας» καὶ τοῦ «Ἀρεως» τοῦ ἀγῶνος εἰς τὰ πρότυπα τῶν σημερινῶν ἀντιτορπιλικῶν, ναυστάθμων. Καὶ φαντάζομαι ὅτι ἐν

ὁμοίωμα ἀρχαίας τριήρους θὰ ἦτο σπουδαιότερον ἀπὸ τὸ ἐν τῷ Musée de la Marine ὁμοίωμα τοῦ ἐν Χριστιανίᾳ εὐρισκομένου σκανδιναβικοῦ πλοίου τῶν Wikings, τοῦ ὁποῖου ἄλλως τε πρότυπον ἡδύνατο ἐπίσης νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἐν τῷ ἑλληνικῷ μουσεῖῳ. Τὸ Ἑλληνικὸν Μουσεῖον θὰ εἶχεν ἀστρονομικὰ ὄργανα ἀπὸ τοῦ ἀστρολάβου τῶν Ἀντικυθήρων καὶ τῶν προτύπων τῶν ἀστρονομικῶν ὀργάνων τοῦ Ἰπλάρχου κλπ. τὰ ὁποῖα θὰ ἦσαν ἐπίσης μεγάλῃς ἀξίας ὅπως τὰ ἐν τῷ Λουντε καὶ τῷ Specola τῆς Φλωρεντίας ἀστρονομικὰ ὄργανα, θὰ εἶχεν ὁμοίως ναυτικὰ ὄργανα εἰς ὁμοιώματα ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων, ὧν σώζονται περιγραφαί, δρομόμετρα, κλπ., ὁμοιώματα μηχανῶν τῶν ναυστάθμων, σχοινιοπλοκίας κλπ. δεξαμενῶν, νεωρίων. Θὰ εἶχε τέλος διαμέρισμα ἱστορικὸν εἰς τὸ ὁποῖον θὰ παρήλυνεν ἡ ἀφθιτος ναυτικὴ δόξα μας. Διότι νομίζω ὅτι τὸ τηλεσκόπιον τοῦ Ναυάρχου Μιαούλη, τὰ λείψανα τῶν ἄλλων τιμημένων ἑλλήνων ναυμάχων, θὰ ἦσαν ἐξ ἴσου ἀξιοθέατα ὡς τὰ ἐνδύματα τοῦ Νέλσωνος, τὰ ὁποῖα τόσον ὑπερηφάνως ἐπιδεικνύουν οἱ Ἁγγλοι ἐν Greenwich. Αἱ συλλογαὶ τῶν ἑλληνικῶν ὀπλων, τὰ ναυτικὰ σηματολόγια τῆς ἐπαναστάσεως, θὰ ἦσαν ἐπίσης σπουδαῖαι, ὡς αἱ ἐνετικαὶ πανοπλῖαι καὶ οἱ χάρται τοῦ Μουσείου τοῦ Ναυστάθμου τῆς Βενετίας, καὶ μία ναυτικὴ πινακοθήκη μετὰ τὴν πυρπόλησιν τῆς Τουρκικῆς ναυαρχίδος ἐν Χίῳ τοῦ Βολωνάκη, μετὰ τῶν Ἀλταμούρα καὶ ἄλλα θὰ ἦτο ἐπίσης σπουδαῖα ὡς αἱ εἰκόνες τῆς πινακοθήκης τοῦ Greenwich. Καὶ ἂν τὰ ἀντικείμενα δὲν εἶχον μεγίστην ἀξίαν ὥστε νὰ μὴ εἶνε πρόπον νὰ τὰ ἐκθέσῃ τις εἰς κίνδυνον ἐγκαθιστῶν αὐτὰ ἐπὶ πλοίου, θὰ τὰ ἐφανταζόμην ὅλα ὁμοῦ καταλλήλως διατεταγμένα ἐπὶ τοῦ γηραιοῦ πάρωνος Ἀρεως, ὁ ὁποῖος νὰ ἦτο ἡγυρογολημένος εἰς δυνάτον πρὸ τῆς Β. Ἀποβάθρας ἐν Πειραιεῖ, ὅπως ἀληθῶς

τοὺς τ' ἐκπλέοντας εἰσπλέοντας ὄψεται
χῶπόταν ἄμιλλα τῶν νεῶν θεάσεται.

Τολμῶ ἐπομένως νὰ φέρω τὴν πρότασιν ἰδρύσεως Ναυτικοῦ Μουσείου. Ἡμεῖς ἄλλως τε οἱ Ἕλληνες ἐσυνειθίσκαμεν νὰ συνδέωμεν τὸν βίον μας μετὰ τὸν ἀρχαῖον κόσμον καὶ μετὰ τὰς ἀναμνήσεις του, ὥστε ἐλπίζω ὅτι ἡ πρότασις ἰδρύσεως ἑνὸς ἀκόμη Μουσείου δὲν θὰ εὐρίσκειν πολεμίους

κατ' ἀρχήν. Χωρὶς ἄλλο ὅμως θὰ εὐρίσκειν ἀδιαφύκτους τοὺς πλείστους καὶ τοῦτο θὰ ἦτο τρομερόν. Εἰς τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εἶνε συνήθως ὁ κύριος μοχλὸς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, θὰ ἦτο πράγματι τρομερόν

ἂν τὴν ἰδέαν αὐτὴν τὴν ὑποδεχθῇ τὸ κοινὸν ἀδιαφύκτως, μάλιστα ὅταν εἶνε γνωστὸν ὅτι θησαυρὸς δλόκληρος τῶν κειμηλίων ἐκείνων ἄτινα μέλλουν νὰ καταρτίσουν τὸ Ναυτικὸν Μουσεῖον, εὐρίσκειται ἤδη εἰς χεῖρας ἰδιωτῶν.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Δ. ΠΕΔΙΑΔΗΣ

ΕΠΙ ΕΝΟΣ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΟΣ ΤΗΣ "ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ,"

Ὁ Ὀδυσσεὺς μνηθεὶς ἀπὸ τὴν Κίρκην εἰς τὴν νεκρομαντικὴν, κατέχει τὸ μέσον ν' ἀποδίδῃ εἰς τοὺς νεκροὺς, τοῦλάχιστον πρὸς ὥραν, τὴν δύναμιν τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ ὁμιλεῖν. Πρὸς τοῦτο δίδει εἰς αὐτοὺς γὰ πίνουν αἷμα θερμόν. Ὁ Ὀδυσσεὺς σφάξας θύματα ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς μητρὸς του, προσκαλεῖ τὴν σκιάν της.

Τὰ πάντα εἶνε ἀσαφῆ εἰς τὴν θαυμαστὴν αὐτὴν ποίησιν, ποίησιν παιδῶν ἐμφόβων. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀσάφεια ἀποτελεῖ μίαν ἐπὶ πλέον γοητείαν καὶ αἰτίαν θάμβους καὶ θαυμασμοῦ. Καὶ ὅταν ἡ πολυσέβαστος μήτηρ τοῦ Ὀδυσσεως, ἡ γηραιὰ Ἀντίκλεια, πίνει τὸ μαῦρον αἷμα καὶ ὁμιλεῖ πρὸς τὸν υἱὸν της, καταλαμβάνομεθα ἀπὸ συγκίνησιν μεγάλην καὶ βαθεῖαν, καὶ νυσσόμεθα ἀπὸ τοιαύτην αἴσθησιν τοῦ καλοῦ ὥστε ἀναγκασόμεθα ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἔσχεν ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ἡλικίας τὸ ὀρμέφυτον τῆς ἁρμονίας καὶ ἐγνώρισε τὸ εἶδος ὀρμέφυτον τῆς ἁρμονίας ἡ ὁποία ὑπερτερεῖ τὴν ἐπισημονικὴν ἀλήθειαν καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀποκάλυψις ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὀφείλεται εἰς μόνους τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς καλλιτέχνας.

Εἰς τὰφεγγο σκοτιάδι
πῶς ἐκατέρβης, τέκνο μου, σὺ ζωντανὸς ἀκόμα;
καὶ δύσκολό 'ναι ζωντανοὶ νὰ ἴδωσιν τοῦτα δῶ κάτω

Ὅττε ἡ καλὸτοξὴ θεὰ μ' ἤρε' ἔς τὰ δώματά μου
καὶ μ' ἐσβυσεν ἡ Ἀρτεμις, μετὰ τὰ λεπτὰ τῆς βέλης·
ἀλλ' οὔτε ἀρρώστια μ' εὗρηκεν ἀπ' ὅσας καταλύουν
μετὰ μαρμαρὸν ἐλεεινὸν τὴν ζῆσιν τῶν ἀνθρώπων·
ἀλλ' ὁ καὶμὸς σου, ἡ φρόνησις, τοῦ ἥθους σου ἡ γλυκάδα,
αὐτὰ μὲν ἐκόμην τὴν ζωὴν, λαμπρότατε Ὀδυσσεῦ.

Αὐτὰ περὶ σὺν ὁλοκλήρῳ, καὶ τῆς νεκρῆς μητρὸς μου
νὰ πιάσω τότε τὴν ψυχὴν ἡθέλησα ὁ θλιμμένος·
καὶ τρεῖς ἐχύθηκα φορεῖς, νὰ πιάσω αὐτὴν ποθῶντας,
καὶ τρεῖς ὁμοίωμα σκυῖς ἡ δνείρου ἀπὸ τὰ χεῖρα
μῶφυγε· καὶ βαρύτερος μ' ἐστενοχώρει ὁ πόνος.
Καὶ πρὸς αὐτὴν ἐφώνεζα· «τί φεύγεις, ὦ μήτέρα,
εἰς τὴν σιγὴν ποῦ προσπαθῶ με πόθο νὰ σὲ πιάσω,
ὅπως καὶ οἱ δνὸ σὴν κατοικίᾳ τοῦ Ἄδῃ ἀγκαλιασμένοι
τοῦ κρύου κλάμματος μαζὶ τὴν ἡδονὴν χαροῦμε.
Μὴν εἶναι τοῦτο φάντασμα, ποῦ ἡ θεὰ Περσεφόνη
μῶσται, ὅπως ἡ λύπη μου καὶ οἱ στεναγμοὶ πληθύνουν;»

Αὐτὰ πα καὶ μοῦ ἀπάντησεν ἡ σεβαστὴ μήτέρα·
«ἂ! τέκνο μου, βαρύνομαι, ὡς ἄλλος δὲν εὐρέθη·
δὲν ἀπατᾷ σὲ τοῦ Διὸς ἡ κόρη ἡ Περσεφόνη,
ἀλλ' εἶναι αὐτὸς εἰς τοὺς θνητοὺς ὁ νόμος τοῦ θανάτου.
Ταῖς σάρκασι καὶ τὰ κόκκαλα πλεῖα δὲν κρατοῦν τὰ νεῦρα,
ἀλλ' ἐκεῖν' ὅλα ἡ δύναμις τῆς φλόγας ἀφανίζει,
μόλις τὰ λευκὰ κόκκαλα τὸ πνεῦμ' ἀφήσῃ μόνα
καὶ ὡς δνείρο ἡ ψυχὴ πετᾷ γυρνῶντας στὸν ἀέρα...»

Λόγοι ἀπείρως γλυκεῖς καὶ ὅλως ἐμποτισμένοι ἀπὸ τὸ γάλα τοῦ ἀνθρωπίνου φίλτρου. Εὐρέθησαν ἀπὸ γηραιότατον ἀοιδὸν ὁ ὁποῖος ἔζη παρὰ θιν' ἄλός «ἰοέσεως», εἰς ἐποχὴν ποῦ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐγνώριζον ἀκόμη νὰ ἱππεύουν καὶ νὰ βράζουν τὸ κρέας. Ὁ ἀοιδὸς αὐτὸς δὲν εἶχε ποτὲ ἰδῆ εἶδωλα, ἔργα ζωγράφων ἢ γλυπτῶν· οἱ μόνοι βωμοὶ τῶν θεῶν τοὺς ὁποῖους ἐγνώρισε, ἦσαν στηλαὶ χονδροειδεῖς ἐντὸς ἱεροῦ ἄλσους. Κατεῖχετο ὑπὸ τῆς μερίμνης νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ συντήρησιν. Ἐν μέσῳ ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι δὲν ἐσκέπτοντο ἢ πῶς νὰ τρώγουν καὶ νὰ πολεμοῦν διὰ ν' ἀρπάζουν γυναῖκας καὶ χαλκοὺς τρίποδας, διῆγε βίον ἀθλιώτερον ἀπὸ τὸν τυχόντα ἀοιδὸν τῆς Ὠβέρης. Ὡς τόσον εὗρεν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του, τὴν τραχεῖαν καὶ καινὴν, τόνους οἱ ὁποῖοι θ' ἀντηχοῦν ἔσται εἰς τὰς γενναίας καρδίας.

Παῖδί μου,
οὔτε ἡ καλὸτοξὴ θεὰ μ' ἤρε' ἔς τὰ δώματά μου
καὶ μ' ἐσβυσεν ἡ Ἀρτεμις, μετὰ τὰ λεπτὰ τῆς βέλης·
ἀλλ' οὔτε ἀρρώστια μ' εὗρηκεν ἀπ' ὅσας καταλύουν
μετὰ μαρμαρὸν ἐλεεινὸν τὴν ζῆσιν τῶν ἀνθρώπων·
ἀλλ' ὁ καὶμὸς σου, ἡ φρόνησις, τοῦ ἥθους σου ἡ γλυκάδα,
αὐτὰ μὲν ἐκόμην τὴν ζωὴν, λαμπρότατε Ὀδυσσεῦ.

Ὅτως ὁ γηραιὸς ἀοιδὸς ἐξηγήνησε τὴν ἁρμονικὴν ὁδύνην καὶ ἐδείχθη ἡδὴ Ἕλληνας διὰ τοῦ αἰσθηματος τοῦ Καλοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μόνον ἀνθρώπινον πράγμα ποῦ δὲν πλανᾷ, διότι αὐτὸ μόνον εἶνε ἀνθρώπινον καὶ ὅλως ἀνθρώπινον.

[Μετάφρασις Χ. Θ. Α.]

ANATOLE FRANCE

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ *

Οἱ ποιηταὶ εἶνε λοιπὸν θεοὶ ἐλευθερωταί. Οἱ ἀρχαῖοι βρεττανοὶ βάρδοι ἐπιτιλοφοροῦντο: ἐκεῖνοι ποῦ εἶνε ἐλεύθεροι εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Εἶνε ἐλεύθεροι καὶ κάμνουν ἐλευθέρους. Ἐνα βιβλίον τῆς φαντασίας μᾶς παρέχει πολὺ περισσοτέρας ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν πρώτην στιγμὴν, ὅταν μᾶς διεγείρῃ μὲ τὰ σχήματά του, παρὰ ἀργότερα ὅταν διακρίνωμεν τὴν ἀκριβῆ πρόθεσιν τοῦ συγγραφέως. Νομίζω, ὅτι εἰς τὰ βιβλία τίποτε δὲν ἔχει ἀξίαν ἐκτὸς τοῦ υπερφυσικοῦ καὶ τοῦ ἐκτάκτου. Ἐὰν ἕνας ἄνθρωπος φλογίζεται, παραφέρεται ἀπὸ τὴν σκέψιν του μέχρι τοῦ σημείου νὰ λησμονήσῃ τοὺς συγγραφεῖς καὶ τὸ κοινόν, καὶ δὲν ἀκούει εἰμὴ τὸνειρόν του ποῦ τὸν καταλαμβάνει ὡς μία παραφροσύνη, τότε θέλω νὰ διαβάσω ὅ,τι γράφει καὶ εἰμπορεῖτε νὰ κρατήσετε διὰ τὸν ἑαυτὸν σας συμπεράσματα, ἱστορίας καὶ κριτικὰς. Ὅλ' ἡ ἀξία τὴν ὁποῖαν ἀποδίδομεν εἰς τὸν Παράκελσον, τὸν Κορνήλιον Ἀγρίππαν, τὸν Κάρδαν, τὸν Κέπλερ, τὸν Σβέντερμποργ, τὸν Σχέλιγκ, τὸν Ὁκεν ἢ καὶ ἄλλον ποῦ εἰσήγαγεν ἀμφίβολα γεγονότα εἰς τὴν κοσμογονίαν του, — ἀγγέλους, διαβόλους, μαγείαν, ἀστρολογίαν, χειρομαντείαν, μεσμερισμὸν κτλ. — ὅλ' ἡ ἀξία ποῦ ἀποδίδομεν εἰς αὐτὰ τὰ πνεύματα, εἶνε μία ἀποδείξις ὅτι αἰσθανόμεθα μέσα εἰς αὐτοὺς τὸ ρήγμα ποῦ ἔκαμαν εἰς τὴν ρουτίαν αἰσθανόμεθα ὅτι εἶνε νέοι μάρτυρες τῆς κατ' αὐτῆς ἀντιπαθείας μας. Εἶνε ἐπίσης αὐτὴ ἡ μαγεία τῆς ἐλευθερίας ποῦ κάμνει τὸ μεγαλεῖτερον θέλημα μῆς συνδιαλέξεως φαίνεται ὡς νὰ θέτῃ τὸν κόσμον, ὡς μίαν σφαῖραν, μέσα εἰς τὰ χέρια μας. Πόσον τότε ἡ ἐλευθερία αὐτὴ ἡ ἰδία φαίνεται ὀλίγον προῶγμα! Πόσον ματαία φαίνεται ἡ μελέτη, ὅταν μία συγκίνησις παρέχῃ εἰς τὴν διάνοιαν τὴν δύναμιν νὰ ὑποσκάψῃ καὶ νὰ ὑψώσῃ τὴν φύσιν! Ποία ὑπερμεγέθης ἀποψις! Τὰ ἔθνη, οἱ καιροί, τὰ συστήματα εἰσέρχονται καὶ ἐξαφανίζονται, ὅπως κλωστοὶ εἰς ἕνα τάπητα μὲ μεγάλα πρόσωπα καὶ μὲ ποικίλα χρώματα: ἕνα ὄνειρον μᾶς ὁδηγεῖ εἰς ἕν ἄλλο καὶ ἐνόςφ διαρκεῖ ἡ μέθη, θὰ ἐπωλούσαμεν τὴν κλίνην μας, τὴν φιλοσοφίαν μας καὶ τὴν θρησκείαν μας μέσα εἰς τὴν ὀλβιότητά μας.

Ὑπάρχουν εὐνόητοι λόγοι νὰ ἐκτιμῶμεν αὐτὴν τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ἡ τύχη τοῦ πτωχοῦ βοσκοῦ τοῦ τυφλωθέντος καὶ περιπλανηθέντος ἀπὸ μίαν χιονοθύελλαν, ὁ ὁποῖος ἔρχεται νὰποθάνῃ εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων ἀπὸ τὴν κατοικίαν

του, εἶνε ἕνα ἔμβλημα τῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἀποθνήσκομεν ἀθλίως εἰς τὴν ὄχθη τῶν ὑδάτων τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀληθείας. Κάθε σκέψις, ἐκτὸς ἐκείνης εἰς τὴν ὁποῖαν ζῶμεν, μᾶς εἶνε παραδόξως ἀπρόσιτος. Ἐὰν τὴν πλησιάσετε, εἰσθε τόσο μακριὰ της, ὅσον ὅταν δὲν τὴν ἐξητούσατε. Κάθε σκέψις εἶν' ἐπίσης μία φυλακὴ διὰ τοῦτο ἀγαπῶμεν τὸν ποιητὴν, τὸν ἐφευρέτην, ὁ ὁποῖος ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν, μὲ μίαν ὁδὴν, μὲ μίαν προῶξιν, μὲνα βλέμμα ἢ μὲνα τρόπον ἐνεργείας, μετέδωκε μίαν νέαν σκέψιν. Σπάζει τὰς ἀλύσεις μας καὶ μᾶς ἀνοίγει μίαν νέαν σκηνήν.

Ἡ χειροφασία αὐτὴ εἶνε ἀγαπητὴ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καί, ὅπως ἡ δύναμις ποῦ ἔχει νὰ τὴν ἀνακοινώσῃ κανεὶς πρέπει νὰ προέρχεται ἀπὸ ἕνα μεγάλον βάθος ἢ ἱκανότητα σκέψεως εἶνε τὸ μέτρον ἑνὸς πνεύματος. Διὰ τοῦτο ὅλα τὰ βιβλία τῆς φαντασίας, τὰ ὁποῖα ὑψώνονται μέχρις αὐτῆς τῆς ἀληθείας — ἡ φύσις δεσπόζουσα τοῦ συγγραφέως — θὰ διαρκέσουν. Κάθε στίχος ἢ καὶ ἑκάστη φράσις, ποῦ κατέχει τὴν ἀρετὴν αὐτήν, νὰ ἐκφράσῃ τὴν φύσιν, θὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀθανασίας της. Αἱ θρησκείαι τοῦ κόσμου εἶνε αἱ κατανύξεις μερικῶν ἀνθρώπων τῆς φαντασίας.

Ἄλλ' ἡ ἰδιότης τῆς φαντασίας εἶνε νὰ ρέῃ καὶ ὄχι νὰ παγώνῃ. Ὁ ποιητὴς δὲν ἐσταματῇ σεν εἰς τὴν μορφήν οὔτε εἰς τὸ χρῶμα, οὔτε ἀκόμη εἰς τὴν σημασίαν των, καὶ τὰ ἴδια ἀντικείμενα ἐκφράζουν μίαν νέαν ἰδέαν. Τοῦτο εἶνε ἡ διαφορὰ ποῦ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ μυστικιστοῦ. Αὐτὸς καρφώνει ἕνα σύμβολον εἰς μίαν σημασίαν, ἀληθινήν πρὸς στιγμὴν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον γενομένην παλαιάν καὶ ψευδῆ. Διότι καὶ ἕνα σύμβολον εἶνε ἐλαστικόν (fluxional): καὶ ἑκάστη γλῶσσα εἶνε μεταβατικὴ καὶ διοχετευτικὴ, καὶ χρησιμεύει, ὅπως τὰ πλοῖα καὶ τὰ ἄλογα διὰ νὰ μᾶς μεταφέρῃ ἀπὸ ἕνα σημεῖον εἰς ἄλλο, ἀλλ' ὄχι ὅπως τὰ ἀγροκήπια καὶ τὰ σπίτια διὰ νὰ σταματήσῃ κανεὶς ἐκεῖ. Ὁ μυστικισμὸς ἔγκειται εἰς τὴν πλάνην, ἡ ὁποία κάμνει νὰ ἐκλαμβάνῃ κανεὶς ἕνα σύμβολον τυχαῖον ἢ ἀτομικόν, ὡς ἕνα σύμβολον παγκόσμιον. Ἡ αὐγὴ εἶνε τὸ εὐνοούμενον φαινόμενον τοῦ Ἰακώβ Behman, καὶ σημαίνει δι' αὐτὸν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν πίστιν καὶ νομίζει ὅτι αὐτὸ ἔπρεπε νὰ σημαίνῃ τὸ ἴδιον προῶγμα διὰ καθένα ἀναγνώστην του. Ἄλλ' ὁ ἀναγνώστης θὰ προτιμήσῃ κατὰ τὸν ἴδιον φυσικὸν τρόπον τὸ σύμβολον μῆς μητέρας μὲ τὸ παιδί της, ἑνὸς κηπουροῦ καὶ τοῦ φυτοῦ του, ἢ ἑνὸς ἀδαμαντοπώλου στιλβώνοντος μίαν πέτραν. Καθένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΗΣ ΚΑΛΑ. ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΣΠΟΥΔΗ Γ. ΡΟΪΑΟΥ

σύμβολα καὶ τὰς μυριάδας τῶν ἄλλων εἶνε ἐπίσης καλὰ δι' ἐκεῖνους, εἰς τὰ μάτια τῶν ὁποίων σημαίνουν ἄτι τι. Μόνον, πρέπει κανεὶς νὰ μὴ τὰ ἔχῃ περὶ πολλοῦ καὶ νὰ γνωρίζῃ νὰ τὰνταλλάσῃ μὲ ἰσοδυνάμους ὅρους ἐν χρήσει ἀπὸ ἄλλους. Καὶ πρέπει νὰ εἴπωμεν σοβαρῶς εἰς τὸν μυστικιστὴν: Ὅ,τι λέγετε θὰ ἦτο ἐπίσης ἀληθὲς χωρὶς τὴν ἐρεθιστικὴν χρῆσιν ποῦ κάμετε αὐτοῦ τοῦ συμβόλου, τὸ ὁποῖον τὸ συνοδεύει πάντοτε. Ἄς ἔχωμεν ὀλίγην ἀλγεβρὰν ἀντὶ αὐτῆς τῆς τετριμμένης ρητορικῆς, ἃς ἔχωμεν παγκόσμια σύμβολα ἀντὶ τῶν συμβόλων αὐτῶν τοῦ χωρίου καὶ θὰ κερδίσωμεν ἀπὸ αὐτὰ ὅλοι. Ἡ ἱστορία τῶν ἱεραρχιῶν φαίνεται ὅτι ἀποδεικνύει

ὅτι ὅλαι αἱ θρησκευτικαὶ πλάναι προέρχονται ἀπὸ μίαν παρὰ πολὺ μεγάλην σπουδαιότητα καὶ στερεότητα ποῦ ἀποδίδομεν εἰς τὰ σύμβολα, καὶ ἀπὸ μίαν κατάχρησιν ἢ μίαν ὑπερβολὴν τοῦ ὁργάνου τῆς γλώσσης.

Εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν, ὁ Σβέντερμποργ ἀντιπροσώπευε ἑξόχως τοὺς μεταφραστὰς τῆς φύσεως εἰς σκέψιν. Δὲν γνωρίζω εἰς τὴν ἱστορίαν ἄνθρωπον διὰ τὸν ὁποῖον αἱ λέξεις ἀναπαριστοῦν τόσο ὁμοιομόρφως πράγματα. Ἡ μεταμόρφωσις παρίσταται διαρκῶς ἐμπρὸς του. Κάθε προῶγμα ποῦ σταματᾷ τὸ μάτι του, ὑπακούει εἰς τὴν παρόρμησιν μῆς ἡθικῆς φύσεως. Τὰ σῶμα μεταβάλλονται εἰς σταφύλια, ἐνῶ τὰ τρώγει

* «Παναθήναια» 31 Μαρτίου. Τεύχος 180.

Όταν ένας από τους αγγέλους του επεβεβαίωσεν μίαν αλήθειαν, ή δάφνη πού εκρατούσεν, άνθι-
ξεν εις τὸ χέρι του εμπρός εις τὰ μάτια τοῦ
Σβέντερμποργ. Ὁ θόρυβος πού τοῦ ἐφαίνετο ἀπὸ
μακρυνὰ ὡς ἓνα τρίζιμον δοντιῶν καὶ ὡς γρον-
θοκόπημα, ἦτο ἡ φωνὴ δύο συζητούντων ἀτόμων.
Εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ δράματά του, μερικοὶ ἄνθρωποι
ἐφαίνοντο ὡς δράκοντες καὶ ἐφαίνοντο πῶς ἦσαν
μέσα εις τὸ σκότος· ἄλλ' ὁ ἓνας εις τὸν ἄλλον, οἱ
ἄνθρωποι αὐτοὶ ἐφαίνοντο ὡς ἄνθρωποι, καὶ
ὅταν τὸ φῶς τοῦρανοῦ ἔγεινεν ἡμέρα εις τὰς
καλύβας των, ἐτυφλώθησαν καὶ ἐζήτησαν νὰ κλεί-
σουν τὰς θύρας διὰ νὰ εἰμπορέσουν νὰ ἴδουν.

Εἶχεν αὐτὴν τὴν ἀντίληψιν — πού κάμνει τὸν
ποιητὴν ἢ τὸν ὁπτασιαστὴν ἀντικείμενον τρό-
μου — ὅτι ὁ ἴδιος ἄνθρωπος ἢ ἡ ἴδια κοινωνία
ἄνθρωπων εἰμπορεῖ νὰ ἔχουν μίαν ὄψιν διαφο-
ρετικὴν δι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ὡς καὶ διὰ τοὺς
ἄλλους, δι' ἀνωτέρας διανοίας παραδείγματος χάριν.

Μερικοὶ ἱερεῖς συνδιαλεγόμενοι σοφῶς μεταξύ
των ἐφαίνοντο εις παιδιὰ, πού ἔπαιζαν εις τὰ
περίχωρα, ὅτι ἦσαν νεκρὰ ἄλογα. Στιγμιαίως
ἔρωτ' ἄνευ τὸν ἑαυτὸν του, προκειμένου περὶ
παρομοίων κατ' ἐπιφάνειαν μεταμορφώσεων, ἂν
τὸ ψάρι πού βλέπει κάτω ἀπὸ τὴν γέφυραν, ἂν
αὐτὸ τὸ βῶδι πού βλέπουν εις τὸ λειβάδι εἶνε
ἀναλλοιώτως ψάρι ἢ βῶδι καὶ ἂν δὲν πιστεύου-
σιν αὐτὰ τὰ ἴδια ὅτι εἶνε ἄλλο πρᾶγμα, καὶ ἂν
ὁ ἴδιος ἑαυτὸς των εἰμποροῦσε νὰ εἶνε ἄνθρω-
πος εις τὰ μάτια τῶν ἄλλων. Οἱ Βραχμᾶνες καὶ
ὁ Πυθαγόρας ἐζήτησαν τὸ ἴδιον ζήτημα καὶ ἂν
ἓνας ποιητὴς ἦτο μάρτυς μᾶς τοιούτου εἵδους
μεταμορφώσεως, ἐπιβληθείσης εις τὸ πνεῦμα του
ἀπὸ μίαν ἐξαφνικὴν ὁπτασίαν, θὰ τὴν εὗρισκεν
ἐν ἁρμονίᾳ μὲ ἄλλα πολὺ γνωστὰ γεγονότα.
Ὅλοι εἶδαμεν σπουδαίας μεταβολὰς εις τὸν
σίτον, εις τὰς κάμπας.

Ἐκεῖνος εἶνε ποιητὴς καὶ θὰ μᾶς προσελκύσῃ
εις τὸν ἑαυτὸν του μὲ τὴν ἀγάπην καὶ μὲ τὸν
τρόμον, ὁ ὁποῖος θὰ διακρίνῃ τὴν οὐσίαν μίαν
τῆς φύσεως κάτω ἀπὸ τὸν κυματίζοντα μανδύαν
τῶν γεγονότων καὶ ὁ ὁποῖος θὰ εἰξεύρῃ νὰ
τὴν ἀποκαλύψῃ.

Εἰς μάτην ζητῶ τὸν ποιητὴν πού περιγράφω.
Δὲν ἀπευθυνόμεθα ἀρκετὰ ἀπλῶς οὔτε ἀρκετὰ
βαθῶς εις τὴν ζωὴν καὶ δὲν ψάλλομεν ἀρκετὰ
τὸν καιρὸν μας καὶ τὰς ἰδικὰς μας περιπετείας.
Ἄν αἱ ἡμέραι μας ἦσαν γεμάται ἀπὸ γενναί-
τητα ἢ ἡρωϊσμόν, δὲν θὰ ἀπείχαμεν ἀπὸ τοῦ νὰ
τὰς ψάλλωμεν. Ὁ Χρόνος καὶ ἡ Φύσις μᾶς φέ-
ρουν πολλὰ πράγματα, ἀλλὰ δὲν μᾶς ἔδωσαν ἀκόμη
τὸν ἄνθρωπον τοῦ χρόνου, τὴν νέαν θρησκείαν,
τὸν συμφιλότην πού τὸ πᾶν περιμένει. Τὸ μεγα-
λεῖον τοῦ Δάντη εἶνε ὅτι ἐτόλμησε νὰ γράψῃ τὴν
αὐτοβιογραφίαν του μὲ γιγαντιαῖα γράμματα.

Δὲν εἶχομεν ἀκόμη ἀποκτήσει, εις τὴν Ἀμερι-
κὴν, μίαν μεγαλοφυΐαν μὲ τυραννικὸν βλέμμα,

ὁ ὁποῖος νὰ ἐγνώριζε τὴν ἀξίαν τῶν ἀπαρα-
μύλων στοιχείων καὶ ὁ ὁποῖος νὰ ἔβλεπε μέσα
εις τὴν βαρβαρότητα καὶ τὸν ὕλισμόν τοῦ και-
ροῦ, τὴν μεταμφίεσιν τῶν αὐτῶν θεῶν πού θαν-
μάζει τόσον εις τὸν Ὀμηρον, ἔπειτα εις τὸν
μεσαιῶνα, ἔπειτα εις τὸν καλβινισμόν καὶ οὕτω
καθεξῆς. Αἱ τράπεζαι καὶ αἱ διατιμήσεις, αἱ ἐρη-
μερίδες, ὁ μεθοδισμός, ὁ μονοφυσισμός εἶνε
πράγματα χυδαῖα καὶ ἀνούσια δι' ἄνθρώπους
χυδαίους καὶ ἀνουσίους, ἀλλ' ἔχουν τὸ αὐτὸ θαν-
μάσιον ἐνδιαφέρον ὅπως καὶ ἡ πόλις τῆς Τρωά-
δος καὶ ὁ ναὸς τῶν Δελφῶν — καὶ θὰ ἐξαφνι-
σθοῦν ἐπίσης ταχέως. Δὲν ἔψαλαν ἀκόμη τοὺς
ξυλίνους θαλαμίσκους μας, τοὺς μαύρους μας,
τοὺς Ἰνδούς μας, τὰ πλοῖα μας, τὴν ὀργὴν τῶν
φauλῶν, τὴν μικροφυϊαν τῶν τιμίων ἀνθρώ-
πων, τὸ ἐμπόριον τοῦ Βορρᾶ, τὰς φυτείας τοῦ
Νότου, τὴν ἐκχέρσωσιν τῆς Δύσεως, οὔτε τὸ
Ὁρεγον καὶ τὸ Τεξᾶς. Καὶ ἐν τούτοις ἡ Ἀμε-
ρικὴ εἶνε ἓνα ποίημα εις τὰ μάτια μας. Ἡ εὐ-
ρεῖα γεωγραφία τῆς μᾶς ἐκθαμβώνει καὶ δὲν θὰ
περιμένει πολὺν χρόνον τοὺς στιχοπλόκους. Ἄν
δὲν εὗρῃκε εις τοὺς συμπατριώτας μου τὸν τέ-
λειον αὐτὸν συνδυασμὸν τῶν δώρων πού ζητῶ,
δὲν τὸν εὗρῃκα οὔτε κἂν εις τὴν συλλογὴν τῶν
Ἀγγλων ποιητῶν ἀπὸ πεντακόσια χρόνια. Εἶνε
μᾶλλον ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος παρὰ ποιηταί,
ἂν καὶ ὑπῆρξαν ποιητὰ μεταξὺ των. Ἄλλ' ὅταν
σκέπτεται κανεὶς τὸ ἰδανικὸν τοῦ ποιητοῦ, εὐρί-
σκει ἀντιρρήσεις καὶ εις αὐτὸν τὸν Μίλτων καὶ
τὸν Ὀμηρον. Ὁ Μίλτων εἶνε παρὰ πολὺ φιλο-
λογικὸς καὶ ὁ Ὀμηρος εἶνε παρὰ πολὺ κυριο-
λεκτικὸς καὶ παρὰ πολὺ ἱστορικὸς.

Ἀλλὰ δὲν εἰμαι ἀρκετὰ ἀρμόδιος διὰ τὰς
ἰδιαιτέρας αὐτὰς κριτικὰς καὶ θέλω νὰ εἰσέλθω
εις τὰς γενικὰς ἰδέας διὰ νὰ ἐξοφλήσω μὲ τὴν
ἐντολήν μὲ τὴν ὁποίαν μέπιφόρτισεν ἡ μουσα
διὰ τὸν ποιητὴν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν τέχνην του.

Ἡ τέχνη εἶνε ὁ δρόμος τοῦ δημιουργοῦ εις
τὸ ἔργον του· ὁ δρόμος αὐτὸς ἢ αὐτὴ ἡ μέθο-
δος, τὰ ποικίλα αὐτὰ μονοπάτια πού συνδέουν
μεταξὺ των τὰ δύο αὐτὰ τέρατα, εἶνε ἰδανικά
καὶ αἰώνια· ὀλίγοι ἄνθρωποι ἐν τούτοις τὰ γνω-
ρίζουν, ὁ καλλιτέχνης ὃχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς
ἄλλους συχνὰ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, καὶ κάποτε ὅλην
τὴν ζωὴν του, ἐκτὸς ἂν φθάσῃ νὰ εἶνε ὑπὸ τὰς
καταλήλους συνθήκας. Ὁ ζωγράφος, ὁ γλύπτης,
ὁ συνθέτης, ὁ ῥαψωδός, ὁ ῥήτωρ ἔχουν ὅλοι μίαν
μόνον ἐπιθυμίαν, νὰ ἐκφράζονται συμμετρικῶς,
ἀφθόνως, ὃχι κατὰ τρόπον μικρολόγον καὶ τιμη-
ματικόν. Εὐρῆκαν, ἢ ἐτέθησαν ὑπὸ μερικὰς πε-
ριστάσεις, ἢ ἐμπρός εις μερικὰ πράγματα τὰ
ὁποῖα διήγειραν τὴν διάνοιάν των, ὡς κατα-
πληκτικὰ ἀνθρώπινα μορφαί, μιὰ λαϊκὴ συνέ-
λευσις, ἢ ἓνα τεμάχιον φύσεως, καὶ ἀμέσως
ἠσθάνθησαν μίαν νέαν ἐπιθυμίαν. Ὁ καλλιτέχ-
νης ἤκουσε μίαν φωνήν, μίαν πρόσκλησιν. Τότε

ἀντιλαμβάνεται μὲ κληξιν ὅτι ἐντὸς τοῦ ἐστέγαζε
μίαν ὁρδὴν δαιμόνων πού τὸν κρατοῦν.

Δὲν ἔχει πλέον ἡσυχίαν· λέγει μὲ τὸν παλαιὸν
ζωγράφον: «Μὰ τὸν θεόν! αὐτὸ εἶνε μέσα μου
καὶ θὰ ἐξέλθῃ!» Ἐπιδιώκει μίαν ὠραιότητα πού
κατὰ τὸ ἥμισυ διείδεν, ἢ ὁποία φεύγει ἐνώπιόν
του. Αἱ παραμικρότεραι στιγμαὶ τῆς μοναξίας
του εἶνε γεμάται ἀπὸ αὐτὸ τῶνερον. Οἱ στίχοι
πού ἐμπνέονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εις τὸν
ποιητὴν εἶνε κατ' ἀρχὰς συμβατικοὶ (conventio-
nal) ἔπειτα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, γίνονται πρωτό-
τυποι καὶ ἔξοχοι. Ὁ ποιητὴς εἶνε μαγευμένος.
Θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ μὴν ὀμιλῇ ποτέ του ἄλλῃως.
Ἄν εἰς τὴν συνήθη ὁμιλίαν εἰμπορῇ νὰ διακρίνῃ
«τὸ ἰδικόν σου καὶ τὸ ἰδικόν μου», ἔδῳ διακρίνει
ἐπίσης, ὅτι ἡ γλῶσσα αὐτὴ δὲν τοῦ ἀνήκει, τοῦ
φαίνεται τόσον παράδοξος καὶ ἐξαισία ὅσον καὶ
εἰς ἐσᾶς, θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ τὴν ἀκούῃ πάντοτε.
Ἀφοῦ ἐγεύθη ἀπὸ τὸ ἀθάνατον αὐτὸ ποτόν, δὲν
εἰμπορεῖ πλέον νὰ χορτάσῃ ἀρκετὰ, καὶ ἐπειδὴ
ὑπάρχει εις τὰς ἐννοίας αὐτὰς μία θαυμασία
δημιουργὸς δύναμις, εἶνε ὑψίστης σπουδαιότη-
τος νὰ ἐκφρασθῇ. Πόσον ὀλίγον ἀπὸ ὅ,τι γνω-
ρίζομεν ἐξεφράσθη! Πόσαι σταγόνες ἀπὸ τὸν
ὠκεανὸν τῆς γνώσεώς μας ἔχουν ἐναποθηκευθῇ
καὶ ὑπὸ ποῖα τιχαῖα συμβάντα αὐταὶ πρέπει
νὰ εἶδαν τὸ φῶς, ὅταν τόσα μυστικὰ κοιμῶνται
ἀκόμη μέσα εις τοὺς κόλπους τῆς φύσεως; Ἴδου
πόθεν προέρχεται ἡ ἀνάγκη τοῦ λόγου, τοῦ τρα-
γουδιοῦ· ἴδου πόθεν προέρχεται ἡ συγκίνησις
τοῦ ρήτορος εις τὴν θύραν τῆς συνελεύσεως, διὰ
νὰ ἀνακηρύξῃ τὴν σκέψιν διὰ μέσον τοῦ λόγου.¹

Μὴν ἀμφιβάλλης, ὦ ποιητά, ἀλλὰ ἐπίμενε.
Εἰπέ: αὐτὸ εἶνε μέσα μου καὶ πρέπει νὰ ἐξέλθῃ.
Μεῖνε ἐκεῖ, τραυλίζων καὶ ψελλίζων, σφυριζόμε-
νος, καταραμένος. Ἀγωνίζου καὶ ἐργάζου ἕως
ὅτου, εις τὸ τέλος, ἡ μανία κάμῃ καὶ ἐξέλθῃ ἀπὸ
σὲ ἡ δύναμις αὐτὴ τοῦ δειροῦ, ἡ ὁποία κάθε
νύκτα ἀποκαλύπτεται ὡς ἰδικόν σου· δύναμις, ἡ
ὁποία ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῶν πλέων μυστικῶν
πραγμάτων καὶ διὰ τῆς ἀρετῆς, τῆς ὁποίας γίνε-
σαι ὁ ἀγωγὸς ἐνὸς ποταμοῦ ἢ ηλεκτρισμοῦ. Τίποτε
ἀπὸ ὅ,τι βαδίζει, ἔρπει, αἰξάνει ἢ ὑπάρχει δὲν
εἰμπορεῖ ν' ἀρνηθῇ νὰ σὲ ὑπηρετήσῃ διὰ νὰ
ἐκφράσῃ τὴν σκέψιν σου. Ἄν ὁ ἄνθρωπος
φθάσῃ εις τὴν δύναμιν αὐτήν, ἡ μεγαλοφυΐα
του εἶνε ἀνεξάντλητος. Ὅλα τὰ πλάσματα ῥίπτον-
ται εις τὸ πνεῦμα του κατὰ ζεύγη, κατὰ φυλάς,
κατὰ εἶδη, ὅπως εις τὴν κιβωτὸν τοῦ Νῶε, διὰ
νὰ ἔλθουν, νὰ πληθύνουν ἓνα νέον κόσμον. Κάθε
τι πού ὑπάρχει, πρέπει νὰ εἰμπορῇ νὰ πορροφηθῇ
ἀπὸ τὴν σκέψιν του, ὅπως ὅλοι ἔχομεν τὴν ἀτμο-
σφαῖραν διὰ νὰ ἀναπνέωμεν, ἂν θέλωμεν. Διὰ
τοῦτο ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ ποιητοῦ, ὅπως ὁ Ὀμη-
ρος, ὁ Chaucer, ὁ Σαίξπηρ, ὁ Ραφαήλ δὲν

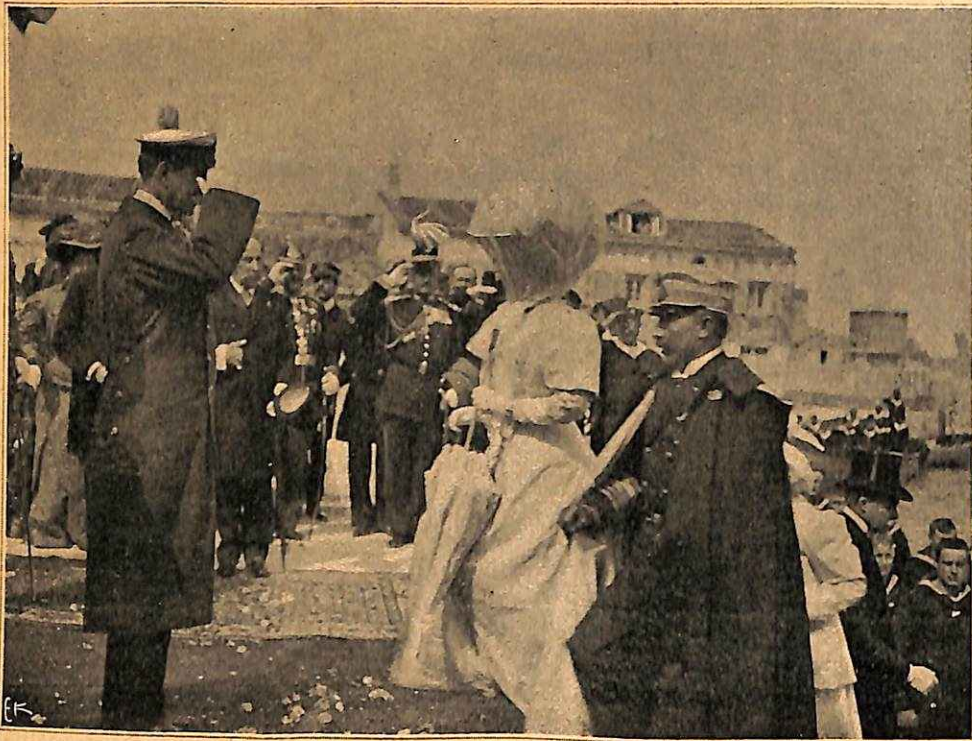
¹ Ἑλληνιστὶ εις τὸ κείμενον.

περιορίζεται εἰμὴ ἀπὸ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς
των καὶ εἶνε ὅπως οἱ καθρέπται πού εἰμποροῦν
νὰ ἀναποδώσουν πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει.

Ὡ ποιητά, μία νέα εὐγένεια ἀπονέμεται εις
τὰ γροκῆπια καὶ εις τὰς βοσκὰς· ὁ καιρὸς των
παρῆλθε πλέον. Αἱ συνθήκαι εἶνε σκληραὶ ἄλλ'
ἴσαι. Θάφῃς τὸν κόσμον καὶ δὲν θὰ γνωρί-
ζῃς εἰμὴ τὴν μουσαν· δὲν θὰ γνωρίζῃς πλέον
τὸν χρόνον, τὰ ἔθιμα, τὰς χάριτας, οὔτε τὴν πολι-
τικὴν, οὔτε τὰς γνώμας τῶν ἀνθρώπων, δὲν θὰ
γνωρίζῃς εἰμὴ μόνον τὴν μουσαν. Διότι ἡ τελευ-
ταία ὥρα τῶν πόλεων ἐσήμανεν εις τὸν παγκό-
σμιον ἐπικήδειον κώδωνα, ἄλλ' εἰς τὴν φύσιν αἱ
ὥραι λογαριάζονται διὰ τῶν διαδοχῶν τῶν φυ-
λῶν, τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν καὶ διὰ τέρυψεων
πού γεννοῦν ἄλλας χαράς. Ὁ Θεὸς θέλει ἐπίσης
νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ μίαν ζωὴν διπλὴν, πολλα-
πλὴν, διασκορπισμένην καὶ ψευδῇ καὶ νάφῃς
τοὺς ἄλλους νὰ ὀμιλήσουν δι' ἐσέ. Ἄλλοι θὰ
εἶνε δι' ἐσέ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου καὶ θάντιπρο-
σωπεύσουν διὰ σοῦ τὴν εὐγενὴ καὶ κοσμηκὴν ζωὴν·
ἄλλοι ἐπίσης θὰ κάμουν δι' ἐσέ πράξεις ἐκλάμπρους.

Ἀλλὰ σύ, θὰ μένης κρυμμένος μέσα εις τὴν
φύσιν καὶ δὲν θὰ ἔχῃς τὸν καιρὸν νὰ φανῇς εις
τὸ Χρηματιστήριον ἢ εις τὸ Καπιτώλιον. Ὁ
κόσμος εἶνε γεμάτος ἀπὸ θυσίας καὶ μαθητείας
καὶ ἴδου ἡ ἰδική σου: θὰ ἐκλαμβάνεσαι ἐπὶ πολὺν
χρόνον ὡς τρελλὸς καὶ ὡς ἀναίσθητος μισάν-
θρωπος. Τοῦτο εἶνε τὸ περιάπτου, ἡ προστατευ-
τικὴ σκέπη τὴν ὁποίαν ὁ Πᾶν ἁπλώνει ἐπάνω
εις τὰ ἐκλεκτὰ παιδιὰ του· δὲν θὰ εἶσαι γνωστὸς
παρὰ μόνον ἀπὸ τοὺς ἰδικούς σου καὶ θὰ σὲ
παρηγοροῦν μὲ τὴν τρυφερωτέραν ἀγάπην. Καὶ
δὲν θὰ τολμᾷς νὰ προσφέρῃς τὸ νομα τῶν φίλων
σου μέσα εις τοὺς στίχους σου ἀπὸ ἓνα εἶδος
ἐντροπῆς πρὸς τὸ ἀπειρον Ἰδεῶδες. Καὶ ἴδου
ποῖα θὰ εἶνε ἡ ἀνταμοιβή σου: Τὸ ἰδεῶδες θὰ
γίνῃ δι' ἐσέ πραγματικόν καὶ αἱ ἐντυπώσεις τοῦ
συγχρόνου κόσμου θὰ πέσουν γύρω σου, πολυά-
ριθμοι, χωρὶς νὰ διαταράξουν τὴν ἄτρωτον
οὐσίαν σου. Ὁλόκληρος ἡ γῆ θὰ εἶνε τὸ ἄλσος
σου καὶ τὸ ἔδαφός σου, ἡ θάλασσα θὰ εἶνε ἰδική
σου χωρὶς τέλος καὶ χωρὶς νὰ ὑποκινῇ τὸν φθό-
νον· θὰ ἐξουσιάζῃς τὰ δάση καὶ τοὺς ποταμούς.
Θὰ εἶνε κυριότης σου πᾶν ὅ,τι οἱ ἄλλοι κατέχουν
καὶ ἐκμισθώνουν. Ἀληθὴς κυρίαρχος τοῦ νεροῦ,
τῆς γῆς, τοῦ ἀέρος, παντοῦ ὅπου πίπτει χιὼν,
παντοῦ ὅπου ῥεεῖ νερόν, παντοῦ ὅπου πετοῦν τὰ
πτηνὰ, ἐκεῖ ὅπου ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύκτα σμίγουν
εἰς τὸ λυκόφως, ἐκεῖ ὅπου ὁ κωανοὺς οὐρανὸς
εἶνε σπαρμένος μὲ σύννεφα καὶ μᾶστερια, ἐκεῖ
ὅπου ὑπάρχουν μορφαὶ μὲ διαφανὴ περιγράμ-
ματα, παντοῦ ὅπου ὑπάρχει κίνδυνος, τρόμος,
ἔρως, ἐκεῖ ὑπάρχει ὠραιότης χυμένη δι' ἐσέ εις
ἄφθονον βροχὴν καὶ ἐὰν ὀφείλῃς νὰ διασχίσης
ὀλόκληρον τὸν κόσμον, δὲν θὰ κατορθώσης νὰ
εὗρῃς ἓνα πρᾶγμα ἀκατάλληλον ἢ ἀγενές.

Μετάφρ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΗ

Από την Κέρκυρα — Ο Βασιλεύς δεξιούμενος τὸν Κάϊρο καὶ τὴν Αὐτοκράτειραν εἰς τὴν ἀποβάθραν.

Από την Κέρκυρα — Ἡ προσφώνησις τοῦ δημάρχου κ. Κόλλα.

ΤΟ ΔΕΚΔΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ὁ ἄλλος κῆπος

Ο κ. Ἀσφορ, ὁ παλαιός μου φίλος καὶ διδάσκαλος, ἦλθε νὰ με συναντήσῃ στὴν ἐξοχή.

— Χωρὶς ἄλλο ἦλθατε νὰ προϋπαντήσετε τὴν ἀνοιξί. Εἶναι μιὰ παλαιὰ σας συνήθεια καὶ κάτι μοῦ ἔλεγε πῶς θάρητε.

— Νὰ προϋπαντήσω τὴν ἀνοιξί, ἀκριβῶς ὅχι. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν προϋπαντήσῃ κανένας. Ἡ πρώτη μυγδαλιά ἀνθίζει μέσα μας καὶ ὅποιος δὲν τὴν βλέπει εἶναι περιττὸ νὰ τὴ ζητῇ στὴν ἐξοχή. Ἐκεῖνο πού μ' ἐσπρωξε ὡς ἐδῶ εἶναι λόγοι ἀξιοπρέπειας.

— Πῶς;

— Ἡ ἀνοιξίς ἔχει τὴν ιδιότητα νάνυφῶν μέσα μας τὸ αἶσθημα τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρέπειας. Καὶ τότε ἀρχίζει κανένας νὰ μὴν ἀνέχεται μερικά πράγματα.

— Δηλαδή.

— Δηλαδή ὅλα τὰ πεζὰ καὶ βάνουσα πράγματα. Καὶ φεύγει μακριὰ, σὰν νὰ τὸν καταδιώκουν.

— Εἶσθε λοιπὸν καταδιωκόμενος;

— Ἀκριβῶς. Ἡ ἀνθρωπίνη ἀξιοπρέπεια εἶχε πάθει μέσα μου «χειμερινὰν νόσον». Τὰ πρῶτα σφυρίγματα τῶν χελιδονιῶν τὴν ξυπνήσανε. Καὶ τώρα μόλις κατάλαβε πῶς εἶχε κοιμηθῇ τόσο πολὺ.

— Πῶς αὐτό;

— Ἀπλούστατα. Ὅλον τὸν χειμῶνα ὑπῆρξε πολὺ ἀνεκτικός. Ὑπέφερα ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅλα τὰ πράγματα. Ἐπέφερα ἡμέρες δλόκληρες πλάι-πλάι, με ἀνθρώπους, πού εἶχαν ὑπερήφανες κοιλιές καὶ ἐπισημοὺς σβέρκους. Μιλοῦσα ὥρες δλόκληρες γιὰ πράγματα ἀσχημα καὶ ποταπὰ. Διάβαζα ἐφημερίδες καὶ βιβλία πολὺσαρκα καὶ πρόστυχα. Ἐπαιζα πόκερ καὶ ἀγρυπνοῦσα παρανόμως.

— Τί ἐννοεῖτε παρανόμως;

— Κάθε ἀγρυπνία, πού δὲν εἶναι ἀφιερωμένη στὸν ἔρωτα ἢ στὴν ἀνάμνησί του, εἶναι ἀγρυπνία παρανόμη. Εἶναι κλοπὴ τοῦ ἑαυτοῦ μας.

— Αὐτὸ μοῦ ἀρέσει, διδάσκαλε. Καὶ τώρα;

— Τώρα μὲ τὴν ἀνθρωπίνη ἀξιοπρέπεια ξυπνήσε μέσα μου με τίς πρῶτες πνοές τοῦ Ἀπρίλη καὶ μοῦ κίνησε ἀπειλητικὰ τὸ δάκτυλο. Καὶ ὅταν εἶδα πάλι χθὲς τὸ βράδυ ἕναν χοντρὸ κύριο, με ὑπερήφανη κοιλιά καὶ ἐπίσημο σβέρκο, νάποκνηθῇ δίπλα μου ἀπάνω στὴν καρέκλα του, μοῦ ἦλθε ἡ ὁρεξίς νὰ τὸν ἀρπάξω ἀπ' τὸ λαιμὸ καὶ νὰ τὸν πνίξω. Σηκώθηκα βιαστικά καὶ βγήκα ἔξω στοῦ φεγγάρι. Κολύμησα τὴν ψυχὴ μου στοῦ φῶς του καὶ σήμερα πρῶτ' ἔφυγα ἀπ' τὴν πόλι, ἀπὸ φόβο μήπως ἐγκληματίσω.

— Ἡρθате σὲ ὥραία στιγμή, διδάσκαλε. Ἡ ἀνοιξίς σαλπίζει με χίλιες μικρὲς λευκὲς καὶ τριανταφυλλίες σάλπιγγες τὸν ἔρχομό της. Ἡ Περσεφὼν μετακομίζεται ἀπ' τὸν Ἀδη. Στρώνει τὰ ταπέτα της τὰ βελουδένια στὸ λησιμονημένο της παλάτι καὶ κρεμνάζει ὀλοτρόγυρα τὶς ὥραιότερες ζωγραφιές της καὶ στρώνει τὰ κρεβάτια της με χλὸν καὶ λουλούδια. Καὶ μὰς προσκαλεῖ.

— Εἶσαι φλύαρος, καλὲ μου φίλε, σὰν ποιητής. Καὶ ὑποθέτω ὅτι ἡ Περσεφὼν δὲν σ' ἔχει στὸν κατάλογο τῶν καλεσμένων της. Ἡ ἐρωμένη τοῦ Πλούτωνος, ἔμαθε κάτω στὰ βασίλειά του, νάποστρέφεται τὴ φλυαρία καὶ νὰ λατρεύῃ τὴ σιωπὴ. Ὅλοι οἱ φλύαροι θὰ μείνουν ἔξω ἀπ' τὸν νυμφῶνα της. Θὰ μείνουν με τὴ φλυαρία τους.

— Καὶ οἱ ποιηταί, πού ψάλλουν τὴν Ἀνοιξί;

— Πρῶτοι αὐτοί. Εἶναι ἡ μοῖρα τους. Νὰ τραγουδοῦν αὐτοὶ γιὰ νὰ χορεύουν οἱ ἄλλοι. Ὁ χορὸς εἶναι ἡ μεγαλύτερη σοφία καὶ τὸ μεγαλύτερο καθήκον τοῦ ἀνθρώπου. Μόνο χορεύοντας κανεὶς μπορεῖ νὰ βρῇ τὸν δρόμο τῶν παραδείσων.

— Θέλετε νὰ βγοῦμε ἔξω στὸν κάμπο, διδάσκαλε; Θὰ σὰς δείξω ὅλα τὰ δέντρα πού ἀνθίσαν σήμερα τὴν αὐγὴ.

— Ὅχι. Ἐνήστεψα τόσον καιρὸ τὴν ὥραιότητα, ὥστε μιὰ μεγάλη καὶ ἀπότομη δόσις, μποροῦσε νὰ μοῦ φέρῃ τὸν θάνατο. Εἰμεθα καλὰ ἐδῶ. Τὸ φῶς φθάνει διακριτικὸ ἐδῶ μέσα καὶ ἡ μυρωδιά τῆς πασχαλιάς, πού ἐρεθίζει τὸν ἀέρα, μὰς προσφέρεται σὲ ὁμοιοπαθητικὴ δόσι. Στὴν ἡλικία μου ἡ ἀνοιξίς, «εἰς μεγάλας δόσεις» εἶναι ἐπικίνδυνη. Δὲν βλέπεις πόσοι γέροι πεθαίνουν τὸν Ἀπρίλη; Ἀφοῦ ὑπέφεραν ὅλα τὰ χιόνια τοῦ χειμῶνος, δὲν μποροῦν νὰ θῶνουν στὰ χιόνια πού τινάζει ἀποπάνω τῆς μιὰ μυγδαλιά. Ἡ ὁμορφιά τοὺς δηλητηριάζει.

— Ἐσεῖς μιλεῖτε γιὰ τὸν θάνατο; Δὲν τὸν φοβηθήκατε ποτέ σας.

— Ναί. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἤθελα νὰ πεθάνω τὴν ἀνοιξί. Ποτέ.

— Ἀλήθεια!

— Ὅποιος πεθάνῃ σήμερα χίλιες φορὲς πεθαίνει εἶπε ὁ ποιητής.

— Δὲν εἶναι αὐτό. Ἀλλὰ τὸ νὰ πεθάνῃ κανεὶς τὴ στιγμή, πού ὅλα τὰ πράγματα ζοῦν τὴν ἐντονώτερον ζωὴ τους, εἶναι σὰ νὰ κἀνῃ μιὰ ἰδιοτροπία κακοῦ γούστου. Κ' ἐκτός ἀπ' αὐτὸ μιὰ προσβολὴ κατὰ τῆς καλαισθησίας. Δὲν ἤθελα νὰ λερώσω τὴν ὁμορφιά τῆς φύσεως μ' ἕνα πτώμα.

— Ὡστε ἂς ζήσουμε, διδάσκαλε.

— Ναί, ἂς ζήσουμε καὶ ἂς ἀγαπήσουμε.

— Εἶναι ἀπαραίτητον αὐτό;

— Περισσότερο ἀπὸ ἀπαραίτητο. Δὲν ἔχομε κανένα δικαίωμα νάντιζοῦμε τὴν ἀνοιξί χωρὶς ἔρωτα. Οἱ ἀνθρώποι πού βγαίνουν εἰς τοὺς κάμπους καὶ τὰ περὶ βόλια, γιὰ νὰ χαμοῦν ἕνα μοναχικὸ περπάτο, εἶναι τὸ κομικώτερο θέαμα πού μπορεῖ νὰ φαντασθῇ κανένας. Ὅλη ἡ φύσις ἀγαπᾷ τριγύρω. Δένδρα, λουλούδια, πουλιὰ, ἔντομα, κάθε μικροσκοπικὸς κόσμος ζωῆς, ὅλα φλερτάρουν ζευγαρωμένα. Ἐνας μοναχικὸς διαβάτης μέσα εἰς τοὺς γάμους αὐτοὺς μοιάζει με ἀδιάκριτον θεατὴ, πού κυττάζει ἀπὸ τὴν κλειδαρότρουπα.

— Καὶ ὅμως, διδάσκαλε, καὶ γιὰ τὸν πιὸ ἔρσημον, ἡ φύσις, αὐτὴ τὴ στιγμή, εἶναι μιὰ παρηγορία.

— Θέλεις νὰ πῇς τυραννία. Ἄν δὲν μπορῇς νὰ κάνῃς τὴ στιγμή αὐτὴ, ὅ,τι κάνει ὅλη ἡ φύσις, εἶναι προτιμώτερο νὰ κλεισθῇ μέσα στοὺς τέσσερες τοίχους τῆς κάμαράς σου. Ἡ φύσις μόνη της δὲν ἔχει κανένα ἐνδιαφέρον. Εἶναι ἀπλῶς ἕνας διάκοσμος τῆς ἀγάπης μας. Τὸ ὥραιότερο τοπίο δὲν μὰς ἀρέσει, παρὰ ὡς ἕνα περιβάλλον γιὰ ἕνα ἐναγκαλισμό.

— Καὶ ὅμως μπορεῖ νὰ γὰρᾷ κανένας τὴ φύσι γιὰ τὴ φύσι.

— Εἶναι ἀπάτη. Μέσα σ' ὥραιότερο τοπίο ὅταν δὲν ἔχομε νὰ τοποθετήσωμε μιὰν ἀγάπην σημερινή, τοποθετοῦμε μιὰν ἀγάπην παλιὰ ἢ μιὰν ἀγάπην τοῦ μέλλοντος. Μιὰ ἀνάμνησι ἢ μιὰ ἐλπίδα. Καὶ αὐτὸ μὰς κάνει νὰ νομίζομε πὺς ἀγαποῦμε τὴ φύσι γιὰ τὴ φύσι. Μιὰ ἀγάπη ὑπάρχει μονάχα. Ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ὅλα τὰλλα εἶναι πλάνη.

Ίδιον αἱ μεγάλοι καὶ ἀδάμαστοι πτέρυγες, αἱ σὺζουσιν τὸν ἀέρα τῶν τόπων καὶ τῶν καιρῶν. Καὶ κανέναν δὲν θ' ἀρνήθῃ ὅτι ὁ Λευκάδιος ραμφιδὸς κρατεῖ ἀπὸ τὴν γενεάν τῶν αἰτῶν. Δύο μεγάλοι πτέρυγες πλαταγίζουν μέσα εἰς τὸν κόσμον τὸν ἰδικόν του, τὸν κόσμον ὅπου πνέουν δυνατοὶ άνεμοὶ καὶ κινεῖνται μεγάλα, μαῦρα σύννεφα καταιγίδος. Καὶ τώρα ποῦ τὰ μεγάλα περὰ τὰ ἐσκόρπισεν ὁ κεραυνὸς ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν ἐνὸς Ὀλύμπου ἢ μᾶς Ὁσας, τὸ ἡρωϊκὸν πλατάγισμά τους ἀκούεται ἀκόμα καὶ θάκουεται διὰ πολλὴν καιρὸν, ὡς μῆνυμα μᾶς ὁρμῆς ποῦ ἐπέρασε χωρὶς νὰ σβύσῃ.

Π. Νρ.

ΕΛΛΑΒΑΜΕΝ μὲ πολλὴν ἐνδιαφέρον ἕνα βιβλίον *Τὸ Σουδάν* τοῦ Γεν. Προξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κ. Ν. Σκωτίδης, ἀπὸ τὸ Ἑθνικὸν Τυπογραφεῖον. Ὁ κ. Σκωτίδης, ὁ ὁποῖος ἐκτάκτως τιμᾷ διὰ τῆς συνεργασίας του τὰ «Παναθηναῖα», μᾶς δίδει εἰς 60 σελίδας εἰκόνα τοῦ Σουδάν, ὅπου εἶχε μεταβῇ κατ' ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεως πρὸς μελέτην χάριν τῶν ἐκεῖ ἐλληνικῶν συμφερόντων. Αἱ ἐλληνικαὶ κοινότητες τοῦ Σουδάν εἶναι πολυπληθέστεραι καὶ ἐκ τῆς ἑυρωπαϊκῆς καὶ ἡ μέριμνα ἐπομένως τῆς Κυβερνήσεως πολλὴ δικαιολογημένη. Εἰς τὸ Καρτούμ π. χ. ἐπὶ 16528 κατοίκων ὑπάρχουν 3000 Ἕλληνες, μόνον δὲ 460 ἄλλοι Εὐρωπαῖοι. Ἐπὶ 397 καταστημάτων, τὰ 285 ἀνήκουν εἰς ἰθαγενεῖς, 78 εἰς Ἕλληνας καὶ 34 εἰς λοιποὺς Εὐρωπαίους.

«Ἡ μεγάλη Δύναμις, λέγει ὁ κ. Σκωτίδης εἰς τὸν ἐπίλογον τοῦ βιβλίου του, ἡ κατέχουσα σήμερον μετὰ τῆς Αἰγύπτου τὸ Σουδάν ἀπὸ ὀκτώ μόλις ἐτῶν, ἡ θαυμασιώσως ἀναπτύχουσα πανταχοῦ τοῦ κόσμου τὸ ἀποικιακὸν σύστημα, δὲν ἦτο δυνατόν ἢ νὰ ἰδρῇ καὶ ἐν Σουδάν, πρὸς τὸ ἥμισυν σχεδὸν συμπάσης τῆς Εὐρώπης ἀναλογουμένη τὴν ἐπιφάνειαν, εὐρύτατον ἀποικιακὸν οἰκοδόμημα ἐπὶ στερεωτικῶν βάσεων, ἡ κυριωτάτη τῶν ὁποίων, κατ' ἐμὲ, εἶναι ἡ ἠθικὴ ἐπιβολὴ ἣν ἀσκεῖ θαυμασιῶς διὰ μικροῦ μόνου ἀγγλοσοῦδακικοῦ στρατιωτικοῦ σώματος ἐπὶ εὐρυτάτης χώρας καὶ ἐπὶ ἡμιαγρίων κατοίκων, οὔτινες πρὸ ὀλίγου ἐτι χρόνου λυσσοδῶς συνεκρούοντο μετ' αὐτῆς».

Ὁ συγγραφεὺς θίγει κατόπιν τὸ ζήτημα τῆς μεταναστεύσεως τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ Σουδάν. Ἀποτρέπον πρὸς τὸ παρὸν τὴν μετάβασιν γεωργῶν, ἀφοῦ ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἀνάγκην τοιούτων, συμβουλεύει αὐτὴν εἰς τὰς ἄλλας ἐργατικὰς τάξεις, ξυλουργούς, κτίστας, λιθοξόους, βαφεῖς κλπ. τοὺς μὴ ἔχοντας ἐργασίαν ἐν Ἑλλάδι, ἀρχιτέκτονες, μηχανικοὺς, ἐνεκα τῶν οἰκοδομῶν καὶ δημοσίων ἔργων τὰ ὁποῖα γίνονται εἰς τὸ Σουδάν ἄλλα καὶ οἱ μικροεμποροὶ ἡμποροῦν νὰ εὕρουν κατάλληλον ἔδαφος πρὸς ἐργασίαν ἐκεῖ.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σκωτίδης εἶναι ἄξον μελέτης καὶ τιμᾷ τὸν συγγραφέα.

Μ.

Εὐχαριστήσις μας εἶναι μεγάλη, δασκὶς βλέπομεν Ἕλληνας ἐπιστήμονας, καὶ μάλιστα νέους τὴν ἡλικίαν, νὰ ἐργάζονται ἐλκρινῶς, μεθοδικῶς καὶ ἐπιτυχῶς, προάγοντες τὴν ἐπιστήμην εἰς τὸν κλάδον του ἑαυτοῦ.

Τονίζομεν τὰς τρεῖς αὐτὰς λέξεις, διότι πρέπει τέλος πάντων νὰ μάθουν οἱ νέοι ποῖος εἶναι ὁ δρόμος τῆς ἀληθινῆς Ἑπιστήμης, ἂν θέλουν νὰ ἰδρῶσιν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν ποτὲ μητέρα τῶν Ἑπιστημῶν καὶ τῆς Ἑρευνῆς, πραγματικὴν ἐπιστημονικὴν κίνησιν.

Εὐλικρινὴς εἶναι μία ἐργασία, ὅταν γίνεται μὲ πόθον νὰ συνεισφέρῃ κατὰ τὴν νῆον, ὅταν δὲν γίνεται χάριν διαφημίσεως, καὶ ὅταν δὲν εἶναι μετάφρασις, συμπλήρωμα ἢ συνονθύλευμα ὑπὸ τύπον δῆθεν πρωτοτυπίας.

Μεθοδική γίνεται ἡ ἐργασία, ἂν στηρίζεται ἐπὶ σχεδίου κατὰ τὸ ὁποῖον τὰ παραγεμίσματα πρὸς ἐπίδειξιν ὄργου ἢ πολυμαθείας ἀπορρίπτονται, καὶ μόνον τὰ

ἀπαραίτητα, τὰ ἀπολύτως ἀναγκαζοῦντα ἐπιχειρήματα ἐκλέγονται καὶ κατ' ἀλληλουχίαν ἐκτίθενται συντόμως τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἰσχυρὰ καὶ ἀκλόνητα.

Ἐπιτυχὴς πλέον γίνεται ἡ ἐργασία τοῦ ἐπιστήμονος, ὅταν ἔχῃ τὰ δύο προηγουμένα προσόντα, καὶ εἶναι ἀξία τοῦ κόπου διότι ἂν καταπονηθῇ τις νὰ γράφῃ «εἰ κύνες εἶχε Κύνλων» ἐπὶ παραδείγματι, καὶ ἂν ἐλκρινῶς καὶ μεθοδικῶς ἐργασθῇ, δὲν ἔκαμε τίποτε.

Αὐτὰς τὰς σκέψεις μᾶς ἐνέπνευσαν τρεῖς ἐργασίαι τοῦ κ. Νίκου Α. Βέη, ἐπιμελοῦς βυζαντινολόγου καὶ γενναίου ἐρευνητοῦ.

Ὁ συγγραφεὺς δὲν παρουσιάζεται διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸ κοινόν· ὁ ἐπιστημονικὸς του βίος ἀριθμεῖ μίαν ἴσως δεκάδα ἐτῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν πολλὰς τοιαύτας προκαταρκτικὰς μελέτας ἔχει γράφει. Δὲν εἶναι μακρὰν ὁ καιρὸς, ὅπου θὰ γράφῃ καὶ ἐκτενέστερα καὶ εὐρύτερα ἔργα. Ἡ ἀρχὴ εἶναι καλὴ· μὲ τοιαύτας ἐργασίας γίνεται κανεὶς μικρὸς καὶ προχωρεῖ νὰ γίνῃ μεγάλος, ἐν ᾧ ὅταν ἀρχίσῃ τις ἡ διανοηθῇ νὰ ἀρχίσῃ τὸν ἐπιστημονικὸν του βίον μὲ ἔργα μεγάλα καὶ ἐκτεταμένα οὐδέποτε γίνεται μεγάλος, διότι οὐδέποτε ὑπῆρξε μικρὸς.

Ἄλλ' ἂς ἐλθωμεν εἰς τὰ τρία ἐργίδια τοῦ κ. Βέη· τὸ πρῶτον ἐπιγράφεται «*Η Τρίπολις πρὸ τοῦ 17ου αἰῶνος*» καὶ ἐτυπώθη τὸ πρῶτον εἰς τὴν «*Ἀθηρὰν*» τῆς Ἑπιστημονικῆς Ἑταιρείας περιέχον τὸ ὅλον σελίδας 16.

Εἰς αὐτὴν ὁ κ. Βέης συμπληρώνει τὸν διδάσκαλόν του κ. Σπ. Λάμπρου, ὁ ὁποῖος ἐγραφε ὅτι «*ἡ Τρίπολις ἀνεφάνη ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος*».

Ἄλλ' εἰς τὴν ἐγγραφήν τοῦ 1469, ὅπου περιγράφονται *καστρα*, ἀναφέρεται ἡ Τρίπολις ὡς κάστρον καὶ μάλιστα κατεστραμμένον· ἰδοὺ ἐν κέρδους 250 ἐτῶν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαδικῆς μητροπόλεως. Κατόπιν ὁ κ. Βέης εὔρε καὶ εἰς τὸν χάρτην τοῦ Γκαστάλδης καὶ εἰς ἄλλους νὰ ἀναφέρεται ἡ Τρίπολις τῷ 1545 ὡς μέρος κατοικοῦμενον ἄξιον λόγου. Εἰκάζει δὲ ὁ κ. Βέης ἐν τέλει ὅτι πιθανῶς συνεπῆχθη ἡ Τρίπολις ἐπὶ τῆς δεσποτείας Μανουὴλ τοῦ Κατακουζηνοῦ καὶ Θεοδώρου Παλαιολόγου τοῦ Α' κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα.

Ἡ δευτέρα διατριβὴ τοῦ ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ Κρουμβάχερ (ἐννοεῖται ὅτι θὰ ἦτο πολὺ νὰ ἀπαιτήσῃ κανεὶς νὰ ἔχῃ ὅμοιον περιοδικὸν ἢ Ἑλλάς), τὸ ὁποῖον φιλοξενεῖ καὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλων Ἑλλήνων τὰς ἐργασίας· φαίνεται ὅτι μεταξὺ τῶν οἱ Ἕλληνες δὲν ἡμποροῦν νὰ ἀνέχωνται ἰδικόν των ἀρχηγόν, διότι ὅλοι θέλουν νὰ εἶναι ἀρχηγοί, ἀλλ' ὡς ἐργάται ὑπὸ ξένον αὐθέντην μένουσιν εὐχαριστήσιμοι καὶ ὑποταζόμενοι.

Εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν (σελίδες 6) συμπληρώνει ὁ κ. Βέης ἄλλον πνευματικὸν του πατέρα, τὸν ἴδιον Κρουμβάχερ, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ σφῶδρον ἔργον του περὶ τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας λέγει ὅτι *Ἰωσήφ Καλοθέτης* ὁ ἡσυχαστὴς εἶναι ἄγνωστος.

Ὁ κ. Βέης εὔρε πολλοὺς (18 τὸ ὅλον) καὶ λίαν σημαντικοὺς λόγους τοῦ Καλοθέτου τούτου εἰς τὴν μονὴν Ἀγ. Ἀθανασίου τοῦ Δήμου Λευκασίας τῶν Καλαβρυτῶν. Ἐξ αὐτῶν θέτει τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐννοιαν. Εἰς ἡμᾶς ὁ Καλοθέτης φαίνεται πολὺ δεινὸς εἰς τὰ προοίμια του, τὰ σχεδὸν δημοσθένεια ὀλίγον. Δι' ἐπιτυχῶν δὲ παρατηρήσεων ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ Καλοθέτης οὗτος ἦτο πιθανῶς τῆς περιφέρειας καὶ εὐγενοῦς Χιακῆς οἰκογενείας. Οἱ λόγοι τοῦ Καλοθέτου εἶναι μία δεινὴ πολεμικὴ κατὰ τῶν ἀφρέσεων τοῦ Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου, οἱ ὁποῖοι συνετίραξαν τὸ Βυζαντινὸν κράτος μὲ τὰς ἰδέας των, καὶ ἠνάγκασαν πάντα γνωρίζον τὸ ἀλφάβητον κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα νὰ ἀφίρῃ τὸ ἔργον του καὶ νὰ ἀναιρῇ αὐτοὺς, πράγμα, τὸ ὁποῖον ἔφερε τὴν παραλυσίαν τοῦ κράτους.

Ἡ τρίτη ἐργασία τοῦ κ. Βέη ἀναφέρεται εἰς τὸ *Ἀστρος* τῆς Κυνουρίας καὶ τὴν διαδεδομένην ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τοπωνυμίαν *Ἄσια*. Καὶ αὐτὴ ἡ διατριβὴ (σελίδες 16) ἐφιλοξενήθη εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ Κρουμβάχερ.

Εἰς αὐτὴν ἀποδεικνύει ὅτι τὸ *Ἀστρος* μνημονεύεται ἤδη τῷ 1256 (ὁ κ. Λάμπρος εἶχε φέρει τὸ *Ἀστρος* εἰς τὰ 1293), ὅτι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον μὲ τὸ *Ἀσπρίται*, ὡς ἐνόμιζον ὁ Χόπφ καὶ ὁ κ. Λάμπρος, καὶ τὸ πολὺ σπουδαῖον ὅτι τὸ κάστρον Λά. Ἐστέλλα, τὸ ὁποῖον ἔκτισεν ὁ Βιλλαρδουίνος τῷ 1256, δὲν εἶναι τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν, ὡς πάντες ἐνόμιζον, ἀλλὰ τὸ σήμερον λεγόμενον Κάστρο τῆς Ὠραιᾶς παρὰ τὸν Ἅγιον Πέτρον, τὸ ὁποῖον πάλιν εἶναι αὐτὸ τὸ *Ἀστρος* (τὸ Ἐπάνω Ἀστρος, διότι ἦτο διμερὲς τοῦτο).

Ἡ δὲ τοπωνυμία *Ἄσια* προήλθεν ἐκ τοῦ δένδρου Ἄρια δρύς, ὡς πολλοὶ τόποι ἔχουν λάβει ἐκ δένδρων τὰ ὀνόματα· ὥστε τίποτε δὲν ἔχει νὰ κάμῃ μὲ τὸ Ἄρης καὶ οὔτε Ἄρεια πρέπει νὰ γράφεται.

Αὐταὶ αἱ μικραὶ ἐργασίαι, αὐτὰ τὰ μικρὰ λιθάρια εἰς τὸ οἰκοδόμημα τῆς Μεγάλης Βυζαντινολογίας, πραγματικά, γερὰ, ἀσάλευτα εἰς τὴν μικρότητά τους, προερχόμενα ἀπὸ νέους Ἕλληνας ἐπιστήμονας, μᾶς ἐνθουσιάζουν. Καὶ θὰ νῆχόμεθα νὰ τὰ ἐβλέπομεν καὶ ἀπὸ ἄλλους νέους, οἱ ὁποῖοι κακῶς φιλοδοξοῦν νὰ γράφουν ἐκτεταμένα βιβλία, ἀγνοοῦντες ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ «*μέγα βιβλίον, μέγα κακόν*», ἔχει δυστυχῶς ἀκόμη τὴν ἀληθινήν του πλειστάκις σημασίαν.

Εἰς τὴν τρίτην πράξιν ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ σκηνὴ μετὰ τὴν *Ρέα* καὶ *Λυσία* καὶ ἡ τελικὴ σκηνὴ τῆς αὐτοκτονίας τῆς *Ρέας* ἐπὶ τοῦ νεκροῦ *Λυσία* μὲ τὸν γυναικεῖον χορὸν, ὅστις ψάλλει τὸ ᾄσμα τοῦ ἔρωτος καὶ φαίνει μὲ ἀνθὴ τοὺς νεκροὺς ἐραστάς, σκηνὴ ἐκτάκτου λυρισμοῦ.

Ὁ Σαμάρας, ὅστις καὶ διηύθυνε τὸ ἔργον, ἐκλήθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς εἰκοσάκις.

+ **Χριστιανὸς Βέλκερ**

Μία μπαζέττα ἡ ὁποία εἶχεν ἡλεκτρίσῃ τὰς αἰσθηματικὰς καὶ ἐνθουσιώσας Ἀθήνας τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὁθωνος καὶ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου τοῦ Α'. ἐξέλιπεν πρὸ τινος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστιανοῦ Βέλκερ, ἀποστράτον γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν στρατιωτικῶν μουσικῶν μας. Ὁ Βέλκερ γεννηθεὶς τὸ 1820 εἰς τὸ Βιπόντιον τοῦ Βαναρικοῦ Παλατινάτου κατήλθεν ἐν ἔτει 1833, μόλις 14 ἐτῶν, μετὰ τοῦ ἐθελοντικοῦ Βαναρικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπου κατετάχθη εἰς τὴν μουσικὴν διδασχὴν τὰ πρῶτα αὐτῆς στοιχεῖα ἀπὸ τὸν ἀρχιμουσικὸν Μάγγελ.

Μετὰ τέσσαρα ἐτὴ μετέβη εἰς τὸ Μόναχον πρὸς εὐρύτεραν μουσικὴν μόρφωσιν ὁπόθεν μετὰ τετραετὴ σπουδὴν, μὴ δυνήθεις νὰ κατανικήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπέστρεψεν καὶ κατετάχθη εἰς τὴν μουσικὴν, κατ' ἀρχὰς ὡς βοηθὸς τοῦ ἀρχιμουσικοῦ. Βραδύτερον προήχθη εἰς ἀρχιμουσικὸν ὑπηρετήσας μέχρι τοῦ 1895 ὁπότε ἀπεστρατεύθη ὡς ταγματάρχης γεν. ἐπιθεωρητῆς τῶν μουσικῶν τοῦ κράτους, μετὰ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν 55 ἐτῶν. Ὡς συνθέτης ὁ Βέλκερ δὲν διεκρίθη, μερικά δὲ ἔργα του Βάλς, Πόλκες, Μαζούρκες κ.τ.λ. εἶναι ἀνάξια λόγου.

Ἡ ἐδικοτῆς του κυρίως ἦτο ἡ ἀριστοτεχνικὴ διεύθυνσις τῆς Μπάντας, ἰδίως εἰς τὰ μελοδράματα τῆς παλαιοῖταλτικῆς σχολῆς, συγχρόνου τότε παραγωγῆς καὶ ἐνδιαφέροντος.

Θ. Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Εἰς τὸ Ὁδεῖον Ἀθηνῶν ἡ τελευταία συναυλία τῶν διπλωματούχων προσεῖλκε πολλὴν κόσμον, τόσον μάλιστα ὥστε ὁ ὑποφαινόμενος βραδύνει ὀλίγον ἡναγκάσθη νὰ... ἀπέλθῃ!

Εἰς τὸ Ὁδεῖον Λόττινερ μία ματινέ μᾶς ἔδωκε λαμπρὰς ὑποσχέσεις διὰ τῆς ἐκτελέσεως ἐνὸς κοινοῦ καὶ διὰ τῶν ἑσμάτων τῶν Δσων Κατσαρά καὶ Γζίνης.

Ἐπίσης εἰς τὸ αὐτὸ Ὁδεῖον ἐδόθη ἡ τρίτη τοῦ «*Ρόδου*» μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν, μὲ πολλὰ bis, μὲ ἐμφραστικώτερον τραγούδι τοῦ τενόρου κ. Βενιζέλου καὶ μὲ μίαν ἀρετὰ εὐέλπιν ἀπαρχὴν ὡς σολίστ τῆς Δσος Ζαλάτα καὶ τῆς μικρᾶς Δσος Πόπης Κορέση.

Θ. Γ. Σ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ΜΕΤΑΞΥ τῶν μουσικῶν σχολῶν αἵτινες ἀλληλοδιδάχως ἀνεδείχθησαν, βεβαίως μία τῶν κοινωτικῶν, τῶν μᾶλλον πρωτοτύπων, εἶνε ἡ σύγκρισις ὁμοεικῶν. Ὅχι ἡ μουσικὴ τῶν Ρομπινιστῶν, τῶν Τσαϊκόβσκι καὶ τῶν ἄλλων ἀνεῦ προσωπικῆς ἐμπειρίας ὁπαδῶν καὶ τῆς κλασσικῆς γεωμανικῆς τέχνης· ἀλλ' ἐκεῖνη ἥτις ἀναζητεῖ τὴν ζωὴν καὶ τὴν δυνάμιν τῆς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ὁμοεικῶς λαοῦ ὅπως ἐκφαίνεται εἰς τὰ παντοῖα ἄσματα τὰ ἀντηχοῦντα ἀνὰ τὰς εὐρεῖας στέπας ἡ πρὸ τῆς ταπεινῆς ἐστίας τοῦ χωρικοῦ. Ὁ Γλίγκα πρῶτος περὶ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος, ἂν καὶ ἀτελῶς, ἐνόησε τὴν ἀνάγκην τῆς πρὸς τὴν λαϊκὴν μουσικὴν ἀναδρομῆς, καὶ πρῶτος τῆς ἔδωκε θέσιν, δευτερεύσαν ὁμοῦς ἀκόμη, εἰς τὰ ἔργα του. Εἰς τὰ τελευταῖα ἐτὴ τοῦ λήξαντος αἰῶνος μόλις ἡ ἐπικράτης καθαρῶς ἐθνικῆς μουσι-

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἡ «*Ρέα*» τοῦ Σπ. Σαμάρα

Ὁ διαπρεπὴς ὁμογενὴς μουσουργὸς κ. Σπ. Σαμάρας νέον θρίαμβον κατήγαγε πάλιν μὲ τὸν νέον του μελόδραμα «*Ρέα*» παρασταθὲν πρὸ τινος εἰς τὸ θέατρον «*Βέρδη*» τῆς Φλωρεντίας. Ἡ «*Ρέα*» εἶναι τὸ πέμπτον μελόδραμα τοῦ κ. Σαμάρα. Πρῶτον ἔρχεται ἡ τόσον ἐπιτυχούσα «*Flora mirabilis*» παρασταθεῖσα εἰς τὴν Σκάλα τοῦ Μιλάνου, κατόπιν ἡ «*Μάρτυς*» ἢ «*Storia d' amore*» παρασταθεῖσα εἰς τὸ *Lirico* τοῦ Μιλάνου, ἢ «*Mlle de belle Isle*» παρασταθεῖσα εἰς τὸ *Politeama* τῆς Τζένοβας καὶ τελευταῖον ἡ «*Ρέα*». Τὸ λιμπρέττο τῆς «*Ρέας*» γραμμένο ἀπὸ τὸν Μιλιέ ἔχει ὡς ἑξῆς: Ἡ σκηνὴ ὑπόκειται ἐν Χίφ κατὰ τὸν 14'. αἰῶνα ὅτε αὕτη διετέλει ὑπὸ τοὺς Γενουηνοὺς. Ἡ «*Ρέα*, σύζυγος τοῦ Γενουηνοῦ Σπίνολα, ἀγαπᾷ νέον τινὰ Χίον πατριώτην *Λυσία*, πνέει δὲ μένεα κατ' αὐτῆς ὡς ἀποκρουόμενος ὁ Βενετὸς Γουάρκας. Τὸν *Λυσία* ὁμοῦς ἀγαπᾷ ἐπίσης, κρυφά, καὶ ἡ Δάφνη ἡ κόρη τοῦ Σπίνολα. Καὶ ὁ Βενετὸς ἀντεραστῆς τοῦ *Λυσία* θέλων νὰ ἐκδικηθῇ, πείθει τὸν Σπίνολα νὰ δώσῃ εἰς τὸν *Λυσία* τὴν κόρην του σύζυγον, ἀφοῦ καὶ αὕτη τὸν ἀγαπᾷ.

Ἡ «*Ρέα*» τότε καὶ ὁ *Λυσία* πρὸ τοῦ κινδύνου ἀποφασίζουν νὰ φύγουν. Ἀλλὰ τὴν τελευταίαν στιγμήν ὁ Γουάρκας δολοφονεῖ τὸν νέον, ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ὁποίου ἐκπνέει μετ' ὀλίγον δηλητηριασθεῖσα καὶ ἡ *Ρέα*.

Ἡ μουσικὴ τῆς «*Ρέας*» γραμμένη κατὰ τὴν νεοῖτα λικὴν σχολήν, τῆς ὁποίας ὁπαδοὶ καὶ μεταρρυθμισταὶ εἶναι οἱ Puccini, Mascagni, Giordano, Leoncavallo, Giléa, Franchetti κ.τ.λ. ὑπερήρесе. Ἡ μελωδία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν, χωρὶς ἐννοεῖται νὰ παραμεληθῇ καὶ ἡ ὀρχήστρα ἡ ὁποία ἀπεναντίας ἔχει δρᾶσιν πλουσιωτάτην. Ἐκτὸς τούτου ὁ Σαμάρας ἔσχεν τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν «*Ρέα*» ὡς ἐκ τῆς ὑποθέσεώς της, νὰ παρεμβάλῃ καὶ μερικάς δημοτικὰς ἑλληνικὰς μελωδίας αἱ ὁποῖαι ἐκρίθησαν εὐμενέστατα ἀπὸ τὸ μουσικώτατον ἐκεῖνο κοινόν.

Ἀξιοσημείωτα μέρη τοῦ ἔργου εἶναι ἡ ῥομάντζα τοῦ *Λυσία* καὶ ὁ χαιρετισμὸς τῆς Δάφνης, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ἄρια τοῦ Γουάρκα ὡς καὶ τὸ duetto μετὰ τὴν *Λυσία* - *Ρέα* εἰς τὴν πρώτην πράξιν.

Εἰς τὴν δευτέραν πράξιν κατεχειροκροτήθη τὸ solo τῆς *Ρέας* πληρὲς πάθους καὶ δραματικότητος ὡς καὶ τὸ finale duetto μετὰ τὸν Γουάρκα - *Ρέα*.

κῆς ἐτελέσθη διὰ τῆς μεγαλοφυΐας πλειάδος ὅλης μουσικῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα τοῦ Μπαλακίρεβ τοῦ Μπορόντιν καὶ τοῦ Μουσόργκσκυ ὅπως πρωτεύουσιν κατέχουν θέσιν. Οἱ μουσικοὶ αὗτοί δὲν περιωρίσθησαν νὰ δανεισθοῦν ἀπὸ τὴν δημόδι μούσαν μερικὸς ὅμιλος καὶ ἐπιδιώξῃς μελωδίας· ἐπράξαν τι καλλίτερον· ἐπῆραν αὐτὴν τὴν λαϊκὴν ψυχὴν καὶ διέπλασαν μελωδίας καὶ ἀρμονίας συμφώνους πρὸς τὰς ἐμπνεύσεις τῆς καὶ μὲ ὅλην τὴν τελειότητα τῶν νεωτέρων μέσων ἀπέδωκαν τὰ βίαια ἢ τρυφερά αἰσθήματα τοῦ ὁσώκου λαοῦ, τὸ ἀτέκνον μεγαλεῖον τῆς ὁσώκου πεδιάδος, τὸ μυστήριον τῶν ὁσώκων δασῶν· ὅποιοι ἤκουσε τὰς μελωδίας τοῦ Μπορόντιν θὰ ἡσθάνθη ὅλην τὴν ἀγρίαν καὶ ἀσιατικὴν σχεδὸν ποιήσιν τῆς ὁσώκου ψυχῆς. Καὶ εἰς τὰ συμφωνικά δὲ ἔργα αὐτοῦ καὶ τοῦ Μπαλακίρεβ ἡ αὐτὴ ζωντανὴ πρωτοτυπία περιβεβλημένη τὸν πλοῦτον τῆς τεχνικῆς συνθέσεως συνδυάζεται πρὸς τὴν πιστὴν ἀναπαράστασιν τῆς πατρίδος φύσεως.

Ἡ μουσικὴ αὐτὴ τόσον διάφορος τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν, κατ' ἀρχὰς ἐξέπληξε τοὺς ἀκούσαντας ἄλλα ταχέως τὸ θέλητρον τῆς πλημμυρούσης αὐτῆς ἐθιμολογίας τῶν ἀντιδράσεων καὶ τώρα ὅλον ἐν περισσώτερον θαυμάζεται καὶ ἐκτιμᾶται.

Εἰς τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως αὐτὸ μεγάλως συνετέλεσαν οἱ θαρραλέωτεροι καὶ νοσημονέστεροι μουσικοὶ κριτικοὶ καθοδηγήσαντες πρὸς νεοφανεῖς καλλονὰς τὸ πάντοτε συντηρητικὸν κοινόν.

Μεταξὺ δὲ τῶν πρώτων οὔτινες συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἐκλύσουν τὴν προσοχὴν πρὸς τοὺς ὁσώκους μουσικοὺς ἐν Γαλλίᾳ, ὑπερηφανυόμεθα καταλέγοντες τὸν ὁμογενὴ κ. Καλβοκορέσην, τὸν ὁποῖον καὶ ἄλλοτε εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναφέρωμεν, καὶ ὅστις διὰ πολυῶν ῥυθμῶν ἄρθρων καὶ διαλέξεων κατέστησε γνωστὰ τὰ ἔργα τῶν μουσουργῶν αὐτῶν· ἐξ ἁλλου, αἱ ἐρρυθμοὶ γαλλικαὶ τὸν μεταφράσεις τῶν κειμένων, ἐφ' ὧν οὗτοι ἐμελοποίησαν, παρὰ πάντων θαυμάζονται, θὰ συντελέσουν εἰς τὸ νὰ διαδόσῃν τὰ ἔργα αὐτὰ παρὰ τῷ κοινῷ. Ἄλλ' εἰς τὰ περὶ ὁσώκου μουσικῆς παρ' αὐτοῦ μέχρι τοῦδε λεχθέντα ἡ δημοσιεύθηκα, ὁ κ. Καλβοκορέσης τελευταίως προσέθεσεν ἔργον μεγάλης ἐπιβολῆς καὶ βαθείας μελέτης περὶ τοῦ Μουσόργκσκυ τοῦ ὁποῖου τὸ λυρικὸν δράμα Boris Godounoff μετ' ὀλίγων θὰ παιχθῇ εἰς Παρίσιον. Ὁ κ. Καλβοκορέσης, ἀναλύων τὰ ἔργα τοῦ συνθέτου, καταδεικνύει ὅλην τὴν πρωτοτυπίαν τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς τέχνης του, ἀψηφούσαν τοὺς τεθειμένους κανόνας οὔτινες δεσμεύουν τοὺς συγχρόνους μουσικοὺς· ὡς ἐκ τοῦ ὁρμεφύτου τῆς μουσικῆς αὐτῆς, ἡ ἐμπνευσις καὶ ἡ σύνθεσις ἀποτελοῦν τρόπον τινὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν, καὶ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς φαίνεται ἐναργέστερον ἡ καλλιτεχνικὴ ψυχὴ. Εἰς τὸ πλεονέκτημα αὐτὸ παρομοιοῦν ὁμοίως καὶ τινὰ μειονεκτήματα, ἀτέλειαι τινὲς τὰς ὁποίας ὑποδεικνύει ὁ κ. Καλβοκορέσης μετὰ πολλῆς εὐθυκρισίας. Ἰδιαίτερος ὅμως ἐπαγωγὸν καθιστᾷ τὴν μελέτην του ὅτι ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἐλλείψεων τοῦ Μουσόργκσκυ οὐδόλως ἐλαττώνει τὴν ἀκριβὴ ἐκτίμησιν τῶν καλλόνων τῆς μουσικῆς του ἄλλ' οὐδὲ τὸν θερμὸν ἐνθουσιασμόν διὰ τὸ νεανικόν τῆς σφρῆγος καὶ τοῦ ἐνότητος θέλητρον ποῦ διαχέεται ἐξ αὐτῆς.

Καὶ ἄλλη χώρα ὑπάρχει ὅχι μακρὸν ἡμῶν ὅπου ἡ δημόδης μοῦσα ἀναπαρέστησε τὰ κάλλη φύσεως ἀρμονικῆς, τοῦ οὐρανοῦ τὴν λάμψιν, τῆς θαλάσσης τὸν γέλωτα καὶ τῆς ἀγροτικῆς ψυχῆς τὰ ἀρχέγονα πάθη καὶ ἴσως τὰ μέρη τῆς μουσικῆς αὐτῆς νὰ εἶνε εὐμορφότερα καὶ πλεον πρωτότυπα ἀκόμη ἀπὸ τὰ τῶν σλαβῶν τοῦ βορρᾶ καὶ ὅμως οὐδεμία ἀκόμη ψυχὴ τεχνίτου ἀνεδείχθη ποῦ νὰ ἐμπνευσθῇ ἀπὸ τὰ μέλη αὐτὰ καὶ νὰ τοὺς δώσῃ ὅλην τὴν δύναμιν καὶ τὸν πλοῦτον τῆς νεωτέρας τέχνης, ἀναζωογονοῦσα τὴν νέαν ἑλληνικὴν μουσικὴν. Ἀς ἐλπίζωμεν ὅτι ἑλλην μουσικὸς

δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ἐμφανισθῇ δίδων νέαν λάμψιν εἰς τὸ καθαρῶς ἑλληνικὸν μέλος, τέκνον γνώσεως τῆς ἑλληνικῆς φύσεως· καὶ ἂς ἐλπίζωμεν ὅτι μουσικὸς κριτικὸς τῆς ἀξίας τοῦ κ. Καλβοκορέση θὰ ἀναλύσῃ καὶ θὰ συντελέσῃ νὰ διαδόσῃ τὸ ἔργον του ἀνὰ τὸν μουσικὸν κόσμον.

ΙΩΝ

Ο ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Β' ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑΝ

ΕἶΧΕ πολὺ τὸ μεγαλεῖον ἡ στιγμή τῆς ἀφίξεως τῶν Γερμανῶν Αὐτοκρατόρων τὴν 28 Μαρτίου. Ὁ ἥρεμος κερκυραϊκὸς οὐρανὸς ἐμαίνετο ἄγριος, ἐνῶ σιγὰ ἐπρωχόρουν ἡ θαλαμηγὸς πρὸς τὸν λιμένα.

Ὁλη ἡ Κερκυρα εἶναι στὸ πόδι. Οἱ Βασιλεῖς σπεύδουν εἰς προὔπαντην τοῦ αυτοκρατορικοῦ ζεύγους ἐπὶ τοῦ «Χοεντζόλλερν». Στὰς 2 μ. μ. ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν θαλαμηγόν. Τὸ πλῆθος ζητωκραυγάζει ἀκράτητον. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἀποδέχεται εὐχαριστημένους τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ λαοῦ.

Εἰς κάθε του ἔξοδον ὁ Κάϊζερ ἐπενεργεῖται θερμότητα. Ὁ λαὸς ἐκδηλώνει τρανῶς τὴν τιμὴν καὶ τὸν θαυμασμόν του πρὸς τὸν ἰσχυρὸν Αὐτοκράτορα. Ἡ διαμονὴ τῶν Αὐτοκρατόρων εἰς τὸ Ἀγύλλειον θὰ διαρκέσῃ δύο ἕως τρεῖς ἑβδομάδας. Ὁ Κάϊζερ κατακτᾷ γλῆγορα, μαζί με τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸν ὑπέρροχον ἡγεμόνα, τὴν ἀγάπην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τὸ αὐτοκρατορικὸν αὐτοκίνητον περιτριγυρίζεται ἀπὸ τὴν πλῆθος ὥστε δυσκολεύεται ἡ κίνησις του. Ὁ Γουλιέλμος χαίρετ' ἀπορηγὴς πρὸς τὴν λαϊκὴν ἐκδήλωσιν.

Ὁ Αὐτοκράτωρ εἰς κάθε του ἐμφάνισιν συνηθίζει νὰ φορῇ νέαν στολὴν σύμφωνα με τὴν περίστασιν. Αὐτὸ δίδει ἀφορμὴν εἰς πολλὰ ἐπεισόδια, τὰ ὁποῖα λέγουν νὰ τὸν διασκεδάζουν. Κατὰ τὸ ταξίδι του εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ 1902 οἱ σταλέντες πρὸς ὑποδοχὴν του ἐπίσημοι εἶχον διακρίνει ἐπάνω εἰς τὴν γέφυραν τοῦ «Χοεντζόλλερν» Γερμανὸν στρατιῶν. Ὅταν ἐφθασε τὸ πλοῖον, τρέχουν εἰς προὔπαντήσιν του, δὲν προσέχουν ὅμως εἰς τὸν ἄγγλον ναύαρχον ποῦ ἀπαντοῦν. Ἦτο ὁ Γουλιέλμος. Κατεβαίνουν εἰς τὰ σιδηροδρομικὰ σταθμὸν. Ἐκεῖ βλέπουν ἕναν ἀξιωματικὸν τοῦ 1ου συντάγματος τῶν Δραγόνων. Τὸν ἐκλαμβάνουν ὡς ἀπλοῦν ἀξιωματικόν. Ὁ Αὐτοκράτωρ πάλιν τοὺς ἐξέφυγε.

Ἡ Ρουμανίς ποιήτρια Ἑλένη Βακαρέσκου γράφει χαρακτηριστικῶς τὸν Γουλιέλμον:

«Ἡ παράδοξος καὶ ἐπιβλητικὴ αὐτὴ σιλουέττα ὀρθοῦται εὐθυτενῆς καὶ διανγῆς ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος τῶν συγχρόνων γεγονότων. Εἰς αἰῶνα, κατὰ τὸν ὁποῖον ἕκαστον ἄτομον ἔχει ἰδεῖ καὶ γνωρίσει τὰ πάντα καὶ τοὺς πάντας, ὁ αὐτοκράτωρ παραμένει μετὰ τῶν ὀλίγων προσωπικότητων, τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα προκαλεῖ αἰσθησὶν ὅταν λέγῃ τις: «τὸν εἶδα πρᾶγματι, ὡμίλησα μετ' αὐτὸν Γουλιέλμον Β'».

«Εἶνε φιλόδοξος ὑπὸ πᾶσαν ἐννοίαν τῆς λέξεως. Αἱ εὐρύτεραι φιλοδοξίαι του εἶνε ὡραῖαι καὶ ἀγναί, καίτοι ἐνίοτε δυνατόν νὰ ἐπισκιάζονται ὑπὸ ματαιοδοξίας. Ἀλλὰ ποσὺς δὲν βυθίζει τὸ βλέμμα του εἰς τὸ μέλλον διὰ νὰ προκαλέσῃ τὸ ἄφρονον ἐκεῖνο πλῆθος, τὸ καλοῦμενον ὑστεροφημία, ποσὺς δὲν ψιθυρίζει ἐν σιγῇ καθ' ἑαυτὸν κατὰ τὰς ἀγρόπνους νύκτας «θὰ εἶμαι τάχα μετὰ ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη εἶνε αἰδῖος καὶ σεβαστή; Αἱ πράξεις μου θ' ἀπηχοῦν εἰς τὴν ἱστορίαν μετ' αὐτῶν ἡγῶν ποῦ ἀπηχοῦν οἱ λόγοι μου καὶ αἱ διαταγαί μου;» Βεβαίως κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἴτῃ τὴ σκέπτειται ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην ὁ Γουλιέλμος Β', ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ λεχθῇ ἀσφαλὲς εἶνε, ὅτι ποτὲ δὲν εἰσδύει εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ σκέψις τοῦ φόβου ἢ τοῦ θανάτου. Ζῇ μετ' αὐτὴν πεποίθησιν ὅτι δὲν δύναται ν' ἀποθάνῃ».

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τὸ ζήτημα ἂν ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος εἶχε σύζυγον καὶ τέκνα ὅτε ἐπese τῷ 1453, πραγματεύεται ὁ κ. Σπ. Λάμπρος εἰς τὸν «Νέον Ἑλληνομνημον», ὑποστηρίζων ὅτι ἦτο τότε ἄγαμος καὶ ἄτεκνος. Ἰδοὺ ἐν συνόψει ἡ μελέτη αὐτή. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐνυμφεῖτο τὸ πρῶτον τὸν Ἰούλιον τοῦ 1428. Εἶχε δὲ τότε ἡλικίαν 24 ἐτῶν. Σύζυγον ἐξέλεξε τὴν Μαγδαληνὴν θυγατέρα τοῦ Λεονάρδου Β' Τόσκου κόμης παλατίνου Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας καὶ δουκὸς τῆς Λευκάδος. Ὁ γάμος οὗτος μετὰ γυναικὸς ἀλλοφύλου οὐδὲν εἶχε τὸ ξενίζον ἐπειδὴ ἀπὸ μακροτάτων ἡδὴ χρόνων οἱ Βυζαντινοὶ ἡγεμόνες ἐτέλουν τοιοῦτους γάμους, φροντίζοντες μόνον ὥπως μεταβάλλωσαν εἰς ἑλληνικὸν τὸ ξένον ὄνομα τῆς συζύγου καὶ εἰσάγοντες αὐτὴν εἰς τὴν ὁδοδοξίαν. Διὸ βλέπομεν καὶ τὴν Μαγδαληνὴν μετονομαζομένην Θεοδώραν. Πολιτικὴ δὲ σύνεσις, φαίνεται, ὑπὸ ἡγεμονίαν τὸν σύνδεσμον τοῦτον καθ' ὅσον νυμφεύμενος ὁ Κωνσταντῖνος τὴν Θεοδώραν Τόσκου, ἀφ' ἐνὸς μὲν προσήλυτε τὰς ἀνηκούσας εἰς τοὺς Ἑλλήνας χώρας τῆς Πελοποννήσου, λαμβάνων ὅχι διὰ τῶν ὅπλων ἀλλ' ὡς προῖκα τὰ ὑπὸ τῶν Τούρκων κατεχόμενα πλοῖματα, ἀφ' ἐτέρου δ' ἐμείωνε τοὺς ἀπὸ τῶν Ναβαρραίων κινδύνους. Βραχεῖα ὅμως ὑπῆρξεν ἡ συμβίωσις αὐτῶν. Ἐν καὶ ἡμισυ μόλις ἔτος μετὰ τὸν γάμον ἡ Θεοδώρα ἀπέθανεν, ἐν Σανταμέρῃ τῆς Ἀγκίας, ἐν δυστοκίᾳ συναποθανόντος καὶ τοῦ τέκνου.

Μετὰ παράδοξον ἐνδεκα ὁλῶν ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς Θεοδώρας ὁ Κωνσταντῖνος ἀπεφάσισε τῷ 1440 νὰ συνάψῃ δεύτερον γάμον. Ἐλαβε δὲ τοιαύτην ἀπόφασιν πιθανώτατα ἐνεκα τῆς ἀπουσίας ἀρρένου γόνου ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, διότι οὐδεὶς ἀδελφὸς του εἶχεν ἀποκτήσῃ υἱόν. Ἐξέλεξε δὲ ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ αὐθέντου τῆς Λέσβου Δορίνου Α' Γατελοῦζου. Τὴν 27 Ἰουλίου 1440 ἐτελέσθησαν οἱ γάμοι ἐν Λέσβῳ. Τὸν Ἰούλιον ὅμως τοῦ 1442, ὅτε οἱ Τούρκοι ἐπολιοῦρχησαν αὐτὸν ἀνεπιτυχῶς ἐν Ἀθήνῃ, ἡ Αἰκατερίνη οὐσα ἐγκυὸς ἐταράχθη ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ἀσθενήσασα καὶ παθοῦσα ἔκτρωσιν ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ἰδίᾳ νήσῳ. Οὕτως ἀτυχεὶς ὑπῆρξεν καὶ οἱ δύο γάμοι τοῦ Κωνσταντίνου. Ἀλλ' ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τῆς δι' ἀρρενογονίας διαδοχῆς τοῦ θρόνου ἐπέβλεπεν αὐτὸν πρὸς συνάψιν τρίτου. Αἱ μελετηθεῖσαι ὅμως μνηστεία μετὰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Τάραντος Ἰσαβέλλας Ὁρσίνης, τῆς θυγατρὸς τοῦ Φραγκίσκου Φόσκαρι, τῆς θυγατρὸς τοῦ αντιβασιλέως τῆς Πορτογαλίας Πέτρου καὶ ἄλλαι τινὲς ἐναντίον. Θὰ ἐλάμβανε δὲ εὐτυχὲς τέλος ἡ μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ὀργῆς τῆς Ἰβηρίας Γεωργίου μνηστεία ἐὰν ἐν τῷ μεταξύ δὲν ἐπῆρχοντο ραγδαίᾳ τὰ γεγονότα τῆς προελάσεως τῶν Τούρκων, τῶν πολέμων καὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καθ' ἣν ἔπεσε μαχόμενος. Παρ' ὅλους λοιπὸν τοὺς θρόλους ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἄφησε σύζυγον φονευθεῖς, ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν πηγῶν τὸ ἐναντίον. Ἡ Ἄννα ἡ νομισθεῖσα μνηστὴ ἡ καὶ σύζυγος τοῦ Κωνσταντίνου ὑπῆρξεν ἡ ἄγαμος μεῖναισα θυγάτηρ τοῦ Λουκά Νοταρά καὶ ἀγνώστου Παλαιολογίνης, συγγενοῦς μὲν τῶν Παλαιολόγων ἀλλὰ μὴ ἀνηκούσης κατ' εὐθείαν γραμμὴν εἰς αὐτὸν τὸν αὐτοκρατορικὸν οἶκον.

Ὁ κ. Κ. Ρωμῆος εἰς τὸ «Παιδαγωγικὸν Δελτίον» μᾶς δίδει ἐκπῶρον περιεργωτὴν ἀρχαίου ἑλληνικοῦ σχολείου ἀπὸ προσδόκητον πηγὴν. «Περὶ τῆς παρ' ἀρχαίους ἐκπαιδεύσεως, λέγει, καὶ τῶν σχολείων διδασκόμεθα ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ ἐξ ἄλλων εἰδικῶν πραγματειῶν. Ἀλλ' ἔργα τῆς ἀρχαίας τέχνης ἀπεικονίζοντα τὰς ἐκπαιδευτικὰς συνθηκὰς τῶν παλαιῶν δὲν εἶναι, καθ' ὅσον γνωρίζω, δημοσιευμένα ἐν τοῖς ἡμετέροις παιδαγωγικοῖς βιβλίοις. Καὶ ὅμως ταῦτα θὰ ἡδύναντο νὰ διδάξωσιν ἐμφαντικῶς καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως περισσότερα τῶν λόγων. Ἰδοὺ διατὶ παραθέτομεν

ἐνταῦθα (εἰς τὸ δελτίον προσαρτᾶται εἰκὼν) εἰκόνα τῆς κύλικος τοῦ Δουρίδου. Τὸ σπουδαιότατον τοῦτο μνημεῖον εἶνε ταπεινὸν ἡλίον ἀγγεῖον εὐρισκόμενον ἐν τῇ πλουσίᾳ συλλογῇ τοῦ ἐν Βερολίῳ μουσείου. Ἀνευτῇ πρὸ 35 ἐτῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν, εἶνε ἔργον τοῦ γνωστοῦ Δουρίδου ἐργαζομένου ἐν Ἀθῇ· ναις τὸν 5ον π. Χ. αἰῶνα. Ἡ τέχνη τοῦ κατασκευαστοῦ διακρίνεται διὰ τὴν σαφήνειαν τοῦ σχεδίου καὶ τὴν συμμετρικὴν διάταξιν τῶν ἀπεικονιζομένων. Ἡ διατήρησις τοῦ ἡλίου ἀγγείου δὲν εἶνε πλήρης, ἀλλ' εὐτυχῶς τὰ ἐλλείποντα τεμάχια ἐκ τοῦ μέσου τοῦ ἀγγείου καὶ περὶ τὰς λαβὰς δὲν εἶνε σημαντικά. Ἡ ὅλη εἰκὼν ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν μερῶν, ἀναφερομένων πάντων εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν. Ἐπὶ τῶν δύο μειζόνων διακρίνομεν ἀμέσως μουσικὰ ὄργανα καὶ βιβλία. Οὕτως ἔχομεν εἰκόνα τοῦ πρώτου μέρους τῆς ὅλης παιδείας, τὴν μουσικὴν, κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν παλαιῶν. Ἐν δὲ τῷ μικροτέρῳ μέρει ἔχομεν νεανίαν πρὸ ὀλίγου ἀποθνήσκοντα τὸ ἡμῖν, κῆρυγμα ἵνα λύσῃ τὸ σανδάλιον καὶ ἐτοιμαζόμενον διὰ τὸ λουτρόν, τὸ ὁποῖον ἐξαγγέλλουσιν οἱ δεξιόθεν τὸν νέον λουτῆρα καὶ ὁ ὑπεράνω κρεμάμενος σπόγγος. Βλέπομεν λοιπὸν εἰς τὸ τρίτον τοῦτο μέρος τὴν δευτέραν τάξιν τῆς παιδείας τῶν ἀρχαίων, τὴν γυμναστικὴν, ἐπειδὴ τὸ λουτρόν τοῦ νέου ἀναφέρεται πάντως εἰς τὴν ἐν τῷ γυμνασίῳ θεραπείαν καὶ ἐκγύμνασιν τοῦ σώματος. Καὶ ἐξακολουθεῖ περιγράφων ἐν πάσῃ λεπτομερίᾳ τὴν εἰκόνα.

ΥΠΟ τὸ ψευδώνυμον N. Segur ὁ κ. N. Ἐπισκοπὸς πολὺς δημοσιεύει εἰς τὴν «Revue» μελέτην περὶ τοῦ διασημοῦ ἀγγλοῦ ποιητοῦ καὶ μυθιστοριογράφου Κίπλιγκ εἰς τὸν ὁποῖον ἐδόθη ἐφέτος τὸ βραβεῖον Νόμπελ. Ἐν ᾧ, λέγει, οἱ τρεῖς ἔργοι συγχρονιστοὶ ἀγγλοὶ συγγραφεῖς ὁ ποιητὴς Σούνμπερν, ὁ κωμικογράφος Σόου καὶ ὁ διηγηματογράφος Μέρρεντ ἐπίσης ἐνδοξοὶ ὡς ὁ Κίπλιγκ, δὲν ἐνδιαφέρονται διὰ τὸν γνήσιον ἐθνισμόν, αὐτὸς ἀπ' ἐναντίας ἀντιπροσωπεύει εἰς τὰ ἔργα του τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ τῶν Ἀγγλῶν. Εἰς τὰ περιγραφικὰ διηγήματά του καθὼς καὶ εἰς τὰς δημοτικωτάτας ballades του τὰ φιλόδοξα ὄνειρα τῆς φυλῆς, ἡ τραχὺ ἐνέργεια τῆς ψυχῆς τῆς καὶ ἡ τάσις πρὸς ἐξάπλωσιν αὐτῆς εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἀποτυπώνεται θαυμασίως.

Τὸ ἐμβλημα τῶν κατακτητικῶν ὁνείρων τοῦ λαοῦ τοῦτου «ὑπηρετεῖτε τὴν Ἀγγλίαν» εἶνε ἡ φράσις ποῦ συμβολίζει τὸ ἰδιαιτικὸν τοῦ Κίπλιγκ καὶ εἰς αὐτὸ ὑποδουλώνει κάθε ἡθικὴν, κάθε αἴσθημα εὐγενές. Εἰς τὸν «Κιμ» ἐνα ἀπὸ τὰ καλλίτερά του μυθιστορήματα, μετ' ἐπὶ τῆς Ἀγγλίας, ψευδομένου, κλέπτοντας ἀλλ' ἀρεστοὺς εἰς τὸν συγγραφέα διότι ὑπηρετοῦν τὴν πατρίδα του. Παράλληλως μᾶς παρουσιάζει ἕνα Ρώσον καὶ ἕνα Γάλλον κατασκοποῦντας ἐναντίον τῆς Ἀγγλίας. Τότε ἡ ἡθικὴ τοῦ Κίπλιγκ ἐξανίσταται ἀγρία· ὁ σαρκασμὸς τοῦ φθάνει μέχρι περιφρονήσεως πρὸς αὐτοὺς διότι ἐτόλμησαν νὰ βλάψουν τὴν Ἀγγλίαν! Αἱ ὁραιοῦσαι στρόφαί τῶν ποιημάτων του εἶναι ἐκεῖνα ποῦ ἐξυμνοῦν τὴν σημαίαν τῆς Ἀλβιόνος. Τὰ ἀξιοσημειώτα δὲ μέρη τῶν διηγημάτων του εἶναι αἱ ζωντανὰ καὶ λαμπρὰ μεταφοραί. Ἄν θέλῃ νὰ ζωγραφίσῃ τὰ πτώματα ποῦ κείνται εἰς τὸ πεδὶον τῆς μάχης ἢ τὴν μεγαλοπρεπὴ ὑπερηφάνειαν τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, εἶνε ἀπαράμιλλος. Ὅπως ὁ Στένταλ εἶνε καὶ ὁ Κίπλιγκ θαυμαστὴς τῶν ἐκτάκτων ἀνθρωπίνων φύσεων, αἱ ὁποῖαι καὶ κυριαρχοῦν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ζωγραφίζει ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον τὰς ὑπάρξεις αὐτὰς, ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἐντύπωσις εἶνε παράδοξος μέχρι φαντασμαγορίας.

Ὁ ἰατρός I. Hérizourt εἰς τὴν «Revue» περιγράφει διὰ μακρῶν τὸν κίνδυνον ποῦ διατρέχεται ἀπὸ

τους έντερικους σκώληκας (έλμινθας). Μας υπενθυμίζει ότι είνε φορεῖς μικροβίων τύφου, δυσεντερίας, φθίσεως καὶ σκωληκοειδίτιδος καὶ μᾶς συμβουλεύει τὴν ἐξῆς ὑγιεινὴν διαίταν. Νὰ πίνωμεν πάντοτε ὕδωρ φιλτραρισμένον ἢ βρασμένον. Καὶ ν' ἀπομακρύνωμεν ἀπὸ τὸ φαγητόν μας τὰ ἄβραστα λαχανικά καὶ ὅσους καρπούς ὠριμάζουν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους π.χ. τις φράουλες. Τοῦτο δὲ διότι τὰ ζωϊκὰ λιπάσματα μεταδίδουν εἰς τοὺς γειτνιάζοντας καρπούς τὰς ἐλμινθας. Βεβαίως οἱ λαίμαργοι δὲν θ' ἀκούσουν, λέγει, εὐχαρίστως τὴν καταδίκην τῶν θελκτικῶν αὐτῶν καρπῶν. Ἀλλ' ἡ ἱατρικὴ ἐνυμηγορία εἶνε ἀμείλιτος. Ἐν τοῦτοις πρὸς παρηγορίαν προσθέτει, ὅτι εἰάν ἀποδειχθῇ ἀποτελεσματικὴ ἡ καταστροφὴ τῶν φῶν τῶν ἐλμινθῶν βαπτίζομένου τοῦ εὐώδους καρποῦ εἰς ὕδωρ σακχαρωμένον, ὑπάρχει ἐλπίς νὰ ἀρθῇ ἡ αὐστηρὰ αὐτὴ ἀπαγόρευσις.

Ο. Πίος Τσιούτι γράφει ἐκτενῶς εἰς τὴν Νουνα Rassegna διὰ τὰ *Διηγήματα τῆς Ξενιτείας* τοῦ συνεργάτου μας κ. Χ. Χρηστοβασιλῆ: Ὁ συγγραφεὺς, λέγει, ἔχει τὸ ἀπαράμιλλον δι' ἡμᾶς πλεονέκτημα νὰ εἶναι ἐθνικὸς καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ὁ κάλαμος τοῦ εἶναι πιστὸς διερχομένης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ζῇ ζῶν ἀπλοῦς, ἀγνὴν εἰς τὰ χωρία, ἐν μέσῳ τῶν βουνῶν. Αἱ σκηναὶ τοῦ, ἀληθινὰ, τὰ πρόσωπα, οἱ διάλογοι ἐγείρουν εἰς ἡμᾶς τοὺς ξένους γλυκεῖαν ἐκπληξιν, ὅταν μᾶς μεταφέρουν εἰς τὴν Ἡπειρόν του, ὅπου λάμπει ἡ ἀλύτρωτος λευκὴ πόλις τῶν Ἰωαννίνων, τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀγάτης του καὶ τῆς θλίψεώς του.

ΩΡΑΙΟΝ βιβλίον ἐξεδόθη ἐν Τορίνῳ ὑπὸ τοῦ ἱταλῶ συγγραφέως Α. Agresti περὶ τῶν *Προρροφητικῶν*. Ὁ προρροφηλισμὸς εἶναι μία ἐνδοξος περίοδος τῆς ἀγγλικῆς τέχνης, ἀναφανείς ὡς μίαν ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ μεταφυσικοῦ ψεύδους καὶ τῆς συνθηματικῆς μιμήσεως τῶν ξένων. Ἀνεπτύχθη ὁ προρροφηλισμὸς κατ' ἐξοχὴν κατὰ τὸ δεύτερον ἡμῖσι τοῦ 19ου αἰῶνος, καὶ εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἐν εἶδος *ρομαντισμοῦ τῆς ζωγραφικῆς*. Οἱ προρροφηλισταὶ ἔκαμαν μίαν ἐπιστροφὴν πρὸς τὸν μεσαιωνικὸν χριστιανισμόν, εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Δάντε, καὶ εἰς τοὺς προδρόμους τοῦ Ραφαήλ, πολλὰ ἔργα τῶν ὁποίων εὐρίσκοντο εἰς τὴν Ἑθνικὴν Πινακοθήκην τοῦ Λονδίνου.

Ο ἱταλὸς κριτικὸς Β. Κρότσε, κατηγορεῖ εἰς τὴν σύγχρονον ἱταλικὴν φιλολογίαν τὴν ἑλλειψιν εἰλικρινείας. Χωρῖς δὲ τὴν πνευματικὴν παραγωγὴν τῆς σημερινῆς Ἰταλίας εἰς δύο περιόδους τὴν μίαν ἀντιπροσωπεύει τὸ ὄνομα τοῦ Καρδούτσι, τὴν ἄλλην ἡ τριάς Δανούντιο, Φογατζάρο καὶ Πάσκολι. Ἡ ποιητικὴ τοῦ Καρδούτσι βασίζεται ἐπὶ τῶν κυριωτέρων αἰσθημάτων τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ ἡρωϊσμοῦ, τῆς δόξης, τῆς πατιδός, τοῦ θανάτου, τῆς ἱστορίας. Εἰς τὰ ἔργα τοῦ ὑπῆρχε πάντοτε ὁ σύνδεσμος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ζωῆς. Εἰς τοὺς συγχρόνους τώρα δὲν ὑπάρχει πλέον ὁ πατριώτης καὶ ὁ πραγματιστής, ἀλλὰ ὁ μυστικιστής καὶ ὁ αισθητικὸς οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὅλοι κοινὴν φυσιογνωμίαν, καὶ εἶναι ὅλοι ἐργάται τῆς μεγάλης βιομηχανίας τοῦ κενοῦ. Τὰ ἱδανικά των εἶναι ἀσυνάρτητα καὶ ἀβέβαια, μὴ δυνάμενα νὰ προσδιορισθῶν, εἶναι δηλαδὴ ἡ ἀνεκλιζόμενα, τὸ φαινόμενον τὸ ὁποῖον παρατηρεῖται εἰς τὴν νεωτάτην περίοδον τῆς ἱταλικῆς φιλολογίας.

ΕΠὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς συμπληρώσεως 80 ἐτῶν τοῦ ἀγγλοῦ μυθιστοριογράφου Μέρντιθ ὁ ἐν Λονδίνῳ ἀνταποκριτὴς τοῦ «Ἑρμοῦ τῆς Γαλλίας» γράφει ὅτι ἔκτεινε τὸ ὁποῖον ἐκπλήσσει περισσότερον τοὺς πολλούς εἶναι ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Ἑρμοῦ» ἀποκαλύπτει ποιητικὴν ἐξοχόν. Ἰδοὺ πῶς ἔκρινε ὁ Swinburne τὰ ποιήματά του. «Ὁ ἔπαινος ἡ ἡ ἐπὶ τῇ ἀρετῇ νὰ συγίζωνται πολὺ πρὶν ἢ ἀποδοθῶν εἰς στί-

χους τόσης λεπτῆς δυνάμεως, τόσης παθητικῆς ὀραιότητος. Ὁ Μέρντιθ εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἢ τέσσαρας συγχρόνους ποιητάς».

ΤΑ ῥομανικὰ περιοδικὰ ἐλπίζουν ὅτι τὸ προσεχὲς βραβεῖον Νόμπελ θὰ ἀπονεμηθῇ εἰς τὴν Κάριεν Σύλβα. Ἐκτὸς τῆς φιλολογικῆς τῆς ἀξίας ἔχει ὑπὲρ αὐτῆς ἡ βασίλισσα τῆς Ρουμανίας καὶ τὴν ἐργασίαν τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὑπὲρ τῶν τυφλῶν διὰ τῆς ἀνεγέρσεως τῆς «Πόλεως τοῦ φωτός», ὅπως τὴν ὀνομάζει.

Τὸ τί τρώγουν οἱ Κινέζοι εἶναι καταπληκτικόν. Σὰς δίδομεν ὡς δείγμα τὸ menu ἐνὸς κινεζικοῦ δείπνου, τὸ ὁποῖον μεταφράζομεν ἀπὸ τὸν *Ἑρμὴν τῆς Γαλλίας*:

1. Φτεροῦγες καρχαρία ψημένες με καραβίδες.
2. Ψάρι με σάλτσα.
3. Φωλιές γελιδονῶν.
4. Φιλέτο μουρουῖνας.
5. Ὄχταποδια.
6. Χήνα βραστή.
7. Ψάρι βραστό.
8. Μυαλὰ ψαριοῦ με κοτόπουλο κοπανισμένο.
9. Πόδια χηνήσια, ξεκοκκαλισμένα, με μανιτάρια.
10. Κοτόπουλο στήθος με μανιτάρια κίτρινα.
11. Πιτσούνια στή σκάρα.
12. Μανιτάρια βασιλικά.
13. Πιτσούνια.
14. Καλαμαράκια σοτέ.
15. Κρέας βραστό.
16. Σπόροι καρπούζιου ψημένοι στή σκάρα.
17. Ἀμύγδαλα.
18. Γαρίδες.
19. Αὐτὰ στή στάχτη, ἀρωματισμένα.
20. Κοτολέττες χοιρινές.
21. Σηκοτάκια χοιρινά.
22. Πορτοκάλια κινέζικα.
23. Κίτρο.
24. Κρέμα με λωτόν.
25. Πιλάφι με τέσσερες διαφορετικὲς σάλτσες.
26. Σούπα κινέζικη.
27. Σαμπάνια καὶ μπισκότα γαλλικά.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ὁ φίλος καὶ συνεργάτης μας κ. Μαρῖνος Σιγοῦρος ἔλαβε τὸ δίπλωμα διδάκτορος τοῦ δικαίου.

Ὁ κ. Ν. Μιαούλης μεταβαίνει εἰς Ἀλεξάνδρειαν διὰ νὰ μεταφέρῃ εἰς τὰς Ἀθήνας τὰ ὀστά τοῦ Ἀβέρωφ.

Ἡ προέκτασις τοῦ σιδηροδρόμου Βόλου-Μηλεῶν ἀρχίζει νὰ δίδῃ ἐλπίδας πραγματοποίησεως.

Ἡνοῖξε εἰς τὸ Ζάππειον ἡ Β' ἐκθεσις τῆς καλλιτεχνικῆς εταιρείας.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ὁ *Καποδίστριας* ὑπὸ Λαζάρου Βελέλη. Ἀθήναι, Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Δρ. ο.80.

Χαμένη Ἑδνυχία ὑπὸ Κώστα Λαδοπούλου. Ἀθήναι τυπογρ. Πετράκου δρ. 2.

Ἱστορία τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος Κύπρου ὑπὸ Γ. Σ. Φραγκοῦδη. Ἀλεξάνδρεια σελ. 1.

Οἰκονομικὴ τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ Θάλητος Σ. Κουτούπη. Ἀθήναι τυπογρ. Ταρουσοπούλου δρ. 4.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

Ἀθήναι. — Ὁδὸς Ἑρμοῦ

Πλοῦτος γραφικῆς ὕλης. — Ἐντυπα καὶ ἐπισκεπτήρια καλλιτεχνικά. — Ἐργοστάσιον φακέλων τέλειον. — Χάρτης τυπογραφικὸς λευκὸς καὶ ἐξωφύλλων παντὸς εἶδους καὶ ποιότητος.

Ἐυθνήρια, ταχύτης, ἀκρίβεια.

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΤΟ ΦΑΛΛΗΡΟΝ

ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΝΤΣΙΔΕΛΟΥ

Παράρτημα ἐν Ἀθήναις

Ὁδὸς Χαλκοκονδύλη 34^α.

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

πρὸς 80 λεπτὰ ἢ ὀκτὶ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

ΤΕΪΑ ΚΥΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἄριστα τῶν *Τεϊῶν*, συσκευάζονται εἰς πακέτα καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖται ἐπὶ ἐκάστου πακέτου ἡ κυτία τὸν *ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ*.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρώτης τάξεως ἑδωδιμοπωλεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βόλου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ. — Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη).

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 1908

ΔΡΑΧΜΑΙ 900.000 ΚΕΡΔΗ

ΕΤΟΣ 1908

4 ΔΡΑΧΜΑΙ ΕΚΑΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΙΣΧΥΟΝ ΔΙΑ ΤΑΣ 4 ΚΛΗΡΩΣΕΙΣ
1 ΔΡΑΧΜΗ ΕΚΑΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΙΣΧΥΟΝ ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΕΚ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΚΛΗΡΩΣΕΩΝ

4 Μεγάλα κέρδη	ἐξ 100,000	ἐκ 400,000	Δραχμῶν
4 Κέρδη	ἐξ 25,000	ἐξ 100,000	Δραχμῶν
4 Κέρδη	ἐκ 10,000	ἐκ 40,000	Δραχμῶν
12 Κέρδη	ἐκ 5,000	ἐξ 60,000	Δραχμῶν
20 Κέρδη	ἐκ 1,000	ἐξ 20,000	Δραχμῶν
1644 Κέρδη	ἐξ 100	ἐξ 164,400	Δραχμῶν
2312 Κέρδη	ἐκ 50	ἐξ 115,600	Δραχμῶν
4000 ἐν ὅλῳ Κέρδη ἀξίας		900,000	Δραχμῶν

Μέχρι τῆς πρώτης κληρώσεως (27/10 Ἀπριλίου 1908) θὰ ἐκδοθῶσι μόνον 300.000 τετραδράχμων γραμματίων, ὑπ' ἀριθ. 1—300,000. Μόνον οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι θὰ τεθῶσιν ἐντὸς τῆς κληρωτίδος, κατὰ τὴν κλήρωσιν ταύτην. Κατόπιν, θὰ ἐκδοθῶσι μονόδραχμα γραμμάτια, ἰσχύοντα διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων, ὑπ' ἀριθ. 300,000 ἄχρις 1,000,000 θὰ προστεθῶσι δὲ ἐντὸς τῆς κληρωτίδος καὶ οἱ ἀντίστοιχοι ἀριθμοί.

Γραμμάτια πωλοῦνται: Εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπεζάς, εἰς τοὺς σταθμάρχας καὶ στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστάς των μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς ΔΡΑΧΜΑΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ ἑκάστον, ἰσχύον διὰ τὰς τέσσαρας κληρώσεις καὶ πρὸς ΔΡΑΧΜΗΝ ΜΙΑΝ ἑκάστον γραμματίον, ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἑθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, εἰς Ἀθήνας.

Ἡ πώλησις τῶν γραμματίων ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς 1/14 Ἰανουαρίου 1908.

Ὁ Διευθύνων Τμηματάρχης Γ. Ν. ΚΟΨΙΝΑΣ

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΣΥΣΤΑΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 315.510

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθω, Πάτραις, Πειραιῖ, Τριπόλει.

Καταθέσεις. Ἡ Ἴονικὴ Τράπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰουνίου 1907 καὶ μέχρι δευτέρας εἰδοποιήσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοῖς κάτωθι ὅροις:

2 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100,000 Δρ.— 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100,000 Δρ.— 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 3 μῆνας. 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν.— 4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη μέχρι 4 ἐτῶν.— 4 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ ἐπέκεινα τῶν 4 ἐτῶν.

Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἑξῆς: 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν.— 3 1/4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας.— 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 1 ἔτος.— 4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὁ εἶδος ἐγένετο ἢ κατάθεσις, παντὸς δικαιώματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

LA REVUE

ANCIENNE REVUE DES REVUES

Sommaire du 15 Avril.—L'impuissance parlementaire, enquête. — Manuel Ugarte, Le théâtre argentin. — Honoré V., Lettres inédites. — J. Novicow, Le problème de la misère. — Jean Aicard, L'illustre Maurin des Maures. — Ernest Tissot, Mademoiselle T. Combe. — Dr Romme, Le secret des sexes. — Faits et documents, caricatures, etc.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κομμώδεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Γαλακτοκομεία

Ι. Χρυσάκης, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Βιβλιοδετεῖα

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Φαρμακεία

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Εἰσὶν ὑποπωλεῖα

Β. Ἀπόττου πρόην Γουλιέλμου, ὁδὸς Σταδίου 9.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HOUSTON

ΕΔΡΑ: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ: ΔΡΑΧΜ. 10.000.000. * ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ: ΦΡ. ΧΡ. 10.000.000

Κεντρικὸν Ἐργοστάσιον ἐν Νέῳ Φαλήρῳ. Σταθμοί: Ἐν Ἀθήναις, Πειραιῖ, Νέῳ Φαλήρῳ καὶ Κηφισίᾳ. — Ἡλεκτρικὴ κίνησις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ Σιδηροδρόμου καὶ τῶν Τροχιδρόμων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περγαῶν. — Προνόμιον φωτισμοῦ δι' ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἀερίου τῶν πόλεων Πειραιῶς, Πατρῶν, Σύρου, Καλαμῶν, Ἀργοστολίου καὶ Χαλίδας. — Ἡλεκτρικὸς Τροχιδρόμος Πατρῶν.

Ἡ Ἑταιρία ἀναλαμβάνει ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ καὶ κινητηρίου δυνάμεως καὶ ἐν γένει πᾶσαν ἐργασίαν σχετιζομένην μετὰ τὸν ἡλεκτρισμὸν ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς μορφάς. — Προμηθεύει παντὸς εἶδους ὕλικα ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἰδία ὄργανα καὶ μηχανὰς **THOMSON HOUSTON** τῶν ὁποίων εἶναι

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ